N°. 9027. NIEUWE AMSTERDAMSCHE COURANT. A°. 1860.

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN:
Amsterdam.......ƒ 7.50. Voor de overige Steden des Rijks ƒ 8.50.
Zondags-Editie....... » 1.50. Afzonderlijke Couranten...... » 0.10.
Loopend Kwartaal moet voldaan zijn uiterlijk op den 15den der 3de maand.

Zaturdag 24 November.

UITGEVERS-DIRECTEUREN, GEBROEDERS DIEDERICHS.

Brieven Franco aan het Bureau Handelsblad.

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIËN:
Van EEN tot ZEVEN regels, behalve de 35 c. segelgeld..........ƒ 1.75.
Iedere regel meer.......................................» 0.25.
Buitengew. groote Lett., naar mate der ruimte die zij beslaan, à 25 c. per regel.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL, bevattende het Verslag van de beraadslaging over eene nieuwe Regterlijke Inrigting, in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van Donderdag 22 Nov. jl. gehouden, benevens een uittreksel uit de Memorie van Beantwoording betreffende Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Woensdag 21 November (des Avonds).

De *Scotsman* blijft bij zijn gevoelen volharden, dat de Keizerin der Franschen niet eer het verblijf van den hertog v. Hamilton zal bezoeken, dan na een bezoek bij H. M. te Windsor gebragt te hebben.

Op het vernemen, dat het verblijf der Keizerin van Oostenrijk op Madeira verscheiden maanden duren zal, waardoor zij genoodzaakt geweest is een talrijk gevolg met zich mede te nemen, heeft Koningin Victoria een eigen jagt ter Hoogstd. beschikking gesteld, hetwelk rijkelijk van alles voorzien, om voor de doorluchtige reizigster de in dit jaargetijde alles behalve aangename vaart door het kanaal en de Golf van Biskaije zoo gemakkelijk mogelijk te maken.

De door het dagblad *Daily News* beweerde waarschijnlijkheid van eene vroegere of latere abdicatie des Keizers van Oostenrijk vindt hier weinig of geen geloof; veeleer schijnt de bekende dagorder van den generaal Benedek te bewijzen, dat Keizer Frans Jozef evenmin voornemens is de kroon af te leggen als Venetie vrijwillig af te staan.

Men had gedacht, dat ten gevolge van de jongste aanzienlijke verhooging van het disconto, de uitvoer van goud zoude afnemen; dit is echter niet het geval, want gisteren is nog weder voor 90,000 £ uit de bank gehaald en is daar nog meer aanvraag ontvangen, zoodat men eene hernieuwde verhooging van het disconto te gemoet ziet.

In de vorige week hebben binnen Londen plaats gehad 1183 sterfgevallen (157 meer dan in de week te voren) en 1860 geboorten.

Uit een door de koninkl. commissarissen voor de emigratie openbaar gemaakt rapport, blijkt, dat in het tijdvak van 45 jaren, dat is van 1815 tot 1859, niet minder dan 4,917,598 personen het Vereenigde Britsche rijk hebben verlaten. De aanzienlijkste landverhuizing had plaats in 1852, toen niet meer 368,764 emigranten GrootBrittannie verlieten. Het meerendeel hunner waren Ieren. Uit de Vereenigde Staten zijn in dien tijd 10,000,000 £ naar Ierland gezonden, om den overtogt der Ieren gemakkelijk te maken.

Ll. Zondag nacht is nabij Ashton-under-Line een goederentrein zoo hevig in aanraking gekomen met een anderen goederentrein, dat verscheidene wagens verbrijzeld en de locomotieven van de baan geworpen werden, nadat de machinisten en stokers het geluk hadden gehad er af te springen, zonder zich ernstig te kwetsen.

Al de Engelsche bladen leggen hunne tevredenheid aan den dag over de zegepraal der republikeinsche partij in de Vereenigde Staten, bij de verkiezing van een president der Unie. Zij erkennen dat de bedreiging van afscheiding der Zuidelijke Staten, van de zijde der democraten, slechts eene manoeuvre is geweest om op de verkiezingen te werken, en dat niemand er aan denkt de banden der unie te verbreken. De *Times*, *Daily News*, *Morning Herald*, *Morning Post*, *Morning Star* en *Standard* zijn het allen op dit punt eens; zij zijn echter van gevoelen dat de taak van den heer Buchanan, gedurende den tijd dat hij nog aan het bewind is, en die van den heer Lincoln, wanneer deze den 4den Maart in functie zal treden, even moeijelijk zullen zijn. De Engelsche bladen leggen verder hunne bezorgdheid aan den dag voor eene gevaarlijke gisting, die onder de gekleurde bevolking moet bestaan. Men heeft in de Zuidelijke Staten zoo luide verkondigd, dat de aanvaarding van het presidentschap door den heer Lincoln het sein zoude zijn van de afschaffing der slavernij, dat de slaven wel eens geneigd konden zijn te beproeven hunne vrijheid met geweld te verwerven.

De Heer Abraham Lincoln, die door nagenoeg al de Staten der Noord-Amerik. Unie, tot president is verkozen, is te Haarlem, in den Staat Kentucky, op 12 Febr. 1809 geboren. Hij is van geringe afkomst, heeft als boerenknecht, winkelbediende en vrijwilliger tegen de woeste Indianen gediend. Wegens zijne dapperheid werd hij tot kapitein bevorderd, later tot lid van de vertegenwoordiging van Illinois en eindelijk tot gevolmagtigde in het congres benoemd. Hij is een warm voorstander van de afschaffing der slavernij.

Sir James Brooke is gisteren te Southampton aan boord gegaan van het stoomschip Pera, om naar Sarawak terug te keeren.

Men verneemt het overlijden van den Britschen consul te Tampico, aan boord van het stoomschip Seine op 12 Oct. Het lijk werd aan wal gebragt en met krijgseer ter aarde besteld. De Hr. Cumberlege had 10 jaren de belangen der Britsche onderdanen daar ter plaatse waargenomen.

Volgens berigt van Ceylon is door middel van Heinke's duikers ook nog 16,000 £ naar boven gehaald, zoodat thans de geheele, aan boord van den Malabar zich bevonden hebbende specie ter waarde van 300,000 £ is gered.

Duitsche Post.

WEENEN, 20 Nov. De betrekkingen tusschen ons kabinet en dat van Petersburg zijn in den jongst verloopen tijd niet verbeterd; de conferentie te Warschau heeft geen gunstigen invloed daarop uitgeoefend. De toezegging door Sardinie gedaan, met het oog op de staatkundige rigting door dien staat te volgen, zoodra hij onder de groote mogendheden zal zijn opgenomen, hebben daartoe, naar men beweert, veel bijgedragen. Het kabinet van Turyn heeft, naar men verzekert, beloofd de Russische staatkunde in het Oosten te zullen ondersteunen en zich te verklaren voor de herziening van het verdrag van 1856.

Toen de keizerlijke decreten van den 20sten der vorige maand werden uitgevaardigd, hebben de ambtenaren vooral van minderen rang, allerlei pogingen in het werk gesteld, om de bevolking der hoofdstad en van andere groote steden derwijze door geestdrift te vervoeren, dat algemeene illuminatien zouden tot stand komen, vreugdevuren ontstoken en andere dergelijke manifestatien gedaan worden. Uit alle oorden des lands heeft men integendeel stemmen hooren opgaan, tegen het stelsel van vertegenwoordiging door standen en de pogingen om de bedoelde manifestatien in het leven te roepen, bleven derhalve vruchteloos. Deze stemming kan aan de regering niet onbekend zijn gebleven. De invloed daarvan heeft zich eerst later geopenbaard. Dit blijkt uit de maatregelen door de regering genomen bij de uitvaardiging der constitutie voor Neder-Oostenrijk, Bohemen, Moravie en Gallicie, waar de census lager is gesteld en het voornemen is geopenbaard om aan de Israëlieten het stemregt toe te kennen. Maar ook op die wijze is de regering den gewonen weg gevolgd door andermaal tot halve maatregelen hare toevlugt te nemen. De dagbladpers dier verschillende kroonlanden heeft telkens er op gewezen, dat deze concessien niet voldoende zijn, en de verlangde middelen tot herstel aangewezen. Eindelijk schijnt de regering de zaak ernstiger te beschouwen en in te zien, dat eene wijziging van het tot heden gevolgde stelsel dringend noodzakelijk is. Deze overwegingen zijn het namelijk, gelijk van eene goed onderrigte zijde wordt verzekerd, welke aanleiding zullen geven tot eene wijziging van het ministerie.

BERLIJN, 22 Nov. (des Ochtends). De gezondheidstoestand des Konings heeft sedert de nieuwe verheffing zijner kwaal in het begin dezer maand eene aanmerkelijke verbetering ondergaan. Slaap- en eetlust zijn veel verbeterd, vooral nadat de lijder sedert den 7den zijne gewone wandelingen in het park heeft kunnen hervatten.

Binnen kort mag de komst van een buitengewone commissaris uit Weenen alhier te gemoet worden gezien, ten einde met onze regering in overleg te treden omtrent de voorstellen door de Midden-Duitsche staten gedaan ten opzigte van eene wijziging der militaire bonds-constitutie. Hieruit blijkt, dat tot heden geene onderhandelingen omtrent deze zaak zijn gevoerd tusschen onze regering en die van Oostenrijk.

— Van eene goed onderrigte zijde wordt medegedeeld, dat door onze regering en het kabinet van Parijs onderhandeld wordt over het graven van een kanaal, ter verbinding van de rivier de Saar en het Rijn-Marne-Kanaal.

— Gisteren is een groot aantal stukken geschut van de nieuwste constructie van hier naar Darmstadt gezonden, ten gevolge van de overeenkomst door onze regering met de verschillende Bondsstaten aangegaan.

— Uit Buckeburg wordt medegedeeld, dat gisteren aldaar is overleden de regerende vorst George Wilhelm, geboren 20 Dec. 1784. Zijn opvolger is Prins Adolf George, geboren 1 Aug. 1807.

— Uit Keulen wordt berigt, dat voor korten tijd in de Rijnprovincie slechts eene afdeeling bestond der maatschappij tot bevordering van den landbouw. Dit onderwerp heeft in den jongst verloopen tijd zoo zeer de aandacht van het algemeen getrokken, dat het aantal afdeelingen reeds tot 56 is geklommen. De eerste werd te Duren opgerigt.

— Uit Kopenhagen wordt berigt, dat de minister van binnenl. zaken, de Heer Monrad, een wets-ontwerp heeft ingediend bij den rijksdag, strekkende tot het invoeren van eene nieuwe indeeling der gewigten, door het aannemen van het tiendeelig stelsel. Het nieuwe pond zal naar het wetsontwerp worden verdeeld in 100 quentin.

— Volgens eene mededeeling uit Petersburg heeft de minister van binnenlandsche zaken een kristaltopaas van zeer bijzondere waarde den Keizer aangeboden, welke in het vorige jaar is gevonden in de rivier Uralga, in het district Nertschinsk. Bij eene hoogte van 6½ heeft deze topaas eene dikte van 3¾ duim en weegt 25 pond. De grootste steen van deze soort, tot heden bekend, heeft slechts eene hoogte van 3 duim; de kleur is donkergeel en op sommige plekken tamelijk doorzigtig. Op last des Keizers is aan den gelukkigen vinder een geschenk vereerd van 1200 zilv. roebels.

FRANKFORT, 21 Nov. Volgens berigt uit Wiesbaden is de Hertog van Nassau naar Moravie vertrokken.

— Ten opzigte van het verblijf des Keizers van Oostenrijk te Munchen verneemt men, dat hij kort na zijne komst aldaar eene zeer langdurige conferentie heeft gehad met den Koning, welke door niemand anders werd bijgewoond. Met betrekking tot de onderwerpen in die conferentie behandeld is niets bekend geworden.

— Naar luid van mededeeling uit Dresden, heeft een der leden van de tweede kamer, de Heer Oehmichen, een voorstel gedaan, betreffende eene groote wijziging der kieswet. Daarbij wordt o. a. het voorstel gedaan, dat alle personen, die den ouderdom van 25 jaren hebben bereikt en minstens 15 Neugrosschen belasting betalen op de lijsten der kiesgeregtigden zullen worden gebragt.

Fransche Post.

PARIJS, Woensdag 21 November.

Niettegenstaande men op nieuw meent te kunnen verzekeren, dat eene ministerieele crisis niet zoo dreigend is als sommigen wel willen doen voorkomen, wordt door het publiek nog altijd het tegenovergestelde beweerd. Intusschen schijnt het oprigten van een ministerie van eeredienst meer en meer waarschijnlijk te worden, nu de geestelijkheid in de provincien geene zeer gunstige houding tegenover de regering aanneemt.

— De Heer de Persigny is eerst gisteren avond alhier aangekomen. Heden zal hij op de Tuilerien worden toegelaten, waar de Keizer sedert gisteren is teruggekeerd.

— Men verzekert, dat de circulaire nopens de nieuw te organiseren reserve reeds door den minister van oorlog aan de betrokken autoriteiten is verzonden.

— Onze betrekkingen met Rusland blijven zeer gunstig. De Heer de Kisseleff is in de jongste dagen verschillende malen door den Keizer ontvangen. Men verzekert, dat Rusland op nieuw bij Frankrijk aandringt dat dit zal trachten uitbreiding te verkrijgen van den termijn voor de bezetting van Syrie vastgesteld.

— Sommigen beweren, dat de reis der Keizerin langer zal duren dan aanvankelijk was bepaald.

— Men herinnert zich, dat de regering vroeger weigerde, den Heer Duvernois verlof te geven tot het verder doen verschijnen van den *Courrier de Paris*, door hem voor 75,000 frs. van den Heer Boulé gekocht. De kooper verzoekt dien ten gevolge nietig verklaring van dien koop en werd daarin ondersteund door den Heer Robert, die hem 30,000 frs. der koopsom had voorgeschoten. De regtbank van koophandel heeft echter de eischers niet ontvankelijk verklaard.

— Een weekblad heeft nagegaan, dat de brochures, sedert een jaar verschenen, over verschillende staatkundige aangelegenheden, geschreven waren door een pacha, een Bojaar, een voormalige koopman in hout, drie experts der regering, vijf leden der academie, een voormaligen kok, tien uitvinders, die te vergeefs naar hun fortuin zoeken, twee afgezette onder-prefecten, elf oud-volksvertegenwoordigers, zes magistraten, een lid van den raad van state, bisschoppen, een oprigter van een oeconomische gaarkeuken, zeven advocaten, een photograaf, drie oud leerlingen der normaalschool, een apotheker, eene vroedvrouw, enz. De Heer Dupin heeft opgemerkt, dat de schoenlappers op deze lijst ontbreken.

— Als een bewijs hoe weinig gunstig de houding is, die de geestelijkheid tegenover onze regering schijnt te willen aannemen, kan men mededeelen, dat een prelaat in de provincie, die uitgenoodigd werd den minister Billault eenige verklaringen te geven over eene uitdrukking door hem op den kansel gebezigd, bepaald heeft geweigerd daaraan gevolg te geven. Men zegt, dat het gouvernement de tusschenkomst van Mgr. Dupanloup heeft ingeroepen, die daartoe alhier is aangekomen.

— De aartsbisschop van Parijs heeft zich met de pastoors van zijn diocese verstaan ter zake van de inzameling van den Pieterspenning.

— De Keizer heeft Zondag gehoor verleend aan eenige Ieren, die aan het hoofd staan van eene stoombootdienst tusschen Galwaij en Amerika, en thans voorstellen doen om tegen eene subsidie van Frankrijk zich met de dienst van den Franschen post in dat gedeelte der wereld te belasten.

— De Keizer heeft gisteren avond de voorstelling in de Italiaansche opera bijgewoond.

— Men heeft het gerucht in omloop gebragt, dat Frankrijk en Engeland de blokkade van Gaëta zullen erkennen. Dit gerucht vindt weinig geloof.

— Tot de geruchten van den dag behoort verder, dat de Heer Haussmann, de prefect van de Seine, onder den titel van minister van Parijs en met behoud van zijne tegenwoordige betrekking, tot lid van het ministerie zal worden benoemd en dat de weduwe van den generaal de Pimodan verlof van den Keizer heeft verzocht, om het lijk van haren gemaal te doen begraven in de kerk Saint Louis des Français te Rome. De Paus wenscht, dat dit verzoek, waaromtrent nog geen besluit is genomen, worde toegestaan.

— Men wil hier weten, dat ten gevolge van te Londen en Amsterdam getroffen overeenkomsten, het Russische gouvernement voor 150 millioen roebels der vlottende schuld zal kunnen consolideren. Deze maatregel is ook uit een politiek oogpunt van gewigt en strekt allezins tot uitbreiding van den vrijen werkkring der regering te Petersburg.

— In de jongst verloopen dagen zijn alhier de eerste proefnommers in het licht verschenen van een dagblad, geschreven in de Russische taal; het is getiteld *Buduschtschnosst*, d. i. de toekomst. Een der hoofdredacteurs is Prins Peter Dolgorukow.

— Het *Journal des Villes et des Campagnes* meldt, dat de Baron de Rothschild voor zes millioen francs het hotel van Alva in de Champs Elysées heeft aangekocht.

— Heden namiddag ten 4 ure is de Heer Mirès bij den minister van binnenl. zaken ter audientie geweest, om te spreken over zijn aandeel in de *Presse*. Nu de Heer Solar namelijk een gedeelte van den eigendom in dat blad tegen 875,000 frs. aan den Heer Mirès heeft afgestaan, wil deze, in het belang zijner onderneming, op dezelfde wijze over het blad beschikken, als hij volgens contract over den *Constitutionnel* en de *Pays* kan doen, en dit scheen eenige bezwaren op te leveren.

— Omtrent het nieuwe beursgebouw te Marseille, deelt men het volgende mede: De uitgaven voor dit gebouw, aanvankelijk geraamd op 5 millioenen, beloopen nu reeds 9 millioen frs. Een horologiemaker van Parijs, de Heer Lepoute, is thans bezig er een uurwerk aan te brengen, dat 38,000 frs. kost en eenig is in zijne soort. Het is fraaijer dan dat van de beurs te Londen. Behalve een groote wijzer, die den tijd van Marseille aanwijst, zijn er nog vier kleine wijzers, die den tijd aantoonen van Triëst, Parijs, Cadix en Konstantinopel. De groote zaal voor de kamer van koophandel is prachtig. Men zal er een schoorsteen plaatsen, waarvan de kosten op 40,000 frs. zijn geraamd.

— Men meldt uit Malta, dat daar ijverig aan de vestingwerken wordt gearbeid en dat de forten met geschut van het zwaarste kaliber zullen worden voorzien. De bezetting zal aanzienlijk worden vermeerderd.

— De kardinaal Antonelli heeft aan de agenten van de Romeinsche regering bij de vreemde hoven eene nota doen toekomen, waarin hij tegen de bezetting der Marken en van Umbrie protesteert. Het zijn de oude bezwaren, zoo als die reeds meermalen door het hof van Rome zijn ontwikkeld.

— De *Siècle* drijft heden morgen den spot met den Keizer van Oostenrijk; hij beweert, dat de Keizer zeer koel is ontvangen door den Russischen adel en de omgeving van den Czaar. Men zegt, dat Frans Joseph een Russischen volzin van buiten had geleerd, waarvan de beteekenis was: „Men moet den berouwhebbende vergiffenis schenken." Het schijnt, dat hij die woorden vrij linksch uitsprak bij de ontmoeting met Keizer Alexander en dat zijne houding den lachlust wekte van de Russische edelen. Wanneer men den *Siècle* mag gelooven, zou de bijeenkomst van Warschau de herinnering aan de ondankbare houding van Oostenrijk gedurende den oorlog in de Krim slechts hebben verlevendigd en zou dus het gerucht van nieuwe oneenigheden tusschen Rusland en Oostenrijk geregtvaardigd worden.

— De Koning en de Koningin van Spanje hebben aan den maarschalk O'Donnell een kostbaren degen ten geschenke aangeboden. De markies de Miraflores is benoemd tot Spaansch gezant te Rome.

Belgische Post.

BRUSSEL, Donderdag 22 November.

De Koning is met den Graaf van Vlaanderen naar zijn landgoed Ardenne vertrokken, waar groote jagtpartijen zullen plaats hebben.

BINNENLAND.

AMSTERDAM, Vrijdag 23 November.

Gisteren is in de Tweede Kamer der Staten-Generaal het wets-ontwerp betrekkelijk de nieuwe regterlijke inrigting, waarover de beraadslagingen reeds 14 dagen onafgebroken waren voortgezet, in zijn geheel in stemming gebragt en *aangenomen* met 41 tegen 26 stemmen. De beslissingen, in de laatste dagen genomen, deden dien gunstigen uitslag verwachten.

Tegen hebben gestemd de Heeren: Westerhoff, Begram, Duymaer van Twist, Thorbecke, de Brauw, Heemskerk Az., van Goltstein, Schimmelpennick, Luyben, van Voorthuijsen, Hoffma[illegible], van Asch van Wijck, Kien, Meijlink, van Heiden Reinestein, van Di[illegible], van der Linden, van Hoevell, Poortman, van der Veen, van [illegible]se, Wintgens, Reinders, Olivier, Wichers en Jespers.

Voor hebben gestemd de Heeren Heemskerk Bz., van Eck, Hoynck, Delprat, Betz, Anemaet, Hoekwater, Idzerda, de Lom de Berg, Cool, Blussé, van Franck, Lycklama, Beens, Oomen, de Raadt, Hugenholtz, van Foreest, Storm van 's Gravesande, Gevers Deynoot, Zylker, Kerstens, Mensonides, van Heukelom, Dommer, Mackay, de Poorter, Nolthenius, de Bieberstein, Dullert, Dirks, Kingma, van Nispen, Strens, Bots, Meeussen, Wybenga, van Lijnden, van Wintershoven, Mijer en de Voorzitter.

Afwezig waren de Heeren: Slicher, van Zuijlen, Lidth de Jeude, Elout en Taets van Amerongen.

In den loop der discussien van gisteren heeft de Minister overgenomen een amendement van den Heer Thorbecke op art. 82 om cassatie toe te staan, wegens schending van de wet en niet wegens schending van het regt, een amendement van den Heer Dullert op art. 94, de invoering der wet afhankelijk stellende van eene voorafgaande indeeling der arrondissementen en kantons, en een amendement van den Heer Heemskerk Az. op art. 89, ten doel hebbende den kantonregters voor het verlies der emolumenten eene behoorlijke vergoeding te verleenen.

Verworpen werden de volgende amendementen:

(Met 34 tegen 31 stemmen) amendement Dullert, de onvereenigbaarheid van het regterlijk ambt en het bekleeden van het lidmaatschap van eenig waterschap enz. uitsprekende ook voor hen, die onder eene vroegere wetgeving beide betrekkingen hebben bekleed.

2°. (Met 51 tegen 16 stemmen) amendement van der Linden, beoogende het tijdstip van de in werking treding der wet niet te bepalen op 1 Jan. 1862, maar op een nader bij de wet vast te stellen tijdstip.

Aangenomen werd een amendement van den Heer van Eck, met 39 tegen 29 stemmen, strekkende om aan den Hoogen Raad geene regtsmagt op te dragen, dan alleen ontleend uit de wet en dus niet uit algemeene maatregelen van inwendig bestuur.

De Kamer zal Maandag aanvangen met het onderzoek der begrootingswetten.

Het ontwerp van wet op de regterlijke organisatie is na eene veertiendaagsche warme beraadslaging door de Tweede Kamer aangenomen. Het heeft die vuurproef doorgestaan en is daaruit wel geamendeerd, maar toch nog al onbeschadigd, wat de hoofdbeginselen betreft, te voorschijn getreden. Wij behoeven naauwelijks te zeggen, dat de aanneming van het ontwerp ons veel genoegen doet, niet alleen omdat de hoofdbeginselen, waarop het berust, ook de onze zijn, maar ook, omdat daardoor de eersten voornaamste stap is gedaan om den strijd te doen eindigen, die art. 5 der additionele artikelen van de Grondwet van 1848 had doen ontstaan en die eindeloos scheen te zullen worden. Vele bepalingen van het ontwerp zijn met kracht aangevallen en met al het vuur, dat eene vaste overtuiging geeft, door den minister van justitie verdedigd. Steeds echter zijn bij deze beraadslagingen, hoe hevig ook de strijd soms was, die vormen in acht genomen, welke eene wetgevende vergadering niet mag uit het oog verliezen, wanneer zij de achting der natie niet wil verbeuren. Jammer slechts, dat in eene der laatste vergaderingen, bij de beraadslaging over de vestiging van het hof in het noorden des rijks, vooral eenige leden uit Groningen een toon hebben aangeslagen, die verre beneden hunne waardigheid was en beneden de waardigheid der vergadering, waarin zij het woord voerden. Wij zijn in deze kwestie geheel onpartijdig en erkennen gaarne, dat het moeijelijk was eene keuze te doen tusschen Groningen en Leeuwarden en dat er veel te zeggen was voor de vestiging van het hof in eerstgemelde stad. Maar dit wettigde niet de meer dan hartstogtelijke bestrijding der Groningsche leden of het aanvoeren van argumenten die aan de, Gode zij dank, vervlogene tijden der federale republiek herinneren. De kamer scheen dan ook die wijze van beraadslaging zeer af te keuren en daarom handelt men niet ter goeder trouw, wanneer men, gelijk dat in een der dagbladen geschiedde, de kamer wil aansprakelijk stellen voor de verkeerdheden van eenige harer leden.

Wij zijn in staat te kunnen mededeelen, dat bij de regering het voornemen bestaat, eerlang over te gaan tot eene wettelijke regeling der hier te lande bestaande beurtveren. Alvorens intusschen aan dat voornemen gevolg te geven, heeft de regering het noodig geacht de volgende vraagpunten door de gemeente-besturen te doen beantwoorden: 1°. Hoevele beurtveren zijn er tegenwoordig en welke zijn die? 2°. In verband met het beweren, dat vele beurtschippers hun monopolie van de gemeentebesturen of van particulieren (zeker aftredende schippers) gekocht hebben, mededeeling hoevele onder de bestaande beurtveren titulo oneroso zijn verkregen en op welken titel dat bezit berust? 3°. Hebben daar, waar beurtveren werden opgeheven, de betrokken besturen ook schadeloosstelling aan de vroegere vaste schippers gegeven? 4°. Welke zijn in het algemeen de gevolgen geweest van de opheffing van beurtveren?

Het *Staatsblad* N°. 67 bevat een koninklijk besluit van 7 Nov. 1860, houdende wijziging der artt. 42 en 43 van het algemeen reglement van politie voor het Nederlandsch gedeelte der Zuid-Willemsvaart.

Z. M. heeft aan den Heer J. van der Hoeven, hoogl. in de faculteit der wis- en natuurkunde aan de hoogeschool te Leyden, vergund het aannemen der versierselen van commandeur der orde van de Poolster, hem door Z. M. den Koning van Zweden en Noorwegen geschonken.

Op Vrijdag den 7den Dec. 1860, des middags ten 12 ure, zal onder nadere goedkeuring, in bijzijn van den bouwmeester der landsgebouwen, aan het locaal van het departement van binnenlandsche zaken, te 's Gravenhage, worden aanbesteed: Het bouwen van een magazijn voor geneesmiddelen, en andere localen, te 's Gravenhage, ten dienste van het departement van oorlog, met de leverantien van al de daarvoor vereischte materialen,

Het een en veertigste concert der maatschappij *Caecilia*, dat gisteren avond in den Schouwburg, onder leiding van den Heer F. B. Bunte, plaats had, werd door een zeer talrijk publiek bijgewoond. Het concert werd geopend met eene ouverture (Nachklänge von Ossian) van Niels W. Gade. Deze compositie was een waardig begin voor den avond, die voor onze kunstminnaars zooveel genotrijks beloofde. Eenigzins in den stijl van Mendelssohn schrijvende, behoudt deze Noordsche toondichter evenwel zijne oorspronkelijkheid en de dichterlijke gloed, die over het geheel verspreid ligt, is niet te miskennen. Meesterlijk was de uitvoering. Daverend werd dit stuk toegejuicht. De daarop volgende symphonie N°. III in La mineur, van F. Mendelssohn Bartholdy, die bij onze kunstminnaars meer bekend is dan N. W. Gade, maakte zoowel in hare enkele deelen, als over het geheel een diepen indruk. Het zoo karakteristieke Scherzo, het roerende en wegslepende Adagio Cantabile en eindelijk het krachtige Finale Maestoso, waarmede deze Symphonie zoo waardig wordt besloten, vervulden ieder met eerbied voor den grooten Maestro. De uitvoering was der maatschappij Caecilia waardig. De daarop volgende ouverture *der Vampyr* opus 42 van H. Marschner, met aplomb en juistheid gespeeld, voldeed algemeen, bijzonder het laatste schitterende gedeelte, waar de bassen eene contrapunctische beweging tegen het melodische thema uitvoeren. Het tweede deel werd geopend door de ouverture Genoveva, van R. Schumann, opus 81. Dit werk moet noodzakelijk eenige malen gehoord worden, alvorens men regt in den geest en het karakter der compositie kan dringen, daar Robert Schumann geenszins een meester is, wiens werken gemakkelijk te begrijpen zijn. Het scheen ons ook toe, dat deze ouverture over het algemeen minder begrepen werd, ten minste de toejuiching was niet zoo groot als bij de vorige werken. In hoever dit nu aan de compositie zelve, of aan de uitvoering, die ons toescheen tot de minst gelukkige van den avond te behooren, te wijten is, laten wij in het midden. Een waardig slot bekroonde dit concert, namelijk de symphonie N°. IV B dur van L. van Beethoven. Deze compositie, die wij reeds meermalen het genoegen hadden op de concerten der maatschappij Caecilia te hooren uitvoeren, sleepte niet alleen de toehoorders, maar blijkbaar ook de uitvoerders mede, hetgeen niet te verwonderen is, wanneer men een der schoonste werken van den onsterfelijken toondichter speelt. Het liefelijke *Adagio*, de beide *Allegro's*, waarin zoo veel gloed en leven is, kortom alles kenmerkt den grooten componist, die de harten zijner toehoorders weet te winnen en te treffen. Het publiek, dat gedurende den avond vele bewijzen van goedkeuring had gegeven, riep ten slotte den orkest-directeur terug.

Uit Meppel schrijft men aan de *Ct. Ct.*: Zooals onlangs is gemeld, bestaat hier in den gemeenteraad eene partijschap; die geest van verdeeldheid openbaart zich hoe langer zoo meer ook onder de burgerij, vooral onder de kiezers, zoo als gisteren op zeer duidelijke wijze is gebleken bij de verkiezing van drie leden voor de kamer van koophandel; de aftredende leden Slot, Kleijenburg en de Jong zijn niet herkozen; alleen is laatstgenoemd lid in herstemming gebleven, met den Heer J. Doggen; terwijl voor de twee eerstgenoemden zijn gekozen de Heeren Frankfort en Broek. De zoogenaamde burgerpartij heeft gezegevierd.

Men leest in de *Industrieel* het volgend middel om bersten in gegoten ijzerwerk te digten:

»Het gebeurt dikwijls, dat gegoten ijzerwerk, b. v. ijzeren potten of pannen, bersten en dan als oud ijzer weggeworpen worden. Het volgende voorschrift verdient in dit opzigt alle aanbeveling; het is door ons menigmaal beproefd, onlangs nog ter digting van openingen om de klinknagels, waarmede de ooren aan ijzeren retorten bevestigd waren. Vóór het insmeren met het onderstaande mengsel ontsnapte er zeer veel gas uit die openingen; van het oogenblik af dat de pap er met een stukje hout tusschen geduwd en het geheele oor toen nog met eene dunne laag bedekt was ontsnapte er geen gas hoegenaamd, de specie werd uiterst hard, en vijf weken later (gedurende welken tijd de retorten steeds in het vuur geweest waren), moest de korst er met kracht afgehakt worden.

»Men neemt turfasch [illegible] zift die door eene fijne zeef; van de doorgevallene asch mengt men [illegible]veer 5 ruimtedeelen, los uit den pot geschept met 1 a 1½ ruimtedeel k[illegible]enzout, en roert alles goed dooreen, dan voegt men daarbij zoo veel water, dat men eene niet al te dunne brei verkrijgt, en mengt er nu nog 1 ruimtedeel klei door. Na alles goed dooreen gewerkt te hebben, is de pap gereed."

Terwijl alles wat Keizer Napoleon I betreft van algemeene bekendheid is en de lotgevallen en handelingen van zijn neef, den tegenwoordigen Keizer der Franschen van alle kanten toegelicht worden, is de zoon des eersten Keizers, de ongelukkige Hertog van Reichstadt, velen naauwelijks meer dan bij name bekend. Men weet doorgaans weinig anders van hem dan dat hij tijdens de onttroonde Keizer naar Elba ging, met zijne moeder naar Weenen werd gebragt, waar hij op 22 Julij 1832 aan de gevolgen eener longtering overleed. Voor velen zal dus een roman welkom zijn, getiteld: *Napoleon II*, naar het Hoogduitsch, van Jean Charles (Braun von Braunthal) door A. Ising en dezer dagen bij den uitgever H. Nijgh, te Rotterdam, in het licht verschenen. De gunstig bekende, schrijver is er uitmuntend in geslaagd den jeugdigen Prins, in den vorm van een roman zoo te schetsen, dat hij al onze belangstelling voor hem opwekt, terwijl men tevens met vele bijzonderheden omtrent het karakter van Keizer Frans en het toenmalige Oostenrijksche hof bekend raakt. Ontleent dus het verhaal aan den historischen achtergrond geen geringe waarde, ook om den vorm verdient het de aandacht van allen, die een levendigen en boeijenden verhaaltrant weten te waarderen.

Met genoegen kondigen wij de uitgave aan van het pracht-jaarboekje *Holland*, Almanak voor 1861, uitgegeven door Mr. J. van Lennep. De bekwame en op historisch gebied zoo gunstig bekende verzamelaar schenkt ons wederom een vervolg op zijne mijmeringen in en om Amsterdam, en voert ons, in zijne bijdrage, in het huiselijk leven van Roemer Visscher en zijne dochters; hij geeft te gelijkertijd karakterschetsen van diens tijdgenooten, Constantijn Huyghens, Hooft, Vondel en anderen. Voorts bevat het jaarboekje in prosa nog drie keurige bijdragen, als: Van Mr. J. A. Molster, een Gast, die niet welkom is; van G. Keller, de Nagedachtenis van een groot Man en van H. J. Schimmel, een Konfidentieel Onderhoud. Van de bijdragen in poëzy noemen wij alleen de namen: N. Beets, S. J. van den Bergh, Mr. J. R. A. Engelenberg, P. A. de Génestet, J. ter Gouw, Gozewijn, W. J. Hofdijk, J. J. L. ten Kate, Dr. E. Laurillard, Ada Nore, K. J. H. W. Ramondt, Mr. L. J. A. Tollens, W. J. van Zeggelen en den verzamelaar Mr. J. van Lennep, om van den rijken inhoud slechts eene schets te leveren. Voorts prijkt dit jaarboekje met een zestal uitmuntende staalgravures, naar teekeningen van Nederlandsche kunstenaars. Overigens is de uitvoering keurig en zoodanig als men dit van de Heeren Gebroeders Kraay verwachten mag.

---

* 's GRAVENHAGE, 22 Nov. De audientie van den Minister van Oorlog zal op 27 dezer niet plaats hebben.

* HOORN 22 Nov. Ook hier even als te Rotterdam, 's Hage, Arnhem, Leeuwarden en andere steden zullen met 1 Januarij 1861 de Israelitische kinderen geen lager onderwijs op de Israelitische scholen ontvangen, maar dit genieten op de algemeene scholen.

* UTRECHT, 22 Nov. Door het Prov. Geregtshof alhier, zijn tot candidaat-notarissen toegelaten de Heeren Mr. P. G. Bijstra, advocaat alhier en Libert van Rhenen.

* SLEEUWIJK, 22 Nov. Als eene zeldzaamheid kan men mededeelen dat alhier heden namiddag op de rivier de Merwede een groote zeehond is geschoten, welke door den jager A. Klepper zoodanig werd getroffen, dat het dier onmiddellijk in de diepte zonk. Tot spijt van velen is het niet mogen gelukken het dier boven water te krijgen.

KAMPEN, 22 Nov. Ten einde nog dit jaar een twintigtal jongelingen bij het instructie-bataillon te kunnen plaatsen, zullen vóór den 10den der volgende maand een gelijk getal korporaals-titulair naar de onderscheidene regementen worden gezonden, om dáár, naar gelang van te ontstane vacatures, tot korporaals-effectief bevorderd te worden.

MIDDELBURG, 21 Nov. Door de commissie uit het provinciaal geregtshof in Zeeland, is heden na afgelegd examen toegelaten als candidaat-notaris, de Heer L. L. Woutersen alhier.

— Heden middag ten 12 ure passeerde de reede van Vlissingen het koninklijk Engelsche jagt Osborne, komende van Antwerpen, waarop zich H. K. K. M. de Keizerin van Oostenrijk bevindt, die zoo als men weet, zich met een zeer talrijk gevolg naar Madera begeeft. Van de batterijen der vesting werd op de gebruikelijke wijze gesalueerd.

* MIDDELBURG, 21 Nov. De arrondissements-regtbank alhier, in raadkamer vergaderd, heeft de zaak van den Heer S., voormalig post-directeur te Vlissingen, verwezen naar het provinciaal geregtshof in Zeeland, waar hij weldra zal teregt staan, als verdacht van valschheid in geschrifte en het verduisteren van gelden, die hem in zijne betrekking van rijksambtenaar waren toevertrouwd.

* 's HERTOGENBOSCH, 22 Nov. Kapitalisten en industrielen dezer stad denken ernstig aan het aanleggen van eenen spoorweg voor particuliere rekening, van Tilburg over 's Hertogenbosch naar Grave en Nijmegen, in verband met den ontworpen spoorweg van Antwerpen over Turnhout naar Tilburg, waardoor eene regtstreeksche verbinding tusschen het westelijk en Oostelijk deel van Europa zou worden tot stand gebragt.

Ten gevolge van de overneming door het rijk van de gemeente-kazernen en stallingen van de cavallerie binnen deze stad op 1 Jan. zullen aan die gebouwen belangrijke verbeteringen worden aangebragt. Men vreest dat daardoor, bij de op handen zijnde garnizoens-verwisseling eene tijdelijke vermindering der bezetting zal plaats hebben.

(VERVOLG DER BERIGTEN ZIE BLADZ. 5.)

INGEZONDEN STUKKEN.

HET DEPARTEMENT VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN EN DE STATISTIEK.

Wij herinneren ons, eenige jaren geleden in een onzer tijdschriften te hebben gelezen, dat een vader, verlegen in de keuze eener maatschappelijke betrekking voor zijnen zoon, een zijner vrienden deswege om raad vroeg, en als eene satire op de ook op philanthropisch gebied heerschende overdrijving, tot antwoord bekwam: »Laat uw zoon *philanthroop* worden."

Ware die vraag in de tegenwoordige dagen gedaan, het antwoord zou stellig hebben geluid: »Laat uw zoon *statisticus* worden." Niets bijna is thans toch zoo zeer in de mode als de statistiek, die, zoo als teregt ergens is opgemerkt, in de laatste paar jaren zelfs een ijzeren scepter is begonnen te voeren.

Men wane niet, dat wij geen eerbied voor de statistiek zouden koesteren, wij zouden de laatste zijn, het nut, dat zij in vele opzigten sticht, te willen ontkennen. Ons bezwaar is alleen gerigt tegen de overdrijving, die ook weder in dit opzigt thans hier te lande bestaat; tegen de *rage* om het zoo te noemen, alles tot cijfers te reduceren en alleen de numerische methode gezag te doen uitoefenen. Dit uiterste is echter niet te verwonderen; het is de reactie op de onverschoonbare veronachtzaming, die aan de zaak vroeger was te beurt gevallen.

Onze beschuldiging wenschen wij met het volgende voorbeeld te staven.

Eenigen tijd geleden namelijk is door den minister van binnenlandsche zaken eene circulaire uitgevaardigd, waarbij wordt voorgeschreven, dat de hoofden van de bureaux voor de statistiek in de onderscheidene provincien zich met niets anders mogen bezig houden, dan met het werk der volksstelling. Wij laten in het midden, in hoever de minister het *regt* had eene bepaling te maken ten aanzien van de werkzaamheden dezer *provinciale* ambtenaren, die, volgens art. 34 der provinciale wet, alleen onder oppertoezigt van den *Commissaris des Konings* in de provincie staan, maar willen alleen wijzen op het hoogst bespottelijke van het voorschrift. Bijna al die hoofden toch zijn in der tijd, ook ten gevolge der inmenging van den toenmaligen minister van binnenl. zaken van Tets, gekozen uit een gegradueerd personeel. De statistiesche werkzaamheden heette het, waren van wetenschappelijken aard en gegradueerden waren (altijd volgens den minister) wetenschappelijk ontwikkeld. *Streepjes zetten* en *cijfers optellen* nu zijn het voornaamste deel van het geestdoodende werk der volkstelling, en daartoe moest men *gegradueerden* hebben! Waarlijk, aan het departement van binnenlandsche zaken heerschen zonderlinge begrippen omtrent de wetenschap, en, zoo het bewuste voorschrift ook op raad van de aan dat departement geplaatste gegradueerden is gegeven, dan zouden wij in allen ernst, tegen het gevoelen van den voormaligen minister van Tets, er toe durven overgaan te beweren, dat academische graden niet altijd een waarborg zijn, zoo min van wetenschappelijke, als van verstandelijke ontwikkeling.

Het is echter ligt mogelijk, dat wij ons bedriegen en men bij genoemd departement de zaak aan het regte eind heeft. Voor dat geval veroorloven wij ons den minister in overweging te geven, zoo spoedig mogelijk, stappen te doen, ten einde aan ieder onzer hoogescholen een professor worde geplaatst, die onzen aanstaanden »wetenschappelijken" mannen goed onderrigt in het *streepjes zetten* kunne geven. Aan geschikt personeel ook voor *die* betrekking zal het den minister zekerlijk niet ontbreken. X.

Aan de Reductie van het Algemeen Handelsblad.

Iedere poging, welke men aanwendt, om ter verbetering eener zaak nuttige wenken te geven, is prijzenswaardig, vooral zoo die zaken het algemeen belang gelden. Indien men echter bij die pogingen verkeerde voorstellingen geeft, dan zullen die wenken in stede van het goede te bevorderen, nadeel berokkenen. Zulks is vooral van toepassing op het in den laatsten tijd veel besprokene ten opzigte van het leger in Indie. Men heeft zich beijverd, om in publieke geschriften zijne denkwijze over dat gewigtig onderwerp te doen kennen. Doch, hoewel zulks met een goed doel is geschied, zoo blijkt dat door mindere bekendheid met de zaak de waarheid niet altijd trouw gehuldigd werd.

Onder de artikelen, welke in de eerste plaats eene nadeelige strekking kunnen hebben, behooren die, welke voorkomen in de laatste Mail-Editie van het *Bataviaasch Handelsblad*, speciaal dat van den Europeschen soldaat in Indie, omdat de zaken daarin overdreven en niet altijd juist worden voorgesteld en ook omdat dergelijke artikelen door den soldaat in Indie gelezen, de krijgstucht moeten ondermijnen.

Ook de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* heeft in haar nommer van den 8sten Nov. jl. een artikel aan het leger in Indie gewijd, waarin veel goeds wordt aangetroffen, doch ook veel dat niet met de waarheid overeenkomt. In het kort is zulks aan te wijzen: 1°. Is de bewering ongegrond, dat de soldaten, wier diensttijd bij genoemd leger expireert, niet op Java mogen blijven. Het is van algemeene bekendheid, dat vele oud gediende Europesche militairen in Indie gevestigd zijn en in onderscheidene betrekkingen bij posterijen, op particuliere landen, enz. geplaatst worden. Dat men het stelsel uitbreide, is voorzeker aan te prijzen. Vele oude soldaten zouden zich gelukkig rekenen, indien hun van gouvernementswege, een stuk grond op Java werd aangewezen, en zij aldaar met vrouw en kinderen konden voortleven. Reeds meermalen is betoogd, dat men hierdoor het Europesche element in Indie vermeerdert en in tijden van gevaar eene goede kern verkrijgt.

Van het leger zelf zegt de *N. Rott. Ct*:

dat het ten 1ste raadzaam zoude zijn om de vrijwilligers hier te lande in een corps vereenigd, voor eenen bepaalden tijd naar Indie te zenden en wel onder officieren, die meer tact bezitten om met vreemdelingen om te gaan, dan sommige officieren van het Ned.-Ind. leger, die alleen Javanen en Amboinezen kunnen commanderen. Deze ongerijmde onderstelling voorbijgaande, merk ik op, dat ieder die met het Indische leven bekend is, het ondoelmatige zal inzien, om een corps geheel uit Europeanen bestaande, onder een kader officieren, dat het land niet kent, naar Indie te zenden. De officieren mogen dan volgens de meening van de *N. R. C.* den tact hebben hen beter onder tucht te houden, doch zij zullen zeker den tact missen om met hen, in den eersten tijd, in Indie te handelen.

2°. De *N. R. C.* is slecht ingelicht dat de Indische soldaat, die met paspoort hier te lande terugkomt, zich niet meer voor die dienst zoude mogen verbinden; die bepaling heeft bestaan, doch is reeds voor jaren ingetrokken.

De overige punten zijn van meer ondergeschikt belang. Dat overigens de *N. R. C.* aandringt om de positie van den Europeschen soldaat in Indie te verbeteren is zeer prijzenswaardig. Men moet evenwel niet voorbijzien, dat er in de laatste jaren reeds veel is gedaan. De overdrevene beschouwingen in het *Bataviaasch Handelsblad* moeten niet tot leiddraad worden genomen; de toestand van den Indischen soldaat kan ook voor zijne toekomst verbeterd worden; doch dezen als geheel slecht te beschouwen is onjuist, even als het onjuist is, dat de officieren van het Indische leger hunne onderhoorigen niet wel zouden behandelen. Uitzonderingen daargelaten, zoo weten die officieren te goed, dat zij hunnen roem veelal aan die onderhoorigen te danken hebben.

'S HAGE, November 1860. B.

ADVERTENTIEN.

Ondertrouwd: J. A. KLINGLER JR., van Amsterdam,
EEMNES, EN
23 November 1860. A. M. VAN MERKESTIJN. (19848)

Ondertrouwd: PHILIPPUS VAN OMMEREN, JR., EN
ROTTERDAM, 22 Nov. 1860. JOANNA ALIDA TEN HAM.
Eenige Kennisgeving. (19835)

Ondertrouwd: P. JUCHTER, van Amsterdam,
GRONINGEN, 20 November 1860. EN M. J. WOUTERS.
Algemeene Kennisgeving. (19804)

Getrouwd, F. A. KRAMPS, Boekhandelaar te Hoorn,
'S HAGE, MET
21 November 1860. L. P. C. VAN LANGENHUYSEN. (19853)

Getrouwd: JULES POSNO,
RIO DE JANEIRO, Consul-Generaal der Nederlanden,
25 October 1860. MET
AUREA DE MELLO.
Algemeene Kennisgeving. (19854)

Bevallen van eene *DOCHTER* A. M. VAN VLISSINGEN, geliefde Echtgenoot van J. O. HANRATH.
AMSTERDAM, 21 November 1860. (19831)

Bevallen van een *ZOON* S. W. SIEBURGH, geliefde Echtgenoote van
AMSTERDAM, E. P. M. HEUKENSFELDT SLAGHEK.
22 November 1860. (19846)

Bevallen van eene *DOCHTER*, S. M. BANCK—SPRINGER.
AMSTERDAM, 22 Nov. 1860. *Algemeene Kennisgeving.* (19808)

Voorspoedig bevallen van eene *DOCHTER*, M. E. SENGERS—BREDEWOLD.
ROTTERDAM, 20 November 1860. (19760)

Door Gods goedheid beviel heden van een welgeschapen *ZOON*, G. VEURMAN, geliefde Echtgenoote van
STEENWIJK, 21 November 1860. G. RIJKMANS TZN.
Vrienden en Bekenden gelieven deze Algemeene, tevens als Bijzondere Kennisgeving aan te nemen. (19758)

Heden overleed, in den ouderdom van ruim 33 jaren, mijne geliefde Echtgenoote JOHANNA PETRONELLA GERSTEL, diep betreurd door mij, hare Ouders en verdere Betrekkingen. (19822)
AMSTERDAM, 19 November 1860. P. C. L. VAN STADEN Cz

Heden overleed de jongste onzer Lievelingen, JOHANNA [illegible]
in den jeugdigen leeftijd van 4 maanden.
AMSTERDAM, 22 November 1860. J. H. KÖHNE.
(19829) S. KÖHNE, BR[illegible]

Heden overleed ons geliefd Kind EVERARDINA in de[n]
Leeftijd van ruim Vijf maanden.
AMSTERDAM, J. JANSEN EIJKEN SLUIJT[ER]
22 November 1860. M. C. JANSEN EIJKEN SLU[IJTER]
Eenige Kennisgeving. DE BURLETT.

Heden overleed, zoo tot droefheid van mij, als van zijne [...] ter en verdere betrekkingen, mijn Echtgenoot JAN HENDR[IK] MEIJER, in den ouderdom van bijna 50 Jaren.
AMSTERDAM, J. IMHOFF,
21 November 1860. WED. J. H. HUFF[...]

Op heden overleed in den ouderdom van circa 74 Jaren [...] Vader en Behuwd Vader CORS DE GRAAF, door ons allen [...]
Op PORTA bij ABCOUDE, *Uit aller N[...]*
16 November 1860. A. DE GRAA[F]
Deze dient tot eenige en algemeene Kennisgeving aan [...] Vrienden en Bekenden.

Heden overleed, na eene hevige ziekte, mijne geliefde [...] ANNA MARIA SOPHIA LANGEMEIJER, in den oud[erdom van] 53 Jaren, voorzien van de Heilige Sacramenten der stervende[n].
LEEUWARDEN, 18 November 1860. L. GESCHER.

Heden overleed, tot diepe droefheid van mij en mijne Fa[milie] geliefde Echtgenoote WILHELMINA KUYPERS, in den ou[derdom van] ruim 58 jaren, na voorzien te zijn van de HH. Sacramenten der [...]
VEGHEL, 20 November 1860. M. RAT[...]
Vrienden en Bekenden gelieven deze Algemeene Kennisge[ving als bij]zondere aan te nemen.

Voor de zoo vele bewijzen van deelneming, mij betoond bij [het] afsterven van mijnen geliefden Echtgenoot den Heer E. OVERW[EG] betuig ik bij dezen, ook namens mijne Kinderen en Behu[wd Kinderen] mijnen opregten dank.
ZWOLLE, 20 November 1860. WED. E. OVERWEG,
(19748) A. S. C. RI[...]

De Schuldeischers in het Faillissement van P. L. HOLMAN, fabrikant te Zwolle (de bevoorregte, pand of hypotheekhouders [...] begrepen), worden opgeroepen tot bijwoning der vergadering tot [...] van Schuldvorderingen op Maandag den tienden December [...] des morgens ten tien ure, in de Raadkamer der Arrondissements[...] op het Paleis van Justitie te Zwolle. L. HERTZ[...]
ZWOLLE, 21 November 1860. (19821) *Curat[or]*

MAATSCHAPPIJ
TOT VERBETERING VAN DEN WERKENDEN [...]
onder bescherming van Z. K. H. den Prins van Oran[je]

BESTUURDEREN noodigen **HH. INZENDERS** v[an] **WERPEN** op de laatst gehoudene Tentoonstelling, beleef[d uit tot] bijwoning der **PLEGTIGE UITREIKING** van **BEL[ONIN]GEN** door den Edel Achtbaren Heer Burgemeester dezer Sta[d, op ...]dag 27 November e. k., des Avonds ten Acht Ure precies, in [...] der Maatschappij.
Namens Bestuurderen [...]
N. TETTERODE, V[...]
(19833) **GEO. PECK JR.,** Sec[...]

NED. RHIJNSPOORW[EG]
HERBESTEDING VAN EIKEN, BEUKE[N ...]
GREENEN HOUTEN DWARSLEGGE[RS]

De Directie maakt bekend, dat op den 13den December [...] Namiddags ten 1 Ure, in een der Lokalen boven het Goederen[...] op het Station te Amsterdam, publiek zal worden **HERB[ESTEED]** de levering van 50,000 Stuks EIKEN, BEUKEN of GREENEN [...] **DWARSLEGGERS**, bij partijen van minstens 5000 St[uks].

Het Bestek en de Voorwaarden liggen ter lezing en zijn [...] aan alle Hoofdstations van den Rhijnspoorweg, terwijl inlicht[ingen ...] heden af te verkrijgen zijn op het Bureau van den Ingenieur [...] schappij te Utrecht.
AMSTERDAM, 22 November 1860. **DE DIREC[TIE]**

AAN DE REDACTIE VAN HET WEEK[BLAD]
VOOR ISRAËLIETEN.

Ofschoon de beoordeeling van de drie Candidaten als Voor[...] Ned. Port. Isr. Gemeente alhier, opgenomen in uw blad va[n ...] vele opzigten op waarheid berust, kunnen wij die echter, wat [...] betreft, niet van partijdigheid vrijpleiten, en wel om de tw[ee] redenen: 1°. Is de groote Proeve van den derden Candidaat [...] bragt en ieder onpartijdige zal het met ons eens zijn, dat [...] enkel hooren der *dagelijksche* dienst, welke zeer eenvoudig [...] slissend oordeel kan vellen, doch wel, na de dienst van Vrij[dag] en Zaturdag, waaruit blijken moet of de Candidaat aan alle bill[ijke ...] kan voldoen; 2°. zegt de Steller van den Eersten Candidaat [...] *zonder aan de waarheid te kort te doen, gezegd worden, dat [...] waarop door hem de dienst werd verrigt, de algemeene goedkeuri[ng ...]*

En nu vragen wij aan alle onpartijdigen, of het regtschape[n] is, om de Ledematen uit te noodigen, de Stem voor den De[...] daat uit te brengen, die (zoo als wij zeiden) nog niet aan zijne [...] Proef heeft voldaan. Wij integendeel houden het er voor, dat [...] Candidaat juist de *meeste kracht van stem* bezit en *volkomen* [...] om het op den duur in die ontzaggelijk groote Synagoge te kunnen [...]
AMSTERDAM, 23 November 1860.
EENIGE LEDEMATEN DER NED. [...]
(19843) **ISRAEL. GEMEENTE.**

VERVOLG DER VERKOO[PING]
IN HET LOCAAL
SINGEL BIJ DE GASTHUISMOLENST[EEG]

MAANDAG 26 November 1860. Voormiddag: Mang[els ...] Zolder- en Waschbenoodigdheden, Kantoor[...] Winkel- en Pakhuisgoederen en Gereedsch[appen ...] haarden, Kagchels, Fournuizen, enz.
DINGSDAG 27 November. Voormiddag: Zilverwerk, [...] Goud en Kostbaarheden en daarna Juweelen [...] Namiddag: Koper-, Tin-, IJzer- en Blikw[erk ...] Gelakt- en Glaswerk, Porseleinen en A[...]
WOENSDAG 28 November. Voormiddag: Koper-, Tin[...] Blikwerk, Bedden, Matrassen, Dekens, Go[...] Namiddag: Mans Kleederen en daarna [...] Plastiek Beeldwerk.
DONDERDAG 29 November. Voormiddag: Geschilderde [...]
De Vuurhaarden, Kagchels, enz. zijn HEDEN van 10 tot [...] te bezigtigen.

MONNIKEN EN NONN[EN]

I. **TAFEREELEN UIT HET NONNEN-LEVEN,** [...] uit de Papieren der vernietigde Beijersche Kloosters, met Vig[net ...] voor *f* 0.75 in plaats van *f* 2.

II. **ZUSTER AGNES, OF HET SLAGTOFF[ER DER] PRIESTERLIST,** een op daadzaken gegrond Tafereel uit h[et ...] leven, met 5 Platen. Voor *f* 0.75 in plaats van *f* 1.30.

III. **DE HEILIGE DOROTHEA,** of het Gemengde [...] met Vignet. Voor *f* 0.75 in plaats van *f* 1.60.

IV. **GEDENKSCHRIFTEN VAN EEN VOORMA[LIG KA]PUCIJNER MONNIK,** of Schetsen van het tegenwoordig[e ...] leven. Voor *f* 1.25 in plaats van *f* 2.90.

V. **DE ELIXERS DES DUIVELS.** Nagelatene Papie[ren van den] Capucijner Monnik MEDARDUS. Uitgegeven door H. HOFFM[ANN, ver]taald door D. BOMHOFF Hz., 2 Deelen. Voor *f* 1.80 in [plaats van] *f* 4.50.

VI. **GESCHIEDENIS DER VOORNAAMSTE MON[NIKS]ORDEN,** door M. DÖRING, met eene voorrede van P. [...] WILLIGEN, Predikant te Tiel. Voor *f* 1.25 in plaats van [...]

VII. **HET LEVEN VAN DEN AFLAATPREDI[KER] JOHANNES TETSEL.** Eene bijdrage tot de Geschiedenis [der Her]vorming en van den Aflaat, door F. C. HOFFMAN. Voor [...] plaats van *f* 1.90.

VIII. **GANGANELLI** (Paus CLEMENS XIV) in zijn [...] Karakter geschetst, door J. P. SPRENGER VAN EIJK. [...] Voor *f* 0.90 in plaats van *f* 2.40.

IX. **DE MARTELAARS DER HERVORMDE K[ERK IN] HONGARIJE.** Gedenkschrift hunner hevige vervolging [door de Je]zuiten, door J. P. SPRENGER v. EIJK. Voor *f* 0.75 in plaats [...]

Die uit deze Verzameling voor *f* 3 in eens aankoopt, kan [...] extra korten en betaalt dus slechts *f* 2.25. A Contant en op F[...] vrage te bekomen bij **J. H. VAN DER BEEK,** Reguliers[...] te Amsterdam.

... die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan of onder hebben van DIRK DE WIT, in leven Landbouwer in het Loosche Bosch onder Hilversum, worden verzocht daarvan opgave of te doen ten Kantore van den Notaris A. PERK, te Hilversum, Vijfden December Achttienhonderd Zestig. (19747)

Vonnis der Arrondissements Regtbank te Amsterdam, gewezen in October 1860, is verklaard, »Dat er Regtsvermoeden van Overlijden van FRANCISCUS HENRICUS, zich gewoonlijk genoemd hebbende H. VAN LOHE, gewoond hebbende te Amsterdam, sedert ultimo April 1841." Voor Uittreksel: DAMMERS, Procureur. (19743)

Onbekende Schuldeischers in de onder het voorregt van Boedelbeschrijving aanvaarde Nalatenschap van TIMON GROOL, in leven Koopman en Trekschuitschipper, gewoond hebbende te Purmerende, op 28 Julij 1860 overleden, worden ingevolge Art. 1082 van het Wetboek opgeroepen, om de Rekening en Verantwoording welke op 27 tot 30 November 1860 van 's Morgens 10 tot 2 ure ter visie ligt ten Kantore van den Notaris J. C. VAN WOLFF COURRECH, aan de Hoogstraat te Purmerende, en bij geen verzet plaats heeft, hunne Schuldvorderingen, voor zoo ver der Nalatenschap toereikend is, te ontvangen. (19802)

STRANDVONDERIJ.

BURGEMEESTER van HEEMSKERK zal, u's last hebbende Kapt. C. F. BECKMAN, gevoerd hebbende het Zweedsche Driemastschip *Advance*, van Gyon naar Stokholm met Ballast, ten overvan den te Beverwijk Standplaats hebbenden Notaris C. Jz. PRINS, om *contant Geld* aan den meestbiedenden presenteren te Verkoopen: HOL of CASCO, of de daar afkomende WRAKKEN, van den 19den November 1860 onder de Gemeente Heemskerk, 1/2 Uur ten Wijk aan Zee gestrande en hierboven genoemde BARKSCHIP, welke KAS en eene SCHEEPSBOOT, Ankers en Kettingen, Masten, Ra's en verdere Rondhouten, ruim 20 stuks Zeilen; waaronder euwe; eene hoeveelheid Staand en Loopend Wand, waaronder mede Kabels en Trossen en al wat tot de Uitrusting van een dergelijk behoort, of daarvan is geborgen kunnen worden.

... bij hiervan Verkooping houden te Wijk aan Zee, op Donderdag den November 1860, des Voormiddags ten 10 Ure, te beginnen Hol of de Wrakken, enz., op het Strand ruim 1/2 Uur benoorDorp. (19733)

GELD OP HYPOTHEEK

... gen tegen 5 pCt. op Vastigheden binnen de Stad. Aanvragen ... Brieven onder Lr. B. B., in den Kantoorwinkel van L. HOLTP, Beursteeg, E 175. (19803)

VAN DEN ENGH, H. T. A. VAN LINGEN, J. BRUSSE J. A. HILLEBRAND, A. Q. J. VAN KEMPEN, B. J. FER... R. SCHREUDER, J. BRUSSE, E. W. HEIJBLOM, H. ...MAN, H. T. A. DAMEN, C. R. J. STROETHOFF en H. S. ...ONDS, Makelaars, zullen op Dingsdag den 4den December 1860 ten Zes Ure precies in de *Brakke Grond*, in de Nes, Verkoopen:

Ca. 60 Vat Roode BORDEAUX WIJNEN,
Gewas 1857, 1858 en 1859.
benevens
Ca. 4 Okshoofden BOURGOGNE WIJNEN,
Gewas 1858 en 1859 en
Ca. 25 Booten ALOCCO WIJNEN,
Gewas 1859,

bij Kavelingen, zoowals deze Genummerd zullen zijn; liggende als bij Notitien zal worden aangewezen. (19766)

W. WESSELING zal op Maandag den 26sten November 1860, 's Middags ten Half Drie Ure, te Amsterdam, in *de Witte Zwaan* Nieuwendijk, presenteren te verkoopen: Eene extra mooije aangevoerde partij Greenen en Vuren DRAMSCHE, FREDE...STADSCHE, BIJHAVENSCHE, WINDAU, RIGA, CRON...EN, NARVA en DANTZIGER BALKEN, NOORDSCHE RIGA WAGENSCHOTTEN, WIJBURGER, ZWEED... Noordsche Deelen en Platen; Narva Sparren, Battings, Ellens, Colters, Eikenhout en andere HOUTWAREN. Liggende in den Binnenkant en op den Wal. (19749)

KOOPMAN, TH. REICHELT en W. C. DE BOSSON, zullen op Maandag den 26sten November 1860, des Middags ten 12 ure, in het Lokaal in de Warmoesstraat te Amsterdam, presenteren te Verkoopen: Extra mooije nieuw aangekomen *Noordsche* BALKEN en MAST-... *Osterrisoersche* Juffers, Paal-Ellens en Eikenhout; Kolbattingplaten en Deelen; Greenen en Vuren *Libau*, *Cronstadt*, *Dantzig* en *Riga* KROON-Balken, Deelen en WAGEN...TEN, *Zweedsche* PLATEN, *Memelsche* en *Wijburger* KROON-...EN, en eene partijtje *Wezelsche* Eiken ROEDEN en PAAL... Liggende in de Oude Schans, op de Wallen en in de volgens Notitien, te bekomen bij ALTIUS & Co. (19797)

POSTHUMUS en J. J. BOLDOOT, Makelaars, zullen op ... 18 December 1860 en volgende dagen, in het Lokaal voor Verkoopingen door Notarissen, genaamd:

Oudezijds Heeren-Logement,

...staan van den Notaris J. H. RICHARD, Verkoopen: Juweelen, en Zilverwerk en andere Kostbaarheden, verschillende MEUBE-... GOEDEREN, waarbij Kamergarnituur van Canapé's, Fauteuils ... wit gelakt met Verguldsel en rood gebloemd Damast bekleed; Kantoor-Lessenaars, Brandkasten, Winkelstelling, Toonbanken, enz. ... de Inboedel uit de onder voorregt van Boedelbeschrijving ... Nalatenschap van wijlen Mejufvrouw CHRISTINA JOHANNA ... MAN. Alles breeder in Catalogus omschreven en Maandag voor Maand Januarij 1861 zal in voornoemd Lokaal de gewone Jaar-... VERKOOPING van PHYSISCHE, OPTISCHE en andere INSTRUMENTEN gehouden worden; de Goederen ter bijvoeging dagelijks worden ingezonden. (19739)

De BERGSCHE KOORNWINDMOLEN te DIDAM, Provincie GELDERLAND, op een Uur afstand van het Spoorweg-Station ZEVENAAR gelegen, van Steen gebouwd en van drie paren Maalsteenen voorzien, is met een zonder daarbij behoorende 79 Roeden 46 Ellen ERF en BOUW-LAND UIT DE HAND TE KOOP, om op 1°. Januarij ... worden aanvaard.
... nadere inlichtingen te bekomen bij den Rentmeester van ... 's Bergh, te 's Heerenberg. Brieven Franco. (19543)

FEIJE en W. FEIJE, Makelaars, zullen op Maandag 3 December ... in het voormalig *Oudezijds Heeren-Logement* te Amsterdam, ten ... van den Notaris T. J. VAN RIET, Verkoopen: N°. 1. Het ... Weldoortimmerde WINKELHUIS en ERVE, in de Oude-... B 105. — N°. 2. Het Dito HUIS, met Benedenwoning en ... Het Dito Lijnbaansgracht bij de Leidsche Kruisstraat CC 137. — Het Dito Bloemstraat met BOVENWONING, Achterhuis en Erve, ... Bleekveld, Loots, Bovenwoning en Erve, in de Slijkstraat ... 5 Het Dito PAKHUIS, met Bovenwoning, Plaats en Erve, in de Heintjehoekssteeg M 361. Breeder bij Billetten omschreven De Bewijzen van Eigendom en de Veil Condition zullen vier Dagen ... Dingsdags, Donderdags en op den Verkoopdag van 11 tot ... Verkooping te lezen zijn ten Kantore van genoemden Notaris, ... recht bij de Korsjespoortsteeg. (19798)

OPENBARE VERKOOPING

VAN AANZIENLIJKE

VROERENDE GOEDEREN

... zal Zaturdag den 22sten December 1860, des Namiddags ten 1 Ure ... te Utrecht achter St. Pieter, in het Locaal van Verkoopingen, ... gunstige voorwaarden, in het openbaar Verkoopen:

EE KAPITALE BOEREN-HOFSTEDEN,

... Heidene WONINGEN, mitsgaders uitmuntende BOOMGAARD, ... WEI, HOOI- en BOSCHLANDEN, benevens twee ERF-... te zamen groot ongeveer 90 Bunders, gelegen in de Ge-... Haarzuilen, Vleuten en Laag Nieuwkoop, in de Provincie Utrecht, ... aan elkander, in Perceelen en in onderscheidene Combinatien ...
... breeder omschreven bij Billetten en Notitien, verkrijgbaar ten ... Overstaan de Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK, te Utrecht, ten ... te bekomen zijn. Verkooping zal geschieden en bij wien alle verdere (15084)

FIJNE NIZZA OLIJF-OLIE,

blank, zoet en zonder reuk; de zoogenaamde MAAGDEN-OLIE, die zonder persing gewonnen wordt. De NIZZA-OLIE wordt door de kenners ver boven die van GENUA gesteld en voor beter gehouden dan de PROVENCE-OLIE.

Japansche SOYA in zwarte Kruikjes, Engelsche PICKLES, fijne TAFEL-AZIJN, Engelsche, Fransche en Dusseldorpsche MOSTERD, kleine ZOUTBROODJES.

Delicieus lekkere

GEMBER,

originele pakking,

KORT EN MALSCH,

Wij hebben ook drooge GEMBER in doozen, de zoogenaamde Duimpjes, die bij tusschenmaaltijden en ververschingen uit de hand gegeten worden.

PATE PECTORALE van REGNAULD.

PATE NAFÉ D'ARABIE van LANGRENIER.

Echte Engelsche PEPERMUNT, GEMBERSCHIJFJES.

Engelsche geprepareerde PEPERMUNT-OLIE. 30 à 40 druppels op Suiker, bij aanvallen van krampen en buikloop genomen, werken zeer gunstig en is zulks vooraal aan te bevelen, waar niet dadelijk geneeskundige hulp bij de hand is. 40 Cts. het Fleschje.

SPEELKAARTEN

met het etiquet VERKOOPHUIS, uitmuntend van Papier en Druk en excellent schuiveade. Piket 15, Omber 20, Whist 25 Cents.

Eene groote sortering QUADRILLEDOOZEN, SCHAAK- en DAMSPELEN, TRIKTRAKBORDEN.

VERKOOPHUIS en de bekende Depots te verkrijgen. (19780)

Commissarissen van Aandeelhouders in den gemeenschappelijken Eigendom der, bij decreten in dato 10 October 1810 en 17 Mei 1811, geceedeerde ERFPACHTEN in Oost-Friesland, Adverteren, dat bij de *ASSOCIATIE CASSA* te Amsterdam, te beginnen met Dingsdag 4 December 1860 en vervolgens elken Dingsdag zal worden gevaceerd tot de overname der Certificaten, regt gevende op het overschot der in Kas zijnde Gelden van genoemde Erfpachten; zullende deze Stukken Vrijdag daaraanvolgende aan den inleveraar teruggegeven en tegelijkertijd daarop betaald worden eene Repartitie op Rekening van Liquidatie van *ƒ* 200 voor ieder Certificaat.

De Inlevering-Lijsten zijn te bekomen bij de Boekdrukkers IPENBUUR & VAN SELDAM, Damrak, H 160, bij de Koornbeurs. (19827)

Ter Secretarie der Gemeente SCHOTERLAND, te HEERENVEEN, is de betrekking van EERSTE KLERK vacant, waaraan verbonden is een vast Jaarlijksch Tractement van *ƒ* 500 benevens eenige Emolumenten. Zij die deze betrekking zouden wenschen te vervullen, worden verzocht, voorzien van bewijzen van bekwaamheid en goed zedelijk gedrag, zich in persoon of met Franco Brieven aan te melden bij den Burgemeester der Gemeente Schoterland, uiterlijk voor het einde der maand November 1860. De Burgemeester voornoemd:
(19626) A. MEINESZ.

L. GIJSELMAN & ZOON en verdere Makelaars, zullen op Dingsdag den 27sten November 1860 en volgende Dagen, ten overstaan van de Notarissen G. SCHIMMEL en MR. C. J. DIEMONT, in het Locaal voor publieke Verkoopingen,

DE ZON,

te Amsterdam, Verkoopen: SIERADEN en KOSTBAARHEDEN, Zilverwerk, Galanterien, uitmuntende glazen Stereoscoopplaten en complete Stereoscopen, een partijtje SIGAREN, eenige gezigtkundige Instrumenten, eene groote partij GALANTERIE WINKELWAREN en Luxerien, eene partij Borduur Artikelen, waarbij vele begonnen Handwerken, eenige Manufacturen en gemaakte Kleederen; voorts oude blaauwe en geëmailleerde Japansche Porseleinen, fijne Lijnwaden, Mans- en Vrouwen-Kleederen, uitmuntend gevulde Bedden met Toebehooren, Vloertapijten, Karpetten en Gordijnen; vervolgens Spiegels, Lantaarnes en Lampen, eene verzameling moderne keurige

SCHILDERIJEN,

waarbij door DE BLOK, ENGELBERTS, EMMERIK, GROOTVELD, HULK, HANZEN, HILVERDINK, KOEKKOEK, LEICKERT, RIEGEN, VELTENS en anderen; eenige Kunstplaten. Wijders staande Horologien, Pendules, Ornamenten, Huisorgel en Pianoforte; een assortiment soliede bewerkte Meubelen, onderscheidene Kamergarnituren, Wasch- en Kantoorbenoodigdheden, Brandwaarborgkasten, Winkelgoederen en Drukpers en andere Gereedschappen; een goed loopend Billard met toebehooren, een Apothekers Winkelopstand en Gereedschappen; eene Partij Vuurhaardjes, Kagchels, Fornuizen en Haardgarnituren, Koper en Tin en eene collectie BOEKEN, waarbij de Inboedel, nagelaten door wijlen den Heer BAREND BAVINK.

De Catalogus is verkrijgbaar ten Kantore van L. GIJZELMAN & ZOON en de Goederen te zien aan bovengenoemd Locaal en de Apothekersgoederen aan het Huis op de Utrechtschestraat bij de Kerkstraat, Z, N°. 13, op Maandag den 26sten November aanstaande. (19738)

GRATIS!!!

wordt in den omtrek van den Dam aangeboden eene KAMER, tot het houden van AVOND-COLLÉGIE of iets dergelijks. Reflecterenden vervoegen zich met Franco Brieven, Lr. H. P., Bureau Handelsbl. (19779)

H. SAUR Jr.

REESTRAAT, LL N°. 275.

SPAANSCHE CANTALOUPE.

Heden ontvangen direkt van MALAGA, per het Schip *EUPHROSINE*, eene Puike partij FIJNE CANTALOUPE, welke tot de minst mogelijke prijzen geleverd worden. Versche Groote BLANKE OESTERS *ƒ* 1.80 de 100 Stuks; vette WINTERZALM, 80 Cents de Once; PALING IN GELEI, de Pot *ƒ* 1.75 en 1.20; per Flecon *ƒ* 2; Puike VILANOVA APPELEN, MALAGA CITROENEN, BERGEN-OP-ZOOMSCHE ANCHOVISCH, 60 Cents; ZUIDERZEE DITO, 40 Cents de 100 Stuks; Puike ENGELSCHE SPROT, 20 Cts. de 2 Dozijn; Puike Groote WINTERHARING, enz. (19791)

COMMISSIEHUIS,

Vijzelstraat bij de Heerengracht, X 603.

OP NIEUW ONTVANGEN:

HEEREN- en DAMES-LAARSJES, Chevreau, gewast, verlakt Leer, Casimir, Everlast, met Elastiek, Ringen en Rosetten.

CASTOR BOTTINES met en zonder Leer, met dubbele Zolen, geen vocht doorlatende.

VILTPANTOFFELS,
Duitsche, Russische, Fransche, zeer sterk en mooije

Patronen. Fransche VETERBAND PANTOFFELS en LAARSJES. LEDEREN KLOMPEN.

GOM-OVERSCHOENEN,

	Vrouwen:	Mans:
Prima.	*ƒ* 1.50	*ƒ* 2.—
Secunda	» 1.—	» 1.20

Zeer fijne ligte Soort voor Laarsjes met Hakjes.

GOM-LAARZEN VOOR HEEREN.

(19777) CIVIELE PRIJZEN.

INSTITUTION H. G. ROODHUIJZEN. AMSTERDAM

La place de MAITRE DE FRANÇAIS sera VACANTE au 1 Décembre. Il est nécessaire qu'il soit Français ou Suisse. On s'adresse Keizersgracht KK 419. (19783)

HANDEL-ZAAK.

Wordt ter overname aangeboden eene WINSTGEVENDE HANDELZAAK IN HOUTWAREN en andere Bouwmaterialen te Assen, waartoe behooren TWEE ZAAGMOLENS, aldaar gelegen, met een van welke verbonden is een OLIESLAG en daarbij behoorende Zolders en Kelders. Te bevragen bij A. W. WESTRA VAN HOLTHE, te Assen. (19750)

IEMAND, van nabij bekend met den Boekhandel, ervaren in het BOEKHOUDEN en niet geheel onbekwaam in de Moderne Talen, doch niet van plan zijnde, zelf als BOEKHANDELAAR zich te vestigen, kan bij goede Aanbeveling, terstond geplaatst worden. Adres Franco met omstandige inlichtingen aan J. H. SCHELTEMA, Boekverkooper te Amsterdam. (19746)

EEN HEER, voorzien van eigen Beddengoed, wenscht tegen Primo Februarij of Maart eerstkomende TE HUREN, bij Fatsoenlijke Lieden, in den omtrek van of op de Geldersche Kade, Voor of Achterburgwal, TWEE of DRIE GEMEUBILEERDE KAMERS, waarbij eene geschikt tot het houden van Kantoor. Men wordt verzocht zich Franco te adresseren met opgave van Stand en Huurprijs per Maand of Jaar onder Lett. A. B. bij den Boekhandelaar G. W. TIELKEMEIJER, op den Vijgendam. (19782)

BREUKBANDEN.

Voor de RADICALE GENEZING van alle soorten van Breuken en voorvallen, uitgevonden door Dr. THEVISSEN in Brussel.

Het aantal genezingen is zoo groot, dat er in Holland bijna geen plaats bestaat, waarin niet personen kunnen worden aangewezen, die radicaal hersteld zijn, en geene Breukbanden meer dragen.

De WATERBREUK en de KRAMP-ADER-BREUK worden in weinige dagen radicaal genezen, even zoovele soorten van HARDHOORENDHEID en DOOFHEID.

Dr. Thevissen zal te consulteeren zijn te Amsterdam in het Hotel van het Café Français bij ADRIAAN, Kalverstraat, op 22, 23, 24, 25, 26, en 27 November 1860. (19752)

WERKEN van L. F. BUNGENER, vertaald door Prof. BRILL.

I. Eene Preek onder Lodewijk XIV, *ƒ* 1.80. — II. Drie Preêken onder Lodewijk XV, Drie Deelen, *ƒ* 5.40. — III. Voltaire en zijn tijd, Twee Deelen, *ƒ* 4.60. — IV. Twee Avondstonden in het Hotel Rambouillet, *ƒ* 0.40. Deze uitmuntende Werken zijn in bevallig formaat, keurig gedrukt. Met eene geringe prijsverhooging ontvangt men ze gebonden in Linnen, met rijk Verguldsel. Men vindt geen degelijker Boekgeschenk dan eene keus uit BUNGENER'S MEESTERWERKEN. De aflevering geschiedt door den Boekhandelaar H. J. VAN KESTEREN, Warmoesstraat, te Amsterdam. (19844)

Bij de GEBROEDERS DIEDERICHS, Uitgevers van Boekwerken, te Amsterdam, en voorts bij de voornaamste Boekhandelaren in Nederland is te ontbieden:

COPTOGRAPHISCHE AVOND-UITSPANNINGEN

EENE VERZAMELING VAN RUIM HONDERD STUKS

SCHADUWBEELDEN OF VERLICHTE SCHIMMEN.

In Twee Afdeelingen compleet. Prijs *ƒ* 2.— (Afzonderlijke Afdeelingen à *ƒ* 1.25)

Den Jongen Lieden kan voorzeker geen Geschenk worden gegeven, dat zoo aangenaam en nuttig tevens is. *Aangenaam* omdat iedere afbeelding eene moeite vereischt, ten einde het zoo verrassend effect te weeg te brengen; *nuttig*, omdat het aanleiding geeft, om zelf voorwerpen te scheppen en zoodoende de gronden der Teekenkunst aan te leeren, terwijl het een duidelijk begrip geeft van licht en bruin.

De Voorwerpen bestaan in: Portretten uit den ouden of lateren tijd, in allerlei Karikaturen, Groeperingen, enz., en men moet volgens aanwijzing, met eene schaar al het zwart wegknippen, om van de SCHADUWBEELDEN, tusschen Kaars licht en wit papier te houden, de wonderbaarlijkste uitwerking te zien.

Het aantal SCHADUWBEELDEN, in deze Afdeelingen vervat, is genoegzaam om een geheel jaar den Jongen Lieden, van brider kunne, een aangename bezigheid te verschaffen; daar de billijke Prijs van nog GEEN TWEE CENTEN voor iedere Afbeelding vo'doende is, om dit AVONDVERMAAK een ruim vertier te doen hebben.

NIEUW GOOCHELAARS HANDBOEK

OF DE GEHEIMEN DER TOOVERKUNST ONTSLUIJERD.

Goochel- en andere Toeren van de meest bekende Kunstenaren, welke gedeeltelijk uitgevonden of verrigt zijn door PHILIPPE, DE LINSKI, ROBIN, BOSCO, BEKKER, CPRE, BAMBERG en anderen.

Een Deel, in Twee Afdeelingen, met fraaijen Omslag. Prijs *ƒ* 1.50.

Dit Werkje is zeer geschikt, om Jonge Lieden gedurende de Winter-Avonden eene aangename verpoozing te verschaffen, daar het de Geheimen der Nieuwste en tot dusver onbekende Toeren der Goochelkunst in het licht brengt.

HAND-SCHADUWEN

VOOR JONG EN OUD,

BEVATTENDE EEN TIENTAL FRAAI GEKLEURDE

VERMAKELIJKE AFBEELDINGEN VAN SCHADUW-FIGUREN,

die door de Handen zamengesteld kunnen worden, in fraai gefigureerden Omslag. Prijs *ƒ* 1.

Deze HAND-SCHADUWEN worden vertoond hetzij op een witten Muur of een vel wit Papier en leveren eene verrassende uitkomst op. (19583)

BEKWAME FITTERS
worden gevraagd. Adres in persoon of met franco brieven aan de Gaz Fabriek te Hilversum. (19775)

LANDBOUW, VEETEELT EN ZUIVELBEREIDING,
Een **LANDBOUWER**, onbesproken van gedrag en bekwaamheid, welke met Primo Mei zijne Plaats verlaat, vraagt **EENE HOFSTEDE IN HUUR.** Verzoeke opgave waar gelegen, hoe groot en hoeveel per Bunder onder het woord LANDBOUW, per Franco Brieven bij den Boek- en Papierhandel. E. E. TJABRING, Leesbibliotheekhouder te Utrecht. (19799)

NIEUWENDIJK Hoek Gravenstraat. **B. R. CITROEN** JODEN BREESTRAAT over de Mozes en Aaronskerk.

Voorhanden differente Moderne **DIAMANTEN**, Gouden- en Zilveren Voorwerpen, bijzonder geschikt tot **St. NICOLAASGESCHENKEN**, alsmede HOROLOGIEN, waarvan het Accuraatloopen Gegaranderd wordt. Als naar gewoonte onderscheidene Voorwerpen voor Oud- en Half Fatsoen en Inkoop tot den Hoogsten Prijs. (19781)

L. F. VISSER,
Voorheen: J. LANDGRAAFF,

Heeft ontvangen eene NIEUWE BEZENDING **GOM-ELASTIQUE OVERSCHOENEN** voor Heeren, Dames en Kinderen, benevens een Nieuw Model, uitsluitend ingerigt voor Dames Laarsjes of Schoenen met hakjes. Zeer doelmatig uitgevonden **GOMSCHOENEN** om over de kous te dragen.

Eene Partij **JONGENS-OVERSCHOENEN** met hakken voor *f* 1.25 en Kleine Kinder-Overschoentjes 75 Cts. p. paar, terwijl hij tevens in de gelegenheid is HH. Zeelieden de Echte **GOM-ELASTIQUE LAARZEN** te leveren.

De Prijzen zijn Uiterst Goedkoop gesteld. Bloemmarkt voor de Weessluis F. 108. (19794)

Uit de Hand te Koop:

Een extra ordinair welbezeild **SLOEPSCHIP**, varende onder Nederl Vlag, groot p. m. 50 Lasten, met completen INVENTARIS. Nader te bevragen bij den Makelaar C. A. SCHRÖDER, te Amsterdam. Brieven Franco. (19246)

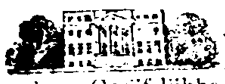
Eerlang zal te Doesburgh in het openbaar worden Geveild een goed onderhouden **HEERENHUIS**, waarin Elf vrij ruime Kamers, Twee kleinere Vertrekken en andere Gerijfelijkheden. Het **GEBOUW** heeft tevens 3 ruime GEWELFDE KELDERS en staat in een grooten met uitmuntende **VRUCHTBOOMEN** beplanten **TUIN**, aan welks einde zich Gebouwen bevinden, bijzonder geschikt tot STALLING en KOETSHUIS. Het geheel levert niet minder eene bij uitstek gunstige gelegenheid op voor het vestigen van eene uitgebreide FABRIEK. (19480)

SMEDERIJ.
Door bijzondere gelegenheid wordt TE KOOP gepresenteerd, eene welbeklante **SMEDERIJ**, welke een goed Burgerlijk Bestaan oplevert en een niet te groot Kapitaal vereischt, franco Brieven Bureau Handelsblad onder Lr. X. X. (19751)

J. H. LAARMAN, te Amsterdam, geeft uit:

VERGEET MIJ NIET.
MUZEN-ALMANAK VOOR 1861,
ONDER REDACTIE VAN **J. J. L. TEN KATE.**

Het denkbeeld om Boekwerken door goedkoopen Prijs voor een grooter Publiek verkrijgbaar te stellen, is niet nieuw, doch werd tot dus verre bijna uitsluitend bij Volks-Litteratuur in acht genomen. De Uitgever van den M. A. neemt eene proef om dien maatregel ook op dit Pracht-Jaarboekje toe te passen en bepaalt den Prijs

voor *exemplaren verguld*, in linnen *band op f* 2.50.
" " *rijk* " " lederen " " " 3.90.

Het Werkje bevat bijdragen van onze voornaamste Letterkundigen en is versierd met *zes Staalplaten* van Nederlandsche Meesters. (19796)

Attentie s. v. p.
De **ONDERGETEEKENDE** LOGEMENT-, KOFFIJHUIS- en BILLARDHOUDER, Kromme Waal, N°. 19, over de Kraansluis, in het Huis genaamd **DE STAD EDAM**, beveelt zich minzaam aan het Geëerde Publick; belovende bij eene prompte Bediening.
(19801) **P. VAN ARUM.**

Scheepsdoctor.
Wordt ten spoedigste GEVRAAGD: Een **SCHEEPSDOCTOR**, voor eene Reis naar JAVA en terug naar Nederland, tegen behoorlijke Maand Gage. Adres den Heer N. B. BLAAK, Makelaar der Zeevaart, Tarwenacker te Rotterdam. (19769)

NAAR SAMARANG (DIRECT) EN SOERABAYA,
ligt te Amsterdam in Lading, het gekoperd Tweedeks **BARKSCHIP** *CHRISTIAAN HUYGENS*, Kapitein J. VAN KATWIJK.

Voor Goederen en Passage, te bevragen bij de Heeren DE GROOT ROELANTS & C°., te Schiedam en de Cargadoors OOLGAARDT & BRUINIER, te Amsterdam. (19795)

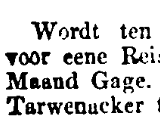

VOOR PASSAGIERS EN GOEDEREN NAAR BATAVIA EN SOERABAIJA
om in den loop der maand December van Amsterdam geëxpedieerd te worden:

Het Snelzeilend en voor Passagiers uitmuntend ingerigt Nederlandsch **FREGATSCHIP** *FRIESLAND*, kapt. M. C. E. MISPELBLOM BEIJER, varende een Geëxamineerden Scheepsdoctor. Adres bij de Cargadoors CANNE EN BALWÉ of de WED. JAN VAN WESEL EN ZOON. (19755)

WEKELIJKSCHE STOOMVAART
TUSSCHEN
ROTTERDAM EN DUINKERKEN.
Het **STOOMSCHIP** *PRINS VAN ORANJE*, Kapt. D. VISSER, vertrekt van ROTTERDAM des Woensdags en van DUINKERKEN des Zaturdags.

Adres bij de Agenten JOHs. OOMS Ez. & C°., te Rotterdam. (15791)

STOOMBOOTDIENST
TUSSCHEN
MIDDELBURG, ROTTERDAM
EN DAAR TUSSCHEN GELEGENE PLAATSEN.

NOVEMBER.

Van MIDDELBURG.			Van ROTTERDAM.		
Maandag 26,	's Morgens	9 u. 30m.	Maandag 26,	's Morg.	6 u. — m.
Dingsdag 27,	—	10 " 30 "	Dingsdag 27,	—	7 " — "
Donderdag 29,	—	11 " 30 "	Woensd. 28,	—	7 " — "
Vrijdag 30,	—	6 " — " 2)	Vrijdag 30,	—	9 " 45 "

DECEMBER.

Zaturdag 1,	—	6 " — " 2)	Zaturdag 1,	—	9 " 45 "
Zondag 2,	—	6 " — " 2)	Maandag 3,	—	9 " 45 "

Op de boven gemerkte dagen kan men voor de afvaart te Rotterdam aankomen: (15787)

2) met den Spoortrein van 's Hage.

In Correspondentie met Diligence-Diensten tusschen Middelburg en Vlissingen, Zierikzee en het Veer te Zijpe, Goes en het Katsche Veer.

BEKWAME VUURWERKERS, bewijzen van Goed Gedrag kunnende overleggen, kunnen dadelijk geplaatst worden. Brieven Franco aan het Bureau van het Handelsblad onder Letter F. (19695)

Een **BEKWAAM SPEKSLAGERSKNECHT** kan terstond geplaatst worden; Verdienste naar Bekwaamheden. Adres Franco onder Lett. B. bij den Boekh. J. BRINKGREVE te Deventer. (19707)

SIGARENMAKERS,
Hun Werk GRONDIG VERSTAANDE, kunnen **VAST WERK** bekomen. Adres met Franco Brieven onder Lett. W. bij den Boekhandelaar P. M. VAN DER MADE, te Amsterdam, Stilsteeg G. 88. (19697)

Een **PERSOON**, 32 jaren oud, van de Prot. Godsdienst, zag zich gaarne geplaatst voor eenige Uren daags, tot het OPPASSEN van 1 à 2 HEEREN; tevens eene goede hand Schrijvende, biedt hij zijne **DIENST** ook aan tot eenig Schrijfwerk, hetzij ten zijnen Huize of buitens Huis; des gevorderd. kan hij een Borg stellen van *f* 1000 tot 4000. Inclinerenden gelieven zich te adresseren onder Lett. H. P. bij J. H. KONING, Brouwersgracht hoek Lindengracht, QQ N°. 57, bij wien tevens informatien te bekomen zijn. (19719)

SIGAREN OF TABAKSFABRIEKANTEN.
Een **ONGEHUWD PERSOON**, van goeden Huize, P. G., bekwaam Sigarenmaker, tevens ervaren in het Sorteren, Pakken, enz., zoo mede in alle werkzaamheden, die in de Tabaksfabriek voorkomen, wenscht zich, liefst onder genot van Kost en Inwoning, geplaatst. Eene vriendelijke behandeling wordt boven hoog Salaris geschat. Brieven franco onder Lr. Z. A., Bureau Handelsblad. (19725)

Een **WINKELIER**, die door vermindering van Verdiensten in zijne Affaire, in dezelve geen Bestaan meer voor zijn Huisgezin kan vinden, wenschte eene plaatsing te erlangen als **OPZIGTER** eener Fabriek, **PAKHUISMEESTER** of iets dergelijks, hetzij hier of Elders, zijnde hij Gehuwd (met Kinderen), tusschen de 40 en 50 Jaar oud en van een gezond Gestel, in staat de beste informatien te kunnen overleggen en tot waarborg van eerlijkheid een Borg voor *f* 3000 à *f* 4000 te kunnen aanwijzen. Hierop reflecterenden worden verzocht franco Briefjes in te zenden onder Lr. G. H., bij de Boekhandelaars M. SCHOONEVELD & ZOON, Beursteeg, E 188, te Amsterdam. (19789)

Een **JONG MENSCH**, van goeden Huize, over een matig Kapitaal kunnende beschikken, zoekt eene betrekking om als **COMPAGNON** te worden opgenomen in eene gevestigde FABRIEK- of HANDELSZAAK, of iets dergelijks; ook zou hij niet ongenegen zijn, indien de gelegenheid zich voordeed, eene **ZAAK** op te rigten, die goede vooruitzigten oplevert. Degenen, welke hierop inclineren, worden verzocht hunne geteekende Brieven met nauwkeurige opgaaf van Plaats en Zaak, Franco toe te zenden, onder Lett. B. K., bij de Boekhandelaars M. SCHOONEVELD & ZOON, Beurssteeg E 188, te Amsterdam. (19788)

MANUFACTUREN.
TER OPLEIDING voor het Vak van **MANUFACTUREN** in **WITTE GOEDEREN**, wordt op een KANTOOR en MAGAZIJN, een **JONG MENSCH**, van goede Familie, hier ter Stede, niet beneden de 16 jaren, gevraagd. Franco Brieven, onder Letter L. A., aan WILH. GILBERS' Boekhandel te Amsterdam. (19742)

In den omtrek der Wetering- of Utrechtsche Barrières verlangt men voor eene JUFVROUW bij Burger Lieden eene **VRIJE EN GEMEUBILEERDE KAMER**, benevens den Kost. Adres Franco met opgave van Stand en Prijs onder Lett. A. Z. C. Bureau Handelsblad. (19757)

OCCASIE PIANINO.

Een uitmuntend van Toon en Speelaard 7 Octaafs **PIANINO**, 3 Snarig met IJzeren BOUTEN, PLATEN en STANGEN, geheel nieuw, uit eene der Gerenommeerdste Fabrieken EUROPA'S, wordt door bijzondere gelegenheid TE KOOP aangeboden voor den Prijs van *f* 330. Men adressere zich in den Muzijkhandel van BRIX VON WAHLBERG te Amsterdam, Kalverstraat D 11 bij de Osjessluis. Brieven Franco. (19740)

DRIE KAMERS TE HUUR GEVRAAGD.
Twee DAMES, van middelbaren leeftijd, wenschen tegen 1°. Mei 1861 te Huren: **DRIE ONGEMEUBILEERDE RUIME KAMERS**, op eenen fatsoenlijken Stand, van Kleeden en Gordijnen voorzien, met de Bediening. Aanbiedingen met opgave van Huurprijs, franco in te zenden onder Lett. A., bij den Kantoorboekverkooper J. J. WYCHERS, Oude Leliestraat bij het Singel. (19744)

TE HUUR OF TE KOOP:
10 Bunders Uitmuntend Best **BOUW- en WEILAND**, met BOUWMANSWONING en bijzonder goed beklante **BAKKERIJ**, waarin wekelijks 25 à 30 Zak verbakken wordt; zijnde de helft van Kavel 22, Sectie F. aan de Hoofdvaart bij de Lynden en den Spaarnwouder dwarsweg, te Haarlemmermeer. Het Land dadelijk en Kersmis en de Gebouwen 1 Mei a. s. te aanvaarden. Te bevragen ten Kantore van den Notaris J. H. LICHTENBELT Jr., te Aalsmeer. Brieven Franco. (19800)

TE HUUR
Tegen P°. Mei 1861: Een **ROYAAL BOVENHUIS**, in de omstreken van de Brouwersgracht, bevattende Twee Geplafonneerde KAMERS met Gestukadoorde Gangen, benevens KEUKEN, Doorloopend Gemak, Aanleg van Waterleiding en verdere gemakken. Huurprijs *f* 175 per jaar. Te bevragen met Franco Brieven onder Lett. F. bij den Boekhandelaar J. L. WEENINK, Noordermarkt PP 761 te Amsterdam, bij wien tevens nog te bevragen is: Een geheel **VRIJ BOVENHUISJE**, waarbij Aanleg van Waterleiding en verdere gemakken, in de omstreken van den Haarlemmerdijk. Huurprijs *f* 85 per jaar, dadelijk of met December te aanvaarden. (19767)

PARIJSSCHE BLOEMEN-MAGAZIJN.
Nieuwendijk, H 43, **A. PERRIN & C°.** over de Gravenstraat.

ONS MAGAZIJN en onze groote sortering zijn sedert jaren door het geheele land zoo over bekend, dat het ook alleen is uit gewoonte en uit beleefdheid jegens onze kalandizie, dat wij adverteren.

OP NIEUW ONTVANGEN eene extra aanzienlijke en keurige sortering in de nieuwste Modekleuren. Krippen, Gouden, Zilveren, Satijnen en Fluweelen **WINTERBLOEMEN**, voor Hoeden, voor Mutsen en om te Kappen, Bruidskapsels; alsook alle soorten van Bouquetten en losse **FLEURS NATURELLES**, voor Vazen, Mandjes en Jardinières.

200 DOZIJN Haneveeren, Fantaisie Panaches, lange en korte Struisveeren, Vogels Marabouts, enz.

Er is geen Artikel, ons vak betreffende, van de ordinairste af tot het fijnste toe, of het wordt bij ons gevonden en altijd zulk een groot assortiment van altoos nieuwe en frissche Artikelen, om aan alle aanvragen, hoe groot ook, te kunnen voldoen.

Commissien voor OOST- en WEST INDIE worden bij ons aangenomen, en niet aanwezig zijnde, aan onze Fabriek te Parijs opgegeven, spoedig en tegen voordeelige prijzen en condities geleverd. (19793)

(Voor Winkeliers buiten de Stad verzending *op zigt.*)

Op het drukste gedeelte der Prinsengracht, tusschen de L… en Lauriergracht, wordt tegen 1 Mei 1861 TE HUUR aang… zeer ruim **HUIS**, met daarachter gelegen **PAKHU…** uitgang hebbende aan de Straat, zeer geschikt tot het houden v… of van eene Affaire, die veel ruimte vereischt. Adres Franco Bri… Lett. A. Z., bij den Boekverkooper W. H. ZEELT, Leidschestr…

DOOR VERANDERING VAN AFFA…
wordt eene **COURANTENWIJK** TE KOOP aangeboden… Burger Bestaan oplevert. Reflecterenden worden verzocht zich adresseeren onder Lett. X. A., Bureau Handelsblad.

JAMES WOTHERSPOON'S EN C°., GLA…
PEPERMUNT, ACIDULATED LEMON DROPS, PEA…
Leveranciers van H. M. de Koningin van Engeland; Bekro… Prijs Medaille op de Tentoonstelling Londen 1851. Parijs 18…
Monsters en Prijzen op Franco aanvrage bij M. KIRCHN… dam, Agent voor het Continent.

In den Muziekhandel van BRIX VON WAH… te Amsterdam, Kalverstraat, D 11, bij de … sluis, is heden uitgegeven en alom verzon…

2e LIEDEREN-AL…
van 24 der meest geliefkoosde Coupletten en Comique Scènes, … en gezongen in den Salon des Variétés.

Prijs *f* 1. Brieven Franco, bij toezending van *f* 1.10 aan P… vangt men dit Werkje franco door het geheele Rijk.

Van het **1E LIEDEREN-ALBUM** zijn nog … Exemplaren voorhanden.

In der SEYFFARDT'schen Buchhandlung, … neben der Börse, ist vorräthig:
PARITÄTS-TABELLE der GETREIDEPREIS-NO… GEN aller HAUPTMÄRKTE, mit Angabe der GE… REDUCTIONEN, COURSDIFFERENZEN etc. 1860. *f* 1.…

KINDERSPELE…
Bij G. M. VAN GELDER, te Amsterdam e… Boekhandelaren is verkrijgbaar:

PRAKTISCH HANDBOEK, om Kinderen van 2 … spelende, gemakkelijk en leerzaam bezig te houden, volgen… kelings-Methode van FREDERIK FRÖBEL, door J. F. … eene Inleiding van Mevr. de Barones VAN MARENH… 80 Platen. Een Deel 4°. *f* 5.50.

NB. Bouw- en Legdoozen voor idem, te zamen en afz… krijgbaar.

In de meeste Boekwinkels is verkrijgbaar …

GELDBELEGGI…
VERVOLG EN TOELICHTING OP

STAATS-KREDIET EN PARTIKULIER KR…
VIERTAL BRIEVEN OVER DE
FINANCIËLE KWESTIËN VAN DEN DA…
door J. J. WEEVERINGH. Prijs *f* …

STAATS-KREDIET EN PARTIKULIER KR…
VIERTAL BRIEVEN OVER DE
FINANCIËLE KWESTIËN VAN DEN DA…
NIEUWE UITGAVE. Prijs *f* 1.95.

W. BRUIN Jsz., te Wormerveer, heeft uitg… alom verkrijgbaar gesteld:

HET REDELIJK CHRISTEN…
DOOR BIJGELOOVIGHEDEN MISVORMD, door A. …
Prijs *f* —.45.

NAPOLEON II, Historische Roman, naar het Ho… JEANE CHARLES (BRAUN VON… door A. ISING. *f* 1.25.

GEDENKSCHRIFTEN *van Joseph Garibaldi*, … DUMAS, een Deel. *f* …

GEHEIME GEDENKSCHRIFTEN *van Lo… Bonaparte* II. *f* 3.…

DE ONAFHANKELIJKHEIDS-OORLOG …
van A. ISING. Dit werk wordt uitgegeven in Afleveri… 3 Vel, à **10 CTS.** per 24 Bladz. Men behoeft zich voor … één Deel, van 16 à 18 Vel, te verbinden.

GRIEKSCHE VROUWEN, *Grieksche Liefde* (histo… door Dr. H. F. THIJ… *f* 1.25.

(*De Uitgever acht zich verpligt op te merken, … meer geschikt is voor Heeren- dan voor Dames-…*

Uitgave van H. NIJGH. Alom te …

Goedkoope Aanbie…
Voor *f* 2.50 in plaats van *f* 8.80.

J. G. MULLER, Het Geloof der Christenen, tot … heidlievende Vrienden van het Christendom, duidelijk en vrij… gesteld door J. CORSTIUS, 4 Deelen grt. 8°. p. m. 1400 p…

Voor *f* 1.50 in plaats van *f* 6.40.

J. G. MULLER, Gedenkwaardigheden uit de gesch… Kerkhervorming in de 16de Eeuw, 2 Dl. gr. 8°., 800 pagin…

Voor *f* 0.75 in plaats van *f* 3.

J. E. VOET VAN KAMPEN, Bijbeloefeningen, voor… een Levensberigt, door Dr. N. C. KIST, met Portret, gro…

Voor *f* 0.50 in plaats van *f* 1.80.

WEKELIJKSCHE LECTUUR, Geschenk voor jon… opwekking van Godsdienstige gevoelens, in kart. band.

Voor *f* 0.60 in plaats van *f* 3.

B. KUSBURG, Handleiding tot eene Algemeene Ge… Christelijke Zedekunde, 8°.

Voor *f* 0.30 in plaats van *f* 1.

K. F. VAN SETTEN, Vondelingen, voor denkende Lezers en Lezeressen, in linnen band.

De aflevering geschiedt bij **HENDRIK VAN CITTE…** straat, H 305, te Amsterdam.

Brieven en Geld Franco.

GENERAL STEAM-NAVIGATION-COMPANY.
ROTTERDAM en LONDEN.
De Stoomschepen vertrekken met Passagiers en Goed… geregeld iederen Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.

ZATURDAG 24 NOVEMBER, 's Morgens 7½ Ure. DINGSDAG 27 NOVEMBER, 's Morgens …
DONDERDAG 29 NOVEMBER 's Morgens 11 Ure.

VRACHTEN: GROOTE KAJUIT £ 1.10.— **HEEN EN TERUG** £ 2.5.—
VOOR-KAJUIT " —.17 — D°. 1.6.6

(18401) GEBROEDERS SMITH, …

INVERNESS-CAPES, NIEUW MODEL VAN ENGELSCHE OVERJAS, **OVERJASSEN** MET CAPUCHON, **KAMERJAPONNEN**, FLUWEEL, FLAN… PLUCHE, ENZ.

ADRIAAN SCHAKEL.

AMSTERDAM, Vrijdag 23 November.

ij de memorie van beantwoording betreffende Hoofdstuk XI der staats-rooting, is gevoegd eene missive van den resident van Cheribon, be-ende inlichtingen omtrent het bekende artikel in den *Javabode*, volgens welk in die residentie op hooger last 100 bouws suikerriet voor particu-n aanplant door de bevolking zou zijn vernield. Uit deze missive kt o. a., dat de maatregelen door den resident genomen, zich hebben ald tot het volgende: *ten eerste*, dat hij heeft geweigerd om de racten te registreren, die door den eigenaar van de particuliere sui-onderneming te Kalisapoe reeds eenige maanden geleden aan den r de Serière ingezonden, maar door hem onafgedaan gelaten waren, dat ze in de verte niet voldeden aan de bepalingen; *ten tweede*, dat zijne toestemming niet heeft gegeven, dat een Chinees eene particu-suiker-onderneming in het leven ging roepen en suikerriet liet planten, der dat vooraf met de betrokken bevolking behoorlijke overeenkomsten toe waren aangegaan; en *ten derde*, dat hij voor zooveel noodig met gzigt op art. 1 van het besluit van den 25sten Febr. 1840, N°. 2, particuliere ondernemers niet heeft willen vergunnen, om behalve een naar aanleiding van geregistreerde overeenkomsten voor hen ge-nt wordt, ook nog onder 's hands door de bevolking ratoem van de gouver-ens-suikerrietvelden te doen aanhouden, omdat door zoodanig aanhou-voor de tweede maal van rietstoelen, hetgeen gelijkstaat aan twee len achter elkaâr suikerriet op dezelfde velden doen planten, de gronden emergeld en bedorven en dus de gouvernementscultures benadeeld den.

De resident verklaart voorts, dat hij aan de bevolking wel heeft doen , dat zij niet verpligt was voor de onderneming te Kalisapoe riet anten, maar dat hij geen last heeft gegeven de rietstekken weer uit grond te nemen of te verwoesten. Hij heeft echter aan den regent Koeningan en den controleur der afdeeling Ploembon Hora Siccama dragen, naauwkeurig te onderzoeken, of iets dergelijks werkelijk ft plaats gehad. De uitslag van dit onderzoek is eveneens als ge bij de genoemde memorie van beantwoording gevoegd. Daaruit t: 1°. dat het bezijden de waarheid is dat der bevolking is verboden erriet te planten voor ondernemingen niet werkende op contract met gouvernement; 2°. dat voor de fabrieken te Kalisapoe en Kalietandjong, arvan in dezen alleen sprake kan zijn, in het geheel 34 bouws met erriet werden beplant en dat daarvan ruim drie kwart bouw is uitge-; 3°. dat hoegenaamd geen last is uitgevaardigd tot het niet teruggc-van voorschotten, door de bevolking op den aanplant van suiker-genoten.

De Memorie van Beantwoording nopens het wets-ontwerp op de mid-en is heden rondgedeeld. In antwoord op den aandrang tot verminde-g der belastingen wordt gezegd, dat op een oogenblik, waarop tot zeer zienlijke uitgaven is besloten, aan vermindering, zelfs aan wijziging n belastingen slechts schroomvallig de hand moet worden geslagen. De gering acht het onraadzaam de opbrengst van den suiker-accijns nog-als te vermeerderen door vermindering der premien van uitvoer. Het s in de bedoeling der Regering bij de eerst voorkomende gelegenheid rstellen tot afschaffing der belasting op de brandstoffen te doen.

Men wil weten, dat aan Burgemeester en Wethouders dezer stad door kiers een bod zou zijn gedaan voor de geheele conversie-leening van millioen guldens. Wat daarvan zij, juichen wij zeer het besluit van den eenteraad toe, om de inschrijving voor het publiek open te stellen. De aders der 5 pCts. Thesaurie behooren in de gelegenheid te worden ge-ld om zelve in te schrijven. Anders zoude men hen berooven van de ordeelen, die men gemeend heeft hun bij de verordening billijkheids-ve te moeten toekennen.

Het heeft Z. M. den Koning behaagd toe te staan, dat de gewone sabel-at, aan de manschappen van de tirailleur-compagnien uitgereikt, door zoo in als buiten dienst gedragen wordt.

De inspecteur in de tweede inspectie van fortificatien, of, bij zijne af-zigheid, de kapitein, eerstaanwezende ingenieur te Willemstad, zal, der nadere goedkeuring van den Minister van Oorlog, in het openbaar besteden: het inrigten van eene legerplaats bij Willemstad. Deze aan-steding zal geschieden op Donderdag den 13den December 1860, des gens ten elf ure, in het Koffijhuis de Hoop, te Willemstad, alwaar den 5den te voren het bestek zal liggen.

Ten gevolge der periodieke aftreding van leden van de Kamer van oophandel en Fabrieken alhier, zal Donderdag e. k. eene stemming ter kiezing plaats hebben. Bij verkiezingen van leden voor de Tweede Ka-r, de Provinciale Staten en den Gemeenteraad hebben wij reeds me maal op de geringe opkomst der stemgeregtigden hier ter stede gewe-n en betreurd, dat onze stadgenooten daardoor den schijn van onver-illigheid op zich laden. Niet minder betreuren wij het, dat tot nu e zoo weinigen aan de verkiezing van leden voor de Kamer van Koop-del en Fabrieken hebben deelgenomen. Dit ligchaam toch kan een wigtigen invloed uitoefenen, wanneer het aan helder inzigt in de belan-n van handel en nijverheid een onvermoeid en opregt streven paart, die belangen met alle middelen, die het ten dienste staan, te be-tigen en te bevorderen. Om dit te bewijzen behoeven wij slechts te inneren aan de geschiedenis van de wet tot aanleg van spoorwegen; te betoogen dat ook in het vervolg de zamenstelling van de Kamer n Koophandel en Fabrieken voor den handel en de nijverheid geene on-rschillige zaak kan zijn, behoeven wij slechts te wijzen op het thans hangig wets-ontwerp, tot herziening van het tarief van regten van in-, en doorvoer.

Mogt ook al bij vroegere verkiezingen als reden van de trage opkomst stemgeregtigden de omstandigheid kunnen worden genoemd, dat het kwijls herkiezingen gold, thans zou deze verontschuldiging niet kunnen orden aangevoerd. Drie toch der nu aftredende leden, de Heeren W. J. E. missaert, S. P. Labouchère en J. Meyjes wenschen niet meer in aan-king te komen, zoodat minstens drie nieuwe leden zullen moeten wor-n gekozen. Naar wij vernemen zouden ter vervulling dezer vacaturen oral in aanmerking komen drie kooplieden, die zoowel om hunne kunde ervaring als in andere opzigten het vertrouwen onzer stadgenooten ten lle waardig zijn, namelijk de Heeren D. Cordes van het huis Staphorst antz en C°., Joan Muller van het huis James Barge en C. A. von He-ert van het huis Alstorphius en von Hemert.

Wij meenen om al deze redenen de stemgeregtigden te moeten aanspo-n van hun regt gebruik te maken, te meer daar hun dit thans zoo ge-akkelijk is gemaakt door het stedelijk bestuur, dat de gelegenheid tot emming open heeft gesteld in het Huis onder 't Zeil, en daardoor het ewijs heeft geleverd, dat het alles wil doen om de belangstelling onzer adgenooten in deze gewigtige zaak op te wekken. Wij vertrouwen dat ze poging niet te vergeefs zal zijn.

Eergisteren heeft de finale veiling van de goederen der Maatschappij n Weldadigheid te Wateren plaats gehad; zij zijn gebragt op de som n *f* 52,905.50 en getrokken door de Heeren de Ruyter de Wildt te msterdam en van Gelder te Leiden, die deze goederen dadelijk onder kander hebben verscheiden, en, naar men zegt, de cultuur daarvan met echt willen ter hand nemen. (*Dr. Ct.*)

Het was steeds eene oude, goede gewoonte in ons land, dat men de inderen vroegtijdig met de Bijbelsche geschiedenis bekend maakte. Een echtig hulpmiddel voor dit onderwijs waren de zoogenaamde prentbijbels. n inderdaad, niets maakt een onuitwischbaarder indruk op het jeugdig emoed, dan het zien en honderdmaal herzien en met ouders of leermees-ers bepraten van tafereelen, bijzondere gebeurtenissen of uitstekende per-onen voorstellende. Wat men op zulk eene wijze al spelende leert, ver-eet men nimmer, en niets kan dus bevorderlijker zijn voor het Bijbelsch nderrigt, dan eene reeks van tafereelen, waaraan dat onderrigt zich, als n leiddraad, bij de kinderen kan voortbewegen, hetwelk aanleiding eeft gegeven tot eene proeve, om door eene nieuwe reeks van tafereelen it de Bijbelsche geschiedenis in deze leemte te voorzien. Daarvan ziet hans de Oud-Testamentische afdeeling het licht. De tafereelen, door den Wel-Eerw. Heer J. C. Schultz Jacobi bepaald, onderscheiden zich door de offelijke poging van den teekenaar, om zooveel mogelijk den tijd en de eden te laten spreken, zoodat zonde tegen de waarheid van voorstelling ooveel mogelijk is vermeden.

---

* * 's GRAVENHAGE, 23 Nov. De Heer H. de Kusserow, nieuw be-oemd attaché bij het Pruisisch gezantschap alhier, is in de residentie angekomen en aan het hotel Paulez afgestapt.

* * 's GRAVENHAGE, 22 Nov. De Synodale commissie der Nederd. Herv. kerk, welke hare najaarsvergadering den 6den Nov. aangevangen eeft, zal vermoedelijk in den loop dezer week hare zittingen sluiten.

UTRECHT, 23 Nov. De Hertog Bernard van Saksen Weimar en zijn oon Prins Gustaaf hebben den dag van gisteren binnen deze stad door-ebragt en het middagmaal gebruikt bij den Commissaris des Konings. HH. HH. hebben zich heden ochtend weder naar 's Gravenhage terug begeven.

BERGEN OP ZOOM, 23 Nov. Dezer dagen bevonden zich twee per-onen uit Belgie in de fabriekstad Tilburg, ten einde eene aanzienlijke artij wollen stoffen aan te koopen ten dienste van het Sardinische leger, och daar genoemde commissie geen genoegzamen voorraad der gezochte oederen in prijs, kwaliteit en kleur heeft kunnen vinden, zijn twee voor-ame fabriekanten ter dier stede, in onderhandeling hiervan eene aanzien-lijke leverantie te willen doen.

TELEGRAMMEN van het Kon. Meteorol. Observat. te Utrecht, dd. 22 Nov.

NAMEN DER PLAATSEN.	Barometer.	WIND. Rigting.	WIND. Kracht.	Temperatuur.	TOESTAND DER Lucht.	TOESTAND DER Zee.
	Millimèt.					
Brest	— 9.7	N. W.	0	9.0c	betrokken.	kalme zee.
Havre	—	W. Z. W.	0	8.4	betrokken.	stil, effen.
Parijs	— 8.9	Z.	2	7.5	betrokken.	—
Hartlepool	—10.2	W.	—	10.0	somber.	slecht water.
Plymouth	— 8.1	N. W.	1	7.8	mist en buijig.	slecht water.
Portsmouth	—10.4	N. O.	—	8.9	—	gewone zee.
Utrecht	— 6.2	Z. O.	2	2.2	betrokk. regen	—

21 Nov. Grootste verschil der afwijk. tuss. Utrecht en Brest .... 10.0.
22 〃 〃 〃 〃 〃 〃 Idem 〃 Portsm....... 4.2.

METEOROLOGISCHE WAARNEMINGEN van 23 November 9 u.

NAMEN DER PLAATSEN.	BAROMETER.	WIND. Rigting.	WIND. Kracht.	TEMPERAT.
Maastricht	43.56	W. Z. W.	2	6.6
Groningen	45.20	O. N. O.	1	0.4
Nieuwed. (Helder)	43.95	O. t. Z.	1.2	2
Vlissingen	42.16	Z.	2	4.0
Grootste verschil		Z.	2	4.0

LAATSTE BERIGTEN.

LISSABON, Zaturdag 17 Nov. 3 pCt. Portug. 1853 46¾; Dito 1856/59 45¾; Uitg. Schuld 37¼. — Wisselkoers op Londen 54½; op Amst. 42¼.

DUNDEE, Donderdag 22 November.
Hennep: Riga Rein £ 31.5, Petersb. Clean £ 30.10.

TRIËST, Donderdag 22 November.
Berigten uit Konstantinopel van den 17den melden, dat aldaar uit Circassie het berigt is ontvangen van het mislukken der expeditie onder prins Bariatinski tegen Daghestan ondernomen. De Russen hebben daarbij zwar verliezen geleden.
De Kamers in Griekenland zijn den 12den dezer geopend.

BERLIJN, Donderdag 22 November (des Avonds).
De Prinses van Pruisen is in de hoofdstad aangekomen. Zij werd door den Prins-Regent, Prins en Prinses Friedrich Wilhelm, Prins von Hohenzollern Sigmaringen en verscheidene andere voorname personen aan het station van den spoorweg ontvangen.

PARIJS, Donderdag 22 November (*Particuliere Correspondentie.*)
Men meldt, dat Koning Frans II, die besloten heeft zich te Gaëta tot het uiterste te verdedigen, den Paus heeft doen vragen, of hij, voor hegeval dat hij gedwongen zou worden Gaëta te verlaten, te Rome eene wijkt plaats zou vinden. De Hertog de Grammont, wiens gevoelen over dit pun, door de Pauselijke regering geraadpleegd is geworden, heeft geantwoord dat hij wel is waar geene instructien dienaangaande ontvangen heeft, doch dat hij van oordeel is, dat de regering des Keizers niet geneigd zal zijn toe te laten dat de stad Rome, welke onder de bescherming der Fransche vlag staat, tot bakermat van den burgeroorlog gebezigd zal worden. Dit wil met andere woorden zeggen, dat, daar men zich reeds ter zake van den Paus in verlegenheid bevind, men niet geneigd is die verlegenheid jegens Victor Emanuel ten behoeve van Frans II te vergrooten.

Op stellige wijze wordt verzekerd, dat de minister Fould zijn ontslag heden heeft ingediend en dat het ook aangenomen is; graaf Walewski wordt genoemd als zijn opvolger. De aftreding van den Heer Fould is eene kleine voldoening voor de Keizerin, die Koning Victor Emanuel zeer weinig genegen is.

Tot de verleuging van het verblijf der Fransche troepen in Syrie schijnt thans bepaaldelijk besloten; zij zullen in den Libanon overwinteren. De *Progrès de Lyon*, een der onafhankelijkste en best geschrevene dagbladen uit de provincie zal vervolgd worden, wegens het door dat blad medegedeelde „valsche" berigt, dat de markies de Turgot tot Fransch gezant bij den „Koning van Italie" benoemd zou geworden zijn. Waarschijnlijk zal het blad eene waarschuwing ontvangen.

De Heer Cobden is te Nantes aangekomen; toen hij de beurs dier stad bezocht, werd hij met luide toejuichingen begroet.

Alexander Dumas, de vader, bevindt zich op dit oogenblik te Parijs. Hij heeft zijn Koninklijk paleis te Napels verlaten om incognito de opvoering van zijn drama: *La dame de Montsereau* in het *Theatre de l'Ambigu* bij te wonen.

Aan de beurs houd men zich nog steeds bezig met de verhooging van het bankdisconto. Eene verwachte maatregel door het bestuur der Fransche bank te nemen, is uitgesteld tot na de terugkomst des Heeren Mallet, die van zijne reis naar Londen heden avond wordt terug verwacht.

De eerste voorstelling van het nieuwe stuk van den Heer Mocquard is uitgesteld moeten worden. Een der hoofdvertooners, een Afrikaansche kameel, op wiens rug het geheele succes van dit stuk rust, is plotseling ziek geworden.

NAPELS, Donderdag 22 November.
De Koning heeft de deputatien uit de Marken en Umbrie ten gehoore ontvangen, welke hem het proces-verbaal van den uitslag der volksstemming hebben aangeboden. Men gelooft, dat de raad van het stedehouderschap zal worden gewijzigd en dat eene staats-consulta zal worden ingesteld, welke echter alleen zal worden bijeengeroepen ter behandeling van zaken van groot gewigt. De baron Poerio is benoemd tot minister zonder portefeuille. Napelsche 5 pCts. 86½.

ROTTERDAM, 23 Nov. In de heden gehouden veiling van 1460/m. 2a. Cortados en 2a. Habanos Manilla Sigaren, zijn de Cortados verkocht van *f* 33 tot 33¼, 2 kav. niet geveild. De Habanos verkocht van *f* 32 tot 33¼, 2 kav. opgeh. tot *f* 33, 27 kav. werden niet geveild.

De heden in veiling aangeboden 246 kranj. beschadigde Java Suiker zijn verkocht van *f* 28 tot 35.

Uit de eerste hand zijn afgedaan 13 v. Maryland Tabak, ex Leila.

Heden had eene afdoening plaats van 22,000 b. Neeransie Rijst, zeilende per Goldenhorn, a *f* 7½.

Van Rogge verkocht 146/2 ℔ Libau *f* 216 cont., *f* 218 6/w.

SCHIEDAM, 23 Nov. Moutwijn *f* 14; Genever *f* 19½; Amst. Proef *f* 20¼.

ROTTERDAM, Vrijdag 23 Nov. W. S. 2½ pCt. 62 13/16; Dito 3 pCt. 75¼; Dito 4 pCt. 97⅞; Port. 3 pCt. 45¾; Dito 1856/57 44; Rusland 1855 6de Serie 96¼; Dito Orig. 2de, 3de en 4de Leening 4 pCt. 77; Dito Spoorweg-Aandeelen 206¼; Oostenr. Metal. 45⅝; Dito 2½ pCt. 24 11/16; Dito Nat. 53 3/16; Spanje 1¾ pCt. 40¼.

PER TELEGRAAF.

LONDEN, HEDEN, Vrijdag 23 November.
Reuter's Office heeft tijdingen ontvangen uit Washington van 10 dezer. De beweging tot afscheiding van de zuidelijke staten blijft aanhouden. De burgers van Charleston hebben eene algemeene vergadering gehouden, om eene onmiddelijke scheiding te eischen. Te Washington was men ernstig beducht. Het ministerie heeft eene bijeenkomst gehouden. De separatistische beweging bestaat ook in Zuid Carolina.

TWEEDE DEPECHE.
Aan *Reuter's Office* wordt uit Bern gemeld, dat de Paus eene dépèche aan den Bondsraad heeft gerigt, waarin dezelfde beginselen worden herhaald, over het vraagstuk, betreffende het bisdom Tessino, welke bij de jongste conferentien door Rome zijn verdedigd.
De Russische gezant te Bern, is naar Kopenhagen verplaatst.

DERDE DEPÈCHE.
De Fulton heeft berigten uit New-York aangebragt, loopende tot 10 dezer, benevens 40,500 doll. Geld schaars. Wissel op Londen flaauwer 107¾; fondsen lager. Illinois Shares 69⅝; Dito Bonds 93¼. Katoen middling 11¼; Meel met levendigen omzet; Tarwe gevraagd; Suiker lusteloos; Koffij vast.
Te New-Orleans was op 9 Nov. Katoen middling met levendigen omzet 11 a 11¼.

VIERDE DEPÈCHE.
Reuter's Office. Uit Konstantinopel wordt berigt, dat de gezanten der groote mogendheden bij de Verhevene Porte zullen indienen een ontwerp, inhoudende administratieve en financiele wijzigingen, op de invoering waarvan op krachtdadige wijze zal worden aangedrongen. Ismael Pacha is belast om de taak te voltooijen, vroeger opgelegd aan den grootvizier, om namelijk den toestand der verschillende provincien op de plaats zelve naauwkeurig te onderzoeken. Men verwacht dat nieuwe belastingen zullen worden geheven op den landbouw, het vee en het zegel.

LONDEN, HEDEN, Vrijdag 23 November.
Koloniale Artikelen stil. — *Raapolie* 42 a 42.6. — *Lijnolie* 29.6 a 29.9. — *Granen* stil.

LONDEN, HEDEN, Vrijdag 23 Nov. Consols ⅛ lager, 93⅝ a ¾; Spanje ⅛ hooger, overige nagenoeg onveranderd.

LIVERPOOL, HEDEN, 23 November.
Van *Katoen* zijn 8000 b. afgedaan tot onveranderde prijzen.

PLYMOUTH, HEDEN, Vrijdag 23 November.
Het koninklijk jagt Victoria and Albert, met de Keizerin van Oostenrijk aan boord, is heden ochtend op de reis naar Madera alhier aangekomen, het zal steenkolen innemen en heden nog de reis voortzetten.

WEENEN, HEDEN, Vrijdag 23 Nov. Slotkoersen: Metall. 5 pCt. 67; Dito Nation. 77.60; Bank-Act. 755; Noordb. Dito 191; Loten —; Nieuwe Dito 1858 —; Cred. Anstalt 173; Fransch-Oost. Spoorw. 276; N. Lomb. 179. — Wissel: Londen 13.57½.

BERLIJN, HEDEN, Vrijdag 23 November.
Rogge loco 51⅜; Nov.—Dec. 50⅞; voorjaar 50¼. *Raapolie* loco 11¾; Nov.—Dec. 11 11/12; voorjaar 12⅙. Rogge aangenamer, Olie stil.

BERLIJN, HEDEN, Vrijdag 23 Nov. 5 pCt. Metalliek 48½; Dito Nation. 56½ p.; Dito N. Loten 1860 65¼; Stieglitz 5de Serie 92¼; Dito 6de Serie 101¼; 3 pCt. Eng. Russen —; 3 pCt. N. Dito 61¼; 4 pCt. Pruisen —; 5 pCt. Dito 105⅞; Cred. Actien —; Fr. Oostenr. —; N. Oost. Leening — Wissel: Londen 2/m. —; Parijs 2/m. —; Hamburg 2/m. —; Amst. k. z. —; Weenen k. z. —; Petersb. 3/w. —.

Slotkoersen: Metalliek 48½; Dito Nation. 56⅜; Loten 1860 —; Stiegl. 5de Serie 92⅞; Dito 6de Serie 101¼; 5 pCt. Eng. Russen 103; 3 pCt. N. Dito 61¾; 4½ pCt. Pruis. 101⅛. — Wissel: Londen 2/m. —.—; Parijs 2/m. —; Hamburg 2/m. —; Amst. 2/m. —; Weenen 2/m. —; Petersburg 3/w. —.

FRANKFORT, HEDEN, Vrijdag 23 Nov. Slotkoersen: Metalliek 5 pCt. 46¾; Dito Nat. 55; Bank-Actien —; 5 pCt. N. W. Loten —; 3 pCt. Spanje 47; 1¾ pCt. Dito 40¼. — Wissel: Londen 116⅞; Weenen 85¼.

HAMBURG, HEDEN, Vrijdag 23 November.
Olie: Herfst 25.14; voorjaar 26.14.

HAMBURG, HEDEN, Vrijdag 23 Nov. 3 pCt. Russen 59¼; 3 pCt. Spanje 45; 1¾ pCt. Dito 38; Vereinsb. 98; Noord-Duitsche Dito 81. — Wissel: Londen 13.02⅜; Amst. 35.85.

PARIJS, HEDEN, Vrijdag 23 November.
De *Moniteur* bevat het besluit, waarbij de afkondiging wordt bevolen van de overeenkomst, regelende eenige kwestien, betreffende de inlijving van Savoye en Nizza. Het aandeel der schuld van Sardinie, dat op Savoye en Nizza zal worden overgedragen, is vastgesteld op 4½ millioen Sardinische renten, welke de Fransche regering aan Sardinie zal betalen; bovendien zullen aan Frankrijk ook nog eenige lasten worden opgelegd, welke op Sardinie rusten.

Het regeringsblad bevat bovendien een decreet, houdende opheffing van het verbod van uitvoer van ijzererts, waarvan de uitvoer thans vrij van regten zal plaats hebben.

TWEEDE DEPECHE.
Berigten uit Constantinopel van den vijfden melden, dat de ratificatie van het leenings-contract is afgezonden. Gisteren is aan de troepen de achterstallige soldij uitbetaald. De porte heeft geneesheeren naar Beyruth gezonden. De bekende voormalige Hongaarsche kolonel Kmethy, bekend wegens de heldhaftige verdediging van Kars, heeft zijn ontslag uit de Turksche dienst genomen.

PARIJS, HEDEN, Vrijdag 23 Nov. 1 ure 75 min. Fransche 3 pCt. 70.05, 70.10; Dito 4½ pCt. —; Fr.-Oost. Spoorweg 512.50; Credit-Mob. 761.25; 3 pCt. Spanje 48½; 1¾ pCt. Dito 40⅝; Russen 4½ pCt. —; Lomb. 487.50; Nord-Espagn. 497.50; Pereire 495; Saragossa —.—. — Wissel: Petersburg 3/m. —; Londen 3/m. —; Amst. 3/m. —; Hamb. —.

MADRID, Donderdag 22 Nov. 3 pCt. 49.95; 1¾ pCt. 41.95.

TEXEL, HEDEN Vrijdag 23 November.
Uitgezeild: Twee Gezusters, de Jong, Glochester. - Berenice, Bakema, Marseille. - Amstel, Martin, Sunderland. - Durham Packet, Thompson, Newc. - Emanuel, Lörensen, id. - Zenobia, Carter, Yarmouth.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, Vrijdag 23 November.

Heden zijn afgedaan 634 cranj. Soerabaya Suiker, nieuwe oogst, factuur N°. 12, tot *f* ½ onder Nov., op uitleverend monster, van boord te ontvangen, zeilende per Holland.

Uit de eerste hand zijn verkocht 34 v. Maryland Tabak, per Scotia en 30 v. dito, per Duisburg.

ROTTERDAM, 22 Nov. In de heden plaats gehad hebbende veiling van ca. 30,000 kilo Florida Cederhout (voor potlooden) is alles opgeh a *f* 6.

SCHIEDAM, 22 Nov. Rogge verkocht: 144/2 ℔ Koers *f* 217 3/m. — Moutwijn *f* 14; Jenever *f* 19.50; Amst. proef *f* 20.75.

DORDRECHT, 22 Nov. *Tarwe* uit het Overm. ruim aangevoerd zijnde, vond trage koopers en moest tot veel verlaagde prijzen opgeruimd worden; n. Zeeuws. in de beste soorten steeds boven notering verkocht. Jar. Zeeuws. en Inl. *f* 12.60 a 14.40; n. dito 1860 *f* 9.50 a 12.80. — Rogge en Garst ondergingen weinig verandering, doch niet driftig. *Rogge:* Jarige Zeeuws. en Inl. *f* 7.50 a 8; n. dito *f* 6.20 a 7.30. — N. *Garst*, Zeeuws. en Vlaams. Wr. *f* 5.70 a 6.70; dito Zomer *f* 5.60 a 6.60; Spelt en Haver 20 a 30 c. lager n. deugd uitgesleten. *Spelt f* 3.60 a 4. — Inl. n. Voeder *Haver f* 2.50 a 3.50; dikke 1860 *f* 3.70 a 4.70. — *Paardenboonen* slap, vooral afwijkende, naar kwal. werd 30 a 50 c. verlaging ingewilligd. — *Erwten* en *Boonen* nagenoeg onveranderd, puike Blaauwe kook Erwten met vraag. — *Boekweit* stil op vorigen koers, 's Bossche op 2100 Nederlandsch ℔ voor *f* 235 verkocht, Rijn op oude wigt a *f* 240 gelaten. — *Koolzaad* niet willig, puik oud Vlaamsch voor 71 £ en mooi nieuw dito voor 64 £ gedaan; 9 vats op Nov. 72 £ en April 1861 74½ £ te koop. — *Lijnzaad* zonder handel, partijen van vorige week bleven als voren aangeboden en 103 ℔ Arch. a *f* 320 ter veil. — *Hennepzaad* met weinig voorraad, *f* 240 te noteren. — *Kanariezaad f* 300 a 360. — *Raapolie* dadelijk iets lager, vliegend voor *f* 42 verkocht, 1 Dec. *f* 41½ en 1 Mei 1861 a *f* 43 gelaten. — *Lijnolie* vliegend *f* 31.

ALKMAAR, 22 Nov. Het Rundvee alhier ter markt gebragt op de tweede najaars-markt, op 21 Nov., bedroeg 265 stuks boven het jaar en 178 stuks beneden het jaar. Even als op de vorige markt, waren er vreemde kooplieden en vooral uit Zuid-Holland en Friesland aangekomen, die het Vee tegen hooge prijzen aankochten; de handel was vlug.

HOORN, 22 Nov. De prijs der kleine Gras-Kaas was heden *f* 31.50 commissie *f* 30; mindelbare *f* —. Aanvoer 137 stapels.

ZAANDAM, 22 Nov. *Rogge* Maart *f* 194; Mei *f* 194. — *Koolzaad* Nov. 71½ £; April £ 75. — *Raapolie* op 6/w. *f* 42¾; vlieg. *f* 41½; Dec. *f* 41¼, Mei *f* 42¼. — *Lijnolie* op 6/w. *f* 31½; vlieg. *f* 30¼; Dec. *f* 30¾ Voorjaar *f* 31⅜. — *Raapkoeken f* 84 a 88. — *Lijnkoeken f* 12½ a 14½.

BROEK IN WATERLAND, 22 Nov. Heden werden ter kaasmarkt aangevoerd 10 stapels, inhoudende 1247 stuks en wegende te zamen 2605 Ned. ℔. De hoogste prijs was *f* 30 per 50 Ned. ℔.

APELDOORN, 22 Nov. Tarwe *f* 12 a 15; Rogge *f* 6.25 a 6.75; Boekweit *f* 7 a 7.75.

MEPPEL, 22 Nov. Rogge *f* 6.50 a 7.50; Boekweit *f* 5.50 a 7; Aardappelen *f* 2.80 a 4; Boter per ⅛ ton *f* 17 a 23; per 1½ N. ℔ *f* 1.40 a 1.65; vette Varkens 44 a 46 c. per Ned. ℔; Koehuiden 38 c.; Pinkenhuiden 44 c. per Ned. ℔; Kalfsvellen *f* 1.80 a 1.90; Paardenhuiden *f* 6 a 7.50 per stuk.

ANTWERPEN, 22 Nov. Brasil-*Koffij* werd heden in de tweede hand met 39½ a 40½ c. betaald. Domingo, wegens schaarschte steeds rijzende, bedong 43½ c. — *Granen:* Tarwe onveranderd, voor jar. Oostzee besteedde men wederom *f* 16½; inl. te leveren einde Nov. *f* 15; Rogge blijft goed gestemd, en werd gedaan tot *f* 8⅜ voor Champagne, en *f* 8⅛ voor Memelsche. — *Kool-* en *Lijnzaad* flaauw; men zoude heden *f* ⅛ lager kunnen koopen.

HAVRE, 20 Nov. *Katoen* zeer stil, de prijzen zijn flaauwer. — Van *Huiden* werden heden 4000 st. droog gez. Fernambuck a 90 fr., 500 st. versch gez. Montevideo a 80 fr. en 456 st. dito Valparaiso a 65 fr. afgedaan. — *Walvischbaarden:* Hiervan vonden 14,000 kilo koopers, Zuidzee 460 a 470; Polar 550 en Ochotsk 500 a 515.

HAMBURG, 21 Nov. *Koffij* iets vaster, doch omzettingen zijn niet bekend geworden. — *Granen:* Tarwe in loco tot verlaagde prijzen met enkele vraag, op levering van af het buitenland zeer stil. Rogge in loco stil, van de Oostzee onveranderd.

KONINGSBERGEN, 18 Nov. *Granen* stil wegens het gevorderde saisoen; bij zeer weinig vraag worden de meeste artikelen lager verkocht; alleen Rogge souteneert zich vrij goed; zware soorten voor Noorwegen gevraagd. — *Lijnzaad* wordt steeds tot vorige prijzen verkocht.

LONDEN, 21 Nov. *Suiker* stil; in veiling zijn 556 can. en 48 z. Java tot 41 sh. verkocht, alsmede 5800 z. Penang, gedeeltelijk 37.6 a 42 sh. — *Koffij:* In veiling werd van 2200 b. Rio de helft verkocht van 58 a 63 sh.; 130 v. en 28 b. Plantation Ceylon vonden koopers van 68 a 74.6 naar kwal. Van *Piment* werden 157 b. verkocht van 3 a 3⅛ p.; in veiling heeft men 4064 b. *Peper* aangeboden, slechts weinige koopen zijn daarvan verkocht van 3⅞ a 4 p. — *Tin:* Straits 130 a 131 sh. — Schotsch *IJzer* 52 sh. — *Talk* in loco 61 sh.; Dec. 61; Jan.—Maart 61 sh.

CORFU, 13 Nov. De Olieprijzen zijn gestemd tot rijzing, op levering in April heeft men 12.65 betaald, in Februarij 12.75 en in December 13¼ tall.

KONSTANTINOPEL, 9 Nov. *Koffij* gevraagd; 3000 b. Rio en Domingo hebben deze week koopers gevonden van lires 9 a 10½. — Van *Suiker* werden 3000 centenaars diverse soorten tot vorige prijzen verhandeld, bovendien werd eene partij van 4000 centenaars voor rekening van het gouvernement tot geheimen prijs afgedaan. — In *Granen* waren de verkoopen dezer week onbeduidend; de bestaande stilte is toe te schrijven aan de hooge prijzen op onze markt in verhouding tot die der consumtiemarkten. Men noteert harde Taganrog-Tarwe P. 38 a 42; zachte Galatz P. 30 a 35.

SMIRNA, 10 Nov. *Opium:* De verkoopen bestonden in de laatste 8 dagen uit 86 couffes, (waarvan 23 door de N. H. M.) van p. 164½ a 166. — *Wol:* Van gewasschen Caissar werden 550 cent. afgedaan van p. 535 a 540.

BOMBAY, 27 Oct. *Katoen:* Op de betere berigten uit Europa en China, waren de houders wel zoo vast gestemd, en hadden belangrijke verkoopen op levering plaats bij de inlanders. Voor Europa werd niets gedaan, daar de prijzen alhier niet in verhouding staan tot de Liverpooler notering, en er overigens alhier zeer weinig goede kwal. voorhanden is. Voor cons. werden slechts 750 b. afgedaan. Voor oude Dhollera in Nov. te leveren, werd van rs. 123 a ½ tot rs. 116 besteed, en per Dec. rs. 114 a ¼, en voor nieuwe d°. per April en Mei rs. 124 a 125; gisteren werd rs. 119 gevraagd. Men noteeet thans Broach rs. 118 a 119, Dhollera rs. 112 a 113, Oomrawattee rs. 105 a 110, en Comptah rs. 97 a 98, maar er zou welligt rs. 1 a 2 lager te koop zijn. Sedert de vorige mail werden slechts 5/m. b. ontvangen, en dit jaar werden uitgevoerd naar Europa 389,140 b. tegen 508,856 b. in A°. P°. Op de berigten heden p. laatste mail ontvangen, is er weer vraag zoo voor uitvoer als op speculatie, en wordt hooger in prijs gehouden. — *Wol:* Slechts 350 Candij werden verkocht tot rs. 125 a 132 voor Ferozepore, de markt is zeer slecht voorzien, maar men verwacht spoedig nieuwe aanvoeren. — Naar *Oliezaden* bleef veel vraag, bij beperkte aanvoeren, en daar er veel op levering gecontracteerd is, neemt de voorraad niet toe; Lijnzaad 2 as hooger, 25/m. cntrs. bedongen rs. 4.12½ a 13. Raapzaad eer lager, de oogst van Guzerat is echter kleiner dan gewoonlijk, zoodat de prijzen zich dit saizoen wel op rs. 5.14 a 5.10 staande zullen houden, 2/m. cntrs. bedongen 5.13½. — *Koffij* niet voorhanden. — *Peper* met kleine aanvoeren; Malabar a rs. 98 en 99 te koop; Bhutcoll tot rs. 99 a 100. — *Salpeter* onveranderd. — INVOERARTIKELEN: *Lijnwaden* waren goed gevraagd en tot vorige prijzen hadden belangrijke omzettingen plaats; sedert verkeerde de markt in dalende stemming, bij veel aanvoer en gedwongen verkoopen in veiling: ruwe Shirtings 1 a 3 as lager en gebl. 1 a 4. — *Metalen:* In Koper ging nog al wat om tot vorige prijzen van rs. 60½ a 62; IJzer gedeeltelijk rs. 3 hooger; Zweedsch rs. 56 a ½ genoteerd. — *Steenkolen:* Eene lading van 1100 ton bedong rs. 25 van boord. — *Vrachten* zeer flaauw, daar er zeer veel schepen aankwamen en er ging weinig om. Men noteert heden naar Londen £ 2.5 a 2.7/6 en naar Liverpool £ 2.5/-. Naar China is ook weinig vraag, en men biedt slechts rs. 18½ a 19. Er werd bevracht een schip naar Londen a £ 2.7/6, naar Hull a £ 2.12/6, naar het continent a £ 3 voor katoen, en zaden tot £ 2.5/- en £ 2.3/9, naar Hongkong a rs. 21 pr. Candij, en een ander schip a rs. 19, van af de rijsthavens naar Engeland a £ 3.10/-, thans zou niet meer dan £ 3.5/- te maken zijn. — *Koers* op nieuw 1 pCt. hooger, op Londen 2/⅛ a 2/¼.

COCHIN, 17 Oct. *Cocosolie:* Sedert de vorige mail ging er weinig om en de prijzen daalden aanvankelijk op rs. 84, waartoe eenige partijen in 2 maanden te leveren, gecontracteerd werden. Later werd rs. 86 besteed, waartoe de meeste houders nu niet verder willen realiseren; men verwacht meer handel in 2 a 3 weken, zoodra de aanvoeren toenemen, in loco is thans weinig voorhanden, daar er weinig Olie ter markt gebragt wordt. — *Peper:* Malabar rs. 100. — *Koffij:* Plantation tot rs. 26 a 27 aangeboden, Native niet ter markt. — *Vrachten* voor ligte goederen eer lager, er werd 3 £ besteed, maar men noteert voor Olie £ 3.15/- a 4, er laden 4 schepen naar Londen. — *Koers* op Bombay 16 dagen zigt ¾ pCt. disc.

25 Oct. (per telegraaf). *Cocosolie* vast gestemd.

Scheepstijdingen.

Gepraaid, 4 Oct.; op 14° Z. Br. 32° W. L: Ottolina, Eeleman, Liverpool n. Bat. — 7 Nov.; op 46° 30′ N. Br., 12° 16′ W. L.: Dirk Hendrik, Prins, Hamb. n. B.-Ayres.

Gepraaid, 25 Junij; op 36° N. Br. 13° W. L.: Goede Vertrouwen, Kraan, Amst. n. Bat.

TEXEL, 21 Nov. Met het schip Imogéne, kapt. Ferguson, heden van St. Helena binnen, wordt alhier aangebragt de lading van het op evengenoemde plaats afgekeurde Engelsche schip Scotia, kapt. Ward, van Banjoewangie naar Amsterdam bestemd.

HARLINGEN, 21 Nov. Nopens het op den Noorderhaaks gestrande alhier te huis behoorend kofschip Boreas, kapt. H. de Boer, van Boness met steenkolen naar hier gedestineerd, wordt nog gemeld, dat men hoopte den inventaris te redden.

VLISSINGEN, 20 Nov. Kapt. de Ruyter, met het Ned. schip Elizabeth Catharina alhier gearriveerd, rapporteert dat hij den 16den dezer, op de hoogte van Flambro Head heeft zien drijven een Eng. schoener, genaamd A. D. M. Codrington (van Lynn). Het was een ijzer schip, door de equipage verlaten. Door de hooge zee was het niet mogelijk om aan boord te komen.

LIVERPOOL, 21 Nov. De Nederl. kof Geertje, kapt. L. v. d. Borg, van Newcastle met stukgoed naar Livorno, is den 12den dezer, op 46° N. Br. 12° W. L., na den 9den November eene hevige stortzee over gekregen en lekkage bekomen te hebben, door het volk verlaten, dat, uitgenomen twee man, die over boord geslagen en verdronken waren, gered is.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL, 22 Nov; Lion, S., Londen. - 3 Broeders, Kaspersma, id. - Margretha, Slik, id. (benevens de schepen per telegraaf gemeld.)

HELVOETSLUIS, 22 Nov.; Gouverneur v. Swieten, v. d Harst, Tjilatjap, vertr. 2 Aug.; Jane Cockerill, Anbrose, Baltimore, l. v. Vlissingen. - Engelina Petronella, Kuyper, Lissabon. - Seine, S., Havre. - Stad Dordrecht, S., Londen. Aurora, S., id. - Mersey, Young, Newc. - Catharina, Kemper, Geesteminde. - Maria, Menzes, Galatz.-Norman, Foreman, Newc. l. v. Brouwersh.-Normandy, S., Hartlepool.

BROUWERSHAVEN, 21 Nov.; de Zwijger, Hoogland, Bat. n. Rott., vertr. 12 Julij.

HARLINGEN, 21 Nov.; Jantina, Dood, Newc.

HAMBURG, 20 Nov.; Emanuel, Schacht, Amst.

PAPENBURGERZYL, 12 Nov.; Goede Hoop, Meijer, Nederland.

SWINEMUNDE, 20 Nov.; Jonge Paul, S., Amst.

DANTZIG, 18 Nov.; Industrie, Kuiper, Sunderland. — 19 Nov.; Gouverneur van Ewijck, S., Amst. - Aeolus, Dekker, id.

LIBAU, 14 Nov.; Gesina, Post, Schiedam.

PILLAU, 21 Nov.; Anna Paulowna, S., Amst.

BOLDERAA, 16 Nov.; Catharina, Kramer, Antw. — 17 Nov.; Wubbo en en Willem, Bontekoe, Amst. - Anna Maria, Heijen, Rott. - St. Peter en Paul, Grossmann, id. - Benedict, Pfaff, Delfzijl.

TVEDESTRAND, 3 Oct.—2 Nov.; Jonge Bernard, Schaap, Amst. - August, Bijeren, id. - Erstatningen, Larsen, Harlingen.

TONNINGEN, 17 Nov.; Klasina, de Jonge, Petersb. n. Bremen. - Albert van Panhuys, van der Ley, Riga n. Vegesack.

KOPENHAGEN, 19 Nov.; Jan Adriaan, Schmidt, Hartlepool. - Jantina, de Boer, Drontheim. - Neptunus, Demmin, id.

Bij KOPENHAGEN, 19 Nov.; Theodora Antoinette, Voogd, Bremen n. Riga. — 20 Nov.; Albert, Wiese, Rott. n. Stettin.

LONDEN, 20 Nov., Asia, Pens, Hongkong.

DEAL, 21 Nov.; Buitenzorg, Ruhaak, Shields n. Bat., is van een anker en ketting voorzien geworden.

Bij DEAL, 20 Nov.; Catharina, Bakker Jr., Amst. n. Montevideo.

COWES. 20 Nov.; Anna Catherina, Lund, Figueira n. Elsen.

BRISTOL, 20 Nov.; Sarah, Evans, Amst.

LEITH, 20 Nov.; Ivanhoe. S., Rott.

GLOUCESTER, 20 Nov.; Twee Vrienden, Meijer, New-York.

BORDEAUX, 20 Nov., Vriendschap, Biese, Dantzig.

GIBRALTAR, 13 Nov.; Triëste, S., Buys Jr., Rott. - de Hoop, Manneken, Vlaardingen.

CADIX, 13 Nov.; Barend, Schuur, Newc.

GENUA, 18 Nov.; Rotterdam, S., Rott.

UITGEZEILD.

TEXEL, 22 Nov.; Perceverance, Cummings, Londen. - Marie, Gronvold, Frederikstad. - Susanna, Knudsen, id. - Neptunus, Barth, Arendahl.

VLIE, 21 Nov.; Cycloop, S., Stockholm als bijl. - Enighed, Olsen, Frederikstad. - Hero, Jorgensen, Drobach. - Amstel, S., Hamb. - Jonge Marie, S., id. - Amsterdam, S., id. - Willem, Kroger Fshn., id.

BRIEL, 22 Nov.; Prins van Oranje, S., Duinkerk. - Concordia, S., Londen. Concordia, Haut, Grangemouth. - N. Rott. Gaz-Fabriek, de Goede, Newc.

MAASSLUIS, 21 Nov.; John & Charles, Hopkins, Rochester. - Anna Agatha, Klingen, Belfast.

HARLINGEN, 21 Nov; Reina Arendina, de Jonge, Newc.

CUXHAVEN, 21 Nov.; Young Marquis, Freseman, Amst.

BOLDERA, 16 Nov.; Johanna Emilie, Ontjes, Elseneur.

PILLAU, 22 Nov.: Rembrandt, S., Amst.

TVEDESTRAND, 3 Oct./2 Nov.; Eenigheden, Olsen, Amst.

DUINKERKEN, 21 Nov.; Geerdina, Wijpkes, Newc.

MALTA, 10 Nov.; de Vlijt, Engelsman, Triëst n. Rott. — 13 Nov.; Courier, van Vliet, Palermo.

Rivierberigten.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN:

J. Sinzig, Mainz N°. 8, n. Mainz. - G. Boumeester, Wilhelmina, n. Wezel. - D. van der Schans, Rhein, n. Dusseldorp. - P. v. IJwaarden, Stad Amsterdam, n. Maastricht, Luik en Aken. - W. J. Brom, Frankfort N°. 24, n. Frankfort en Bieberich. - A. Bauduin, Urania, n. Manheim. - W. Vogels, Cölln N°. 14, n. Keulen. - P. Eidam, Niederhein N. 2, n. Dusseldorp en Duisburg,

ARNHEM, 22 Nov. Rijnhoogte 1 el 6 p. 7 d., gew. 12 d.

KEULEN, 22 Nov. Aangekomen: H. Dormölen, van Rott., met 4406 c. Rijnhoogte 8 vt. 8 d. Keulsch (8 vt. 6 d. Rijnl.)

Carga-Lijsten.

AMSTERDAM.

BATAVIA, Caecilia, Kronhamn: 1033 kr. Suiker, 4300 b. Bindr. Cramerus en C°.; 2005 b. Rijst, J. Rahder Hzn.; 70 k. Thee, 10 k. Cassia-Olie, Order

BANJOEWANGIE, Decima, Ackerman: 4179 b. Koffij, 1204 kann. Suiker, 487 sch. Tin, 2426 b. Bindr., N. H. M.

TJILATJAP, Martha en Jacoba, de Vries: 3770 b. Koffij, 270 k. Indigo, 85 k. koperen Duiten, 643 b. Bindr., N. H. M.

Prijscourant der Effecten.

VRIJDAG 23 NOVEMBER.			Laagste koers.	Hoogste koers.	Gebleven Koers.
AMSTERDAM. Thesaurie	5	pCt.	103¾		
Nederl. Bank	4	〃			
NEDERLANDEN. Werk. Schuld	2½	〃	62¾	62⅞	62 13/16
Dito Dito	3	〃	75½	75 9/16	75 9/16
Dito Dito	4	〃	97 15/16	98 1/16	98
Oost-Ind. Leening	4	〃	95⅝	95⅞	95⅞
Amortisatie Syndicaat	3½	〃	92⅞		
Handelmaatsch. op rescontre			129¾		
Dito à contant	4½	〃			
Dito Leening 1858	4	〃			
Aand. Holl. Spoorweg					
Leening Idem	4½	〃			
Rijn Dito	4½	〃			
BELGIE. Cert. Adm. Belg. Bank	4½	〃	51 15/16		
Dito bij Rothschild	2½	〃			
FRANKRIJK. Certificaten	3	〃			
SPANJE. Obligatien	1¼	〃	40 5/16	40⅜	40⅜
Dito	3	〃	48¼	48 5/16	
Dito Binnenlandsche	3	〃	47 9/16	47⅝	47 9/16
Amortisable Schuld			24 9/16	24 11/16	24 9/16
Bewijzen Coupons			5⅞		
PORTUGAL. Obligatien	3	〃	45½	45⅝	45⅝
Dito 1856/1859	3	〃	43⅞	43 15/16	43 15/16
Dito Uitgestelde			35¼		
RUSLAND. Oblig. bij Hope & C°.	5	〃	101¼	101⅞	
Dito Dito 1828/29	5	〃			
Certif. Dito 1831/33	5	〃			
Dito Dito 1840	4	〃			
Dito Origin, 2de, 3de, 4de Leen.	4	〃	77¼		
Dito Dito 5de 〃	5	〃			
Dito 5de Serie	5	〃	87¼		
Dito 1855 6de Serie	5	〃	96¼		
Dito Adm. te Hamburg	5	〃	87		
Dito te Londen	5	〃			
Dito Dito	4½	〃	90⅞		
Dito Dito	3	〃	61 3/16	61¼	61 3/16
Inschrijvingen in Assignatien	6	〃			
Certificaten van Dito	6	〃	57¼		
Spoorweg-Actien	5	〃	206	207	
Hypotheek	4½	〃			
POLEN. Aandeelen 1835 fl. 500			164¾	165	
Obligatien	4	pCt.	78 7/16	78½	78 7/16
PRUISEN. Obligatien	4½	〃			
Dito 1859	5	〃	103¼		
Aandeelen 1854	3½	〃	209½		
OOSTENRIJK. Oblig. bij Goll & C°.	5	〃			
Dito Dito	4	〃			
Dito Metalliek	5	〃	45⅝	45 15/16	45 11/16
Dito Dito	2½	〃	24 9/16	24 11/16	24 9/16
Dito Rente Amst.	5	〃	67⅛	67¼	67⅛
Dito Nationale 1854	5	〃	52⅝	53⅛	52⅞
Weener Bank-Actien		ƒ			
Dito Aand. fl. 250, 1839		〃	278		
Dito Dito fl. 250, 1854	4	pCt.			
Dito Dito fl. 500, 1860	5	〃			
Fr. Oost. Spw. Oblig. bij Hope	5	pCt.			
BEIJEREN. Spoorweg Aandeelen		ƒ			

Braz. 1824 5 pCt. 96½; Venez. 3 pCt. 20, 3/16; Dito 1½ pCt. 10 9/16, ⅝; Grenada 13½, ⅝, ⅜; Dito Uitg. 6, 1/16; Mexic. 20⅛; Illinois Spoorweg-Aand. 75, ½; Dito Oblig. Constr. Bonds 7 pCt. 90⅝, ¾, ¾; Grieken 5 pCt. 5¼, 13/16; 4½ pCt. Russen 1860 89¾.

Koers van het Geld: Beleening 3, Prolongatie 3, Disconto 3 pCt.

Aldus opgemaakt door het Bestuur der Effecten-Societeit,

Y. DE KOCK, *President.* BOON HARTSINCK, *1ste Secretaris.*

Holl. fondsen waren heden iets vaster.

Van vreemde effecten waren Russ. prijsh.

Oostenr. waren, bij eenige affaire, iets flaauwer.

Spaaansche vast.

Portug. blijven, na eenige dobbering, bij vrij levendigen omzet, nagenoeg als gisteren.

Illinois Spw. Aand. waren meer aangeboden.

In de overige soorten was weinig handel of variatie.

Laatste Prijzen ten 5 ure: Integralen 62 13/16; Spanje 1¾ pCt. 40⅜; Binnenl. 3 pCt. 47 9/16; Metall. 5 pCt. 45⅝; Dito Nation. 52⅞; Venez. 20.

Granenmarkt.

Tarwe in een doen met weinig handel, 131 ℔ b. Pools. ƒ 438; 128 ℔ dito ƒ 420; 134 ℔ o. Rostocker ƒ 450.

Rogge prijshoudend, 125 ℔ Pruis. ƒ 236; 123 ℔ Zweedsche ƒ 222, 225; 126 ℔ mindere dito ƒ 225; 123 ℔ Gothenb. ƒ 215; 120 ℔ n: Petersb. ƒ 203; 117 ℔ j. dito ƒ 196. Op levering iets vaster, in Maart ƒ 194, 195; Mei ƒ 195, 194.

Koolzaad onveranderd; op 9 vat in Nov. 71½ £.

Lijnzaad onveranderd; 109 ℔ Odessa ƒ 355; 109, 110 ℔ Riga ƒ 305.

Raap- en Lijnolie dadelijk en op levering nagenoeg onveranderd; Raap olie op 6/w. ƒ 43; vlieg. ƒ 41¾; Dec. ƒ 41¼ a ½; Mei 1861 ƒ 42¼ a ½; Sept. en Oct. ƒ 42¾ a 43.

Lijnolie op 6/w. ƒ 31½; vlieg. ƒ 30¼; Dec. ƒ 30¼; Maart, April en Mei 1861 ƒ 31½ a ¾.

Hennepolie 6/w. ƒ 39¼; vlieg. ƒ 38.

Raapkoeken ƒ 86 a 90. Lijnkoeken ƒ 12¾ a 15½.

Tegen Maandag 26 dezer zijn in veiling aangeslagen 50 balen Duitsch Tarwe Meel.

Wisselkoersen.

			Geld.		Papier.	
Londen	kort	〃				
Id.	2 maanden	〃	11.75	à		à
Id.	3 maanden	〃	11.65	〃		〃
Hamburg	kort	〃		〃		〃
Id.	2 maanden	〃		〃	35¼	〃
Id.	kort	〃	35 1/16	〃		〃

Gouden en Zilveren Specien.

10-Guldenstukken ƒ 9.70 a 9.80; Ger. Ducaten ƒ 5.50 a 5.60; Engelsche Souv. ƒ 11.70 a 11.80; Pistolen ƒ 9.50 a 9.60; Louis d'Or ƒ —.— a —.—; St. v. 20 fr. ƒ 9.25 a 9.35; Piasters ƒ 2.55 a 2.60; St. v. 5 fr. ƒ 2.33 a 2.36; Brabandsche Kroonen ƒ 2.65 a 2.70; Fransche Dito ƒ 2.70 a 2.75; Pruis. Thaler ƒ 1.75 a 1.78; Baren Goud en Specien a ƒ 1442.60 per Ned ℔ fijn 9¼ a 10½ pCt.; Zilv. 900 tot 300 ƒ 104.20 a 105.

ADVERTENTIEN.

EXTRACT-VONNIS.

Bij vonnis der Arrondissements-Regtbank te Sneek van den 21sten November 1860, is van af dien datum JACOBUS FEITZ JOHs. ZOON, Koopman te Bolsward, verklaard te zijn in staat van Faillissement, en zijn in denzelven Boedel benoemd tot Regter Commissaris de Edel Achtbare Heer Mr. W. VAN NAUTA LEMKE, lid dier Regtbank en tot Curator Mr. BOUWE SJOERDS STIENSTRA Procureur te Sneek.

(19819) MR. B. S. STIENSTRA.

G. DE VRIES, D. FREES, G. C. DE VRIES, D. BOEKE, C. H. VAN ESSEN, J. E. DE VRIES en R. ADRIANI JR., Makelaars, zullen op Woensdag 12 December 1860, des Avonds ten 6½ Ure precies in de *Brakke Grond* in de Nes, te Amsterdam, presenteren te Verkoopen:

265 Vaten circa 140,000 Ned. Ponden **PALMOLIE**,

benevens 15 **OLIFANTSTANDEN.**

Alhier aangebragt per het Schip *Antonia Maria*, Kapt. C. J. MOLENAAR, van de Westkust van Afrika.

Liggende in het Entrepot Dok. Nader bij Notitie. (19855)

VERMIST.

Een **BRIEF** van Amsterdam per Post verzonden, Vrijdag de .. November 1860, aan het adres van den Heer A. VAN GILS, .. hout (Zundert). Drie Guldens belooning voor dengenen die denzelven .. schonden terug bezorgt bij de Heeren VAN GEND & LOOS, .. merhouttuinen. (19..

HUIS MET DE LUIFEL,

DAMRAK, L 125.

SPAANSCHE CANTALOUPE..

heden direct van MALAGA, een partijtje DELICIEUS LEKK.. vangen. Verder eene ruime sortering voorhanden van de .. WINTER-ARTIKELEN, als: groote versche TEXELSCHE OE.. **PALING IN GELEI**, Echte BERGEN-OP-ZOOMSCHE .. **VISCH**, 50 Cents en Jarige 30 Cents de 100 Stuks; .. **WINTER-HARING**, Blank en Vet ƒ 5½ de 100 Stuks; .. SCHE **BOKKUM**, GEMARINEERDE **HARING** 10 .. de 12 Stuks ƒ 1; Vette **WINTER-ZALM**, 80 Cents het O.. LANOVA **CHINASAPPELEN**, MALAGA **CITROE**.. verminderden Prijs, enz., enz.

NB. SPAANSCHE CASTANJES worden in de volge.. verwacht. (1..

BOEKVERKOOPING BIJ G. D. ..

DAMRAK, H 117.

ZATURDAG: TAALKUNDE, OPVOEDING, ATLA.. KAARTEN en LIEFHEBBERIJEN.

MAANDAG: HOLLANDSCHE en VREEMDE ROMANS (..

De **TWEEDE AFDEELING** is VRIJDAG TE ZIEN.

TABAK.

Een **JONG MENSCH**, van de P. G., gedurende eenige Ja.. op een KANTOOR Werkzaam geweest, zag zich gaarne als V.. **TAIR**, bij een MAKELAAR of GROSSIER in TABAK.. Adres met Franco Brieven Lett. A. Z. bij den Boekh. J. NOORDE.. Pijpenmarkt E 513. (19..

PAUS EN KEIZER,

door **J. M. CAYLA.**

Uitgave van H. NIJGH. (19807) Prijs ..

DOOR PLAATSGEBREK ZIJN WIJ GENOODZAAKT VELE ADVERTE.. EEN VOLGEND NOMMER TE LATEN LIGGEN.

SCHOUWBURGEN, CONCERTEN, EN..

STADS SCHOUWBURG. Zaturdag 24 Nov. (N°. 49 A.. voorlaatste voorstelling van: *De Huisjapon van mijn Oom*, kluch.. tafereelen, vrij naar het Hoogduitsch. Gevolgd door: Eene voorlaa.. stelling van: *Sataniella of de zegepraal der Deugd*, groot ballet .. 4 bedrijven of 8 tafereelen. (6½ ..

STADS SCHOUWBURG. Dingsdag 27 Nov. Italiaansch Gezelschap. *Rigoletto*, groote Opera in 4 bedrijven, met Ballet.. Muziek van Verdi. (8 ure preci..

(Tekstboekjes der Opera in de Italiaansche en Hollandsche taal .. krijgbaar bij de Erven VAN MUNSTER, Warmoesgracht).

THÉATRE FRANÇAIS, Sur le Singel. Samedi 24 .. 2e représentation de: *Mathilde ou la Jalousie*, comédie vaud. en .. par M. Bayard. On finira par: *Le Père de la Débutante*, vaude.. 5 actes, par Mrs. Chiaulon et Bayard.

Entrée ƒ 1. (8 h..

SALON DES VARIETES, in de Nes. Zaturdag .. Eene eerste voorstelling van: *De Spreeuw of de Brievenjagt*, vaudeville in 3 bedrijven naar het Fransch. Daarna: *De Molenaa..* *het aardige Molentje.*

J. E. DUFO.. (8 ..

Entrée 75 Cts. in vertering, 50 Cts. zonder vertering.

SALON DES VARIETES, in de Amstelstraat. Zaturdag .. Eene wederopvoering van: *De Vrouw in de Zaal en de Man in de .. plaats*, comedie-vaudeville in 2 afdeelingen, naar het Fransch; voora.. door: *Liefde en List of de Verkleedingen*, nieuwe vrolijke vaude.. 2 bedrijven naar het Hoogduitsch, waarin de Heer JUDELS vijf .. lende karakters zal vervullen.

Entrée 75 Cts. in vertering. (8 ure.) **BOAS & JUD..**

Plaatsen zijn aan het bureau te bespreken. Diploma's niet ..

GRAND THEATRE DES VARIETES, in de Am.. Zaturdag 24 Nov. Eene 2de opvoering van: *Uriëlle, of de P.. den Duivel*, groot toover kluchtspel in 4 bedrijven of 8 tafereelen, .. Fransch, met Kooren, Dansen, Optogten, nieuwe Decoratien, ver.. door B. Pigis, nieuwe Machinerien, Costumes en verdere Tooneel.. Toestellen, geheel nieuwe Muziek van L. W. Luers. 1e tal. het .. 2e de Duivelstoren; 3e de bedriegelijke Spiegel; 4e de Valsche .. 5e het Kerkhof; 6e de Markt te Tunis; 7e de dertig dagen .. 8e Vergiffenis des Hemels.

Entreé 75 Cents in vertering. Gaanderij 40 Cents. (8 U..

A. VAN LIER ..

Mardi 27 Nov. Représentation d'essai donnée par les Artistes du T.. Royal Français de la Haye, sous la Direction de Mr. F. Defre.. *Juive*, grande Opera en 5 Actes.

Premier Rang ƒ 4, Loge ƒ 3, Parterre ƒ 2, 2m Loge ƒ 1.

FRASCATI.

ZONDAG 25 NOVEMBER 1860.

WAAROP ZICH ZULLEN DOEN HOORE..

de Heeren A. IBURG, W. C. DEN DEKKER, A. T. DAHMEN, J. H. C. VAN DIJK en J. W. KLEINE.

DAS LIEBESMAHL DER APOSTEL. Tongemälde für .. ter von RICHARD WAGNER. Introductie und chor aus der Lo.. hengrin, Fantaisie RIGOLETTO en Scheiden thut Weh van A. BE..

Entrée ƒ 1, gedeeltelijk in vertering. Aanv. 7½ ..

Ter bekoming van Abonnement tot de Zondag-Avond-Soirées en .. Publieke Vermakelijkheden door den Ondergeteekende in het Lokaal FRAS.. *CATI* te geven, gelieve men zich te vervoegen des Zondags-Avonds .. genoemd Locaal. De Honoraire Diploma's der maand September .. blijven gangbaar tot 1°. Mei 1861.

J. EDUARD STUMPF..

PARK.

WOENSDAG 28 NOVEMBER 1860.

Festival Musical..

Avec le concours des premiers Sujets de l'Opera Italien.

Mlle. NOËMI DE ROISSI, Mlle ISABELLA A.. Mr. ENRICO CRIVELLI, Mr. GIUSEPPE FA.. CELLI et Mr. GIOVANNI CAPPONI.

SOUS LA DIRECTION DE MR. **NICOLO BASSI.**

Entrée voor het Publiek ƒ 3 per Persoon.

Aanvang 8 Ure. **J. EDUARD STUMPF..**

HH. Geabonneerden van het *Park* hebben met ééne Dame het vr.. Toegang; meerdere Dames of Kinderen betalen de helft van den vo.. Publiek gestelden Entréeprijs.

Biljetten zijn verkrijgbaar en Plaatsen kunnen besproken worden .. Maandag en Dingsdag, 26 en 27 November 1860, van 10—3 Ure .. de HH. THEUNE & C°., in de Kalverstraat. HH. Geabonneerden .. nen dezelve reeds Zondag Voormiddag van 1—4 Ure in het *Park* o..

CASINO DE LA RENAISSANCE

Amstelstraat tegenover de Salon van den Heer VAN LIER

SOCIETEIT APOLLO.

Heeren Leden worden herinnerd dat de **EERSTE BIJEEN.. KOMST** met **BAL** zal plaats hebben op Zondag 25 November des Avonds ten 8 Ure.

Met Introductie. **A. VAN MAURIK**, *Commissaris*

AMSTERDAM BIJ GEBR. DIEDERICHS. — GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'SGRAVENHAGE, Zitting van Donderdag, 22 November 1860.

Voortzetting der beraadslagingen over het

Ontwerp van Wet nopens de Nieuwe regterlijke inrigting.

Aan de orde is art. 64, dat zonder discussie wordt aangenomen, even als artt. 65 tot 70.

Thans komt in beraadslaging § 4 (*van den Hoogen Raad*).

Art. 71 wordt zonder discussie aangenomen.

Ook art. 72 wordt zonder stemming aangenomen, na eenige woordenwisseling tusschen den heer Thorbecke en den Minister, over de bijvoeging "behalve over die welke 's Rijks belastingen betreffen," in al. 2 van dat artikel, welke bijvoeging de eerste spreker geheel onnoodig acht.

De artt. 73—80 worden zonder discussie aangenomen, nadat door de Regering eene kleine wijziging in art. 79 was gebragt.

Art. 81 geeft aanleiding tot eene woordenwisseling tusschen den heer van Eck en den Minister.

De heer VAN ECK acht dit artikel onnoodig; het beroep van den procureur-generaal bij den Hoogen Raad in het belang der wet heeft geen gevolg; het wordt niet contradictoir behandeld. Hij ziet dus eerder nadeel dan voordeel in de bepaling.

De MINISTER VAN JUSTITIE antwoordt, dat dit beroep strekt tot bevordering van de eenvormigheid in de regtspleging.

Hierna wordt art. 81 *aangenomen*.

Art. 82 is van dezen inhoud: "De Hooge Raad vernietigt en stelt buiten werking de vonnissen, arresten, handelingen en beschikkingen, wegens:

1°. verzuim van vormen, op straffe van nietigheid voorgeschreven;
2°. verkeerde toepassing of schending van het regt;
3°. overschrijding van regtsmagt."

De heer THORBECKE bespreekt n°. 2, vernietiging wegens *schending van het regt*. Hij stemt met den Minister in ten aanzien van het doel dier bepaling, maar verschilt nopens het middel. Wat is het doel? Dat de Hooge Raad kan casseren, niet enkel wanneer de eene of andere bijzondere wet wordt overtreden, maar wanneer de gedachte of zin der wet, meer wettelijke verordeningen of het gewoonteregt of eene vreemde wet geschonden zijn. Dat doel wil spreker ook. Maar nu het *middel*. Dit acht hij onnoodig en onraadzaam.

Onnoodig: 1°. als men in deze wet spreekt van *wet*, dan is *wet: iedere wettelijke regtsregel*, die op de wet rust.

2°. De regter in cassatie kan steeds in de uitlegging van *de wet* even ... gaan als de regter in eersten aanleg en in appèl. De eerste regter moet toch ook letten, niet enkel op de letter, maar op den zin der wet en ook op den zamenhang met de overige bepalingen der wetgeving.

3°. *Wettelijke verordening*: dit is ook een regtsregel gegrond op eene wet.

4°. *Gewoonteregt*: als de eerste regter er op regt gesproken heeft is het ook een *regtsregel* dien de regter in cassatie kan beoordeelen.

5°. Wat de vreemde wetten betreft, geldt dit evenzeer.

De Hooge Raad mag dat alles in aanmerking nemen en vernietigen ter zake van schending der *wet*. De aangevallen regtsregelen zijn in alle gevallen *wet*.

Maar niet alleen is de bepaling onnoodig, zij is ook niet *raadzaam*. De uitdrukking schennis van *Regt* komt hem voor eene al te onbepaalde uitdrukking te zijn.

Waar er staat "schending der *wet*" dan is er een *kring*, buiten welken de casserende regter niet kan gaan, maar schending van *regt* is een te onbegrensd terrein. Schennis van *de wet*, dat is niet schending van eene bijzonderlijke wet, maar schennis van de wet in den ruimsten zin van den wettelijken regel, waarover de eerste regter gecognosceerd heeft.

Spr. zal nog geen amendement voorslaan, hij wenscht vooraf den Minister te hooren.

De heer WINTGENS meent in deze voordragt te zien eene erkenning van de Regering, dat het thans bestaande stelsel niet is voldoende. Hij moet erkennen, dat hij met de Regering in die meening deelt. Een Hof van Cassatie, als wachter van de wet, mag genoemd worden de meest ... schepping op het gebied des regts. Maar men moet het cassatieregt bij ondervinding kennen, om te zien, hoe weinig wezenlijke resultaten dit thans voor de regtzoekenden oplevert; hoe de vorderingen worden afgewezen, omdat er zijn beslissingen van feitelijken aard; hoe het geschreven regt niet kan worden gehandhaafd, omdat er feitelijke beslissingen zijn. Spr. geeft deswege verschillende voorbeelden op, ten bewijze dat de Hooge Raad zelf erkent, dat het regt somwijlen miskend is, maar daarin niet is te voorzien, omdat de Raad stuit op de letter der wet, het regt: *schending der wet*.

Wat doet nu de Regering? Zij erkent door haar voorstel, de gegrondheid der bezwaren tegen het bestaande; zij wil daaraan te gemoet komen door den werkkring van den Hoogen Raad te veranderen, te verbeteren, ruimer te maken. Maar juist door dit middel ondergaat de cassatie een ...digen slag. Want wat de Regering nu voorstelt, is een derde trap van jurisdictie, waardoor de Hooge Raad niet meer zal blijven: de wachter van de wet. Het voorstel strekt om aan de kennisneming van den Hoogen Raad te onderwerpen alle regterlijke beslissingen, die niet van feitelijken aard zijn. Maar als dit waar is, had men dan niet wijzer gedaan om den Hoogen Raad te maken tot regter in appèl? Daardoor zou vereenvoudiging ontstaan zoowel voor den Staat als voor de justitiabelen.

Nu stelt de heer Thorbecke voor, terug te komen tot den bestaanden toestand, en den Hoogen Raad alleen te doen oordeelen over schending en verkeerde toepassing der wet. Spr. kan zich daarmede niet vereenigen, omdat niet alle regtsregelen zijn vast te maken aan geschreven wetsbepalingen.

Wat het aangevoerde argument door den heer Thorbecke betreft nopens het gewoonteregt, zegt Spr. dat de wet daar niet altijd naar verwijst, en dat de tegenwoordige jurisprudentie mede dat, wanneer al de wet zich op het gewoonteregt beroept, die gewoonte nog niet is aan te merken als eene geschrevene wetsbepaling, waarop men zich in cassatie zou kunnen beroepen.

Volgens het voorstel der Regering zal men zich thans wegens verkeerde toepassing der bepalingen van de pandecten, het Romeinsche, het Canonieke, het Oud-Hollandsche regt, in cassatie kunnen voorzien. Het eigenlijk *mal jugé*, zal mede, volgens het Regerings-voorstel, door de cassatie kunnen worden hersteld. De schending van overeenkomsten, tot hiertoe aan de beslissing van den Hoogen Raad, zal ook thans daaraan worden onderworpen. Dit alles zal kunnen plaats hebben nu het gebragt worden onder de benaming van *regt*, zonder dat dit evenwel kan worden vastgemaakt aan geschreven wetsbepalingen.

Maar wat zal men nu doen? Wil men terugkeeren tot den engen kring der bestaande wet, met de jurisprudentie van 22 jaren; wil men weder eenvoudig zeggen: schending der wet of betreden het ruime terrein, door de Regering geopend, dat in sprekers oog niets anders is dan eene transactie om het ongenoegzame van de cassatie te herstellen, en die eigenlijk een vermomd appèl is, waardoor wij drie instantien zullen krijgen. Voor spreker is de keus niet moeijelijk: hij wenscht noch het een noch het ander. Hij wil het publiek niet terugbrengen tot den tegenwoordig bestaanden toestand, waarin het niets dan teleurstelling heeft ondervonden. Maar hij wil ook niet dat het terrein geopend worde, door de Regering voorgesteld, waardoor groote omslag en vermeerdering van proceskosten te wachten is.

De heer VAN ECK zal niet uitweiden over de nadeelen van de cassatie als die nu bestaat en zoo als de Regering die voorstelt. Z. i., is die ... afgedaan, en hij is het eens met den heer Wintgens dat men het middel van cassatie niet had moeten bezigen. Maar als hij en andere voorstanders der cassatie die nu afstemmen, wat zal dan in de plaats van gesteld worden? De zaak is beslist. Hij is er dus voor, tenzij bleek, dat de meerderheid deswege van gevoelen veranderd is. De heer Wintgens noemde het middel eene derde instantie, maar de feitelijke beslissing uitgesloten zijnde, hoe kan men dan zeggen, dat het is een ...er beroep.

De heer HEEMSKERK AZN. zegt, dat, zoo er een artikel is, dat de hoogste aandacht verdient, het dit is, omdat van de juiste redactie daarvan afhangt wat wet en regt zal zijn en hoe ver de Hooge Raad in vernietiging van regterlijke uitspraken gaan kan. Bij het denkbeeld van den heer Thorbecke moet men zich getroosten al de ongelegenheden uit de tegenwoordige jurisprudentie van den Hoogen Raad voortvloeijende. Zonder in eene beoordeeling te willen treden dier jurisprudentie, wil Spreker ...en zegen dat alle schrijvers de tegenwoordige bepaling te eng genomen hebben en dat zij te eng is toegepast. Bestendigt men nu die tegenwoordige bepaling, vernietiging wegens schending der *wet*, dan bestendigt men ook de jurisprudentie die tot zooveel ongelegenheid heeft aanleiding gegeven. Maar wanneer men al wil wat de Regering voorslaat, moet men dan deze redactie goedkeuren?

Spr. heeft twee bedenkingen tegen de uitdrukking "schending van het regt." Hij heeft reeds bij de algemeene beraadslagingen gevraagd wat daaronder te verstaan was. Is daaronder begrepen ook wat in het afgeschafte regt is? De Minister heeft dit ontkennend beantwoord, doch daar hebben de justiciabelen niets aan en de Hooge Raad moet zich niet door de uitdrukking "schending van het regt," kunnen stellen boven de geschreven *letter* van *de wet*, en zich aldus een souverein gezag aanmatigen buiten zijnen kring. Eene andere bedenking is deze: Wat is *verkeerde toepassing* van het regt? Daaromtrent wenscht spreker opheldering. Hij kan begrijpen verkeerde toepassing of schending van de wet; schennis van het *regt* kan hij ook vatten in den zin van "onregt plegen;" maar wat is verkeerde toepassing van *het regt* op de feiten van het geding. Zonder nog een bepaald amendement te willen voorslaan, geeft spr. in overweging eene andere redactie. Hij zou willen cassatie wegens: "verkeerde toepassing of schending van de wet of anderzins verkeerde beslissing van het regtspunt."

De heer WICHERS merkt op, dat wanneer hij in art. 162 der Grondwet leest dat de Hooge Raad het toezigt heeft op den geregelden loop en de afdoening van regtsgedingen, alsmede op het nakomen der *wetten* bij alle regterlijke collegien; en dat al. 2 aldaar ook spreekt van *wetten;* dan gelooft hij dat de wetgever nooit vreemd regt bedoeld heeft. Daarom zal het wijs zijn zich aan de grondwettige ...ling te houden. Bovendien zou de uitdrukking "schending van het *regt*" tot groote ongelegenheden voeren. Bijv. als er kwestie is over *gewoonteregt*, dan zal er altijd eene *quaestio facti* ontstaan, want het gewoonteregt berust op eene reeks van feiten. Hoe zal nu de Hooge Raad oordeelen wat hier of daar gewoonte is, zonder te treden in eene waardering der feiten en dat juist is den Raad verboden.

De heer THORBECKE beantwoordt de bedenkingen van de heeren Wichers en Wintgens.

De MINISTER VAN JUSTITIE geeft te verstaan, dat de rede van den heer Wintgens eigenlijk is eene protestatie tegen artt. 2 en 80 van het wetsontwerp. Op die besluiten kon men niet terugkomen. Hij erkent dat de heer Thorbecke juist gekarakteriseerd heeft het doel van n°. 2 van dit artikel. De tegenwoordige toestand omtrent de cassatie had geleid tot eene beperking van het begrip van wet en tot eene beperkte toepassing van het bedoelde middel. Die beperkende opvatting sloot uit de beoordeeling van vreemde wetten, hetgeen niet altijd het geval kon zijn; sommige bepalingen van de algemeene wetgeving, sommige voorschriften omtrent het erfregt, de testamenten, enkele artikelen van het strafregt moesten getoetst worden aan vreemde wetten. De jurisprudentie van den Hoogen Raad was ondertusschen anders, de strekking van deze was in strijd met het begrip dat men aan wet moet hechten. Wenschelijk was het dat begrip te verduidelijken en tot bereiking van het doel was een ander middel noodig dan het bestaande. Onnoodig was dus de verandering niet. Onraadzaam mede niet, gelijk men had te kennen gegeven, omdat het woord regt te onbestemd zou wezen. Bij het ontwerpen der wet kwam hem de voorgestelde uitdrukking uit menige andere als de beste voor, meenende hij niet dat de Hooge Raad daardoor te groote magt zou erlangen. Cassatie was kritiek van het vonnis van den lageren regter; het regt, dat deze kon toepassen, was in de wet gelegen in haren geheelen omvang; op geen anderen grond mogt dat regt rusten; en dien ten gevolge zou de taak van den cassatieregter zeer bestemd zijn. Het woord regt in de alinea zou de onzekerheid dus doen ophouden, die volgens het bestaande stelsel bestond; met behoud van het woord wet zou de twijfel blijven besstaan. Nam men de door den hr. Heemskerk voorgeslagen redactie aan, dan vreesde hij dat men weder de moeijelijkheden van het bestaande zou ondervinden. Vond men eene betere uitdrukking om het doel dat hij beoogd had te verwezenlijken, hij zou zich gaarne daarbij nederleggen.

De heer THORBECKE stelt daarop voor als amendement de woorden *van het regt* te vervangen door *van de wet*.

De heer DE BRAUW doet uitkomen wat het doel van cassatie is. De Hooge Raad oordeelde dat de regtsbedeeling zou plaats hebben overeenkomstig de bedoeling der wet, dat de eenheid in de toepassing van de wet bevorderd zou worden. Dit was en werd steeds erkend door bevoegde beoordeelaars. Stelde men zich dit doel van de cassatie voor, dan kon men de uitdrukking van den Minister niet goedkeuren. Nam men de uitdrukking aan, dan zou het feit niet, maar al het andere aan de regtsmagt van den Hoogen Raad onderworpen zijn. Als cassatie nu moest opgevat worden in den aangegeven zin, dan begrijpt hij niet dat de Minister aan zijne redactie vasthoudt. Hij gelooft wel dat er eene redactie te vinden zou wezen om aller gevoelen te vereenigen: bijv. schending van het regt op de wet gegrond, of waarop de wet verwijst en tevens gewagen van verkeerde toepassing van de wet. De uitdrukking des Ministers kan hij niet goedkeuren, en hij zal zich dan liever met het bestaande vergenoegen.

De heer THORBECKE licht nu nader zijn amendement toe, in verband met zijne vroegere opmerkingen en de rede des Ministers. Hij gelooft niet dat deze door vervanging van *wet* in *regt* zijn doel zal bereiken. Wierd dat denkbeeld aangenomen, dan, vreesde hij, zou men weldra den Hoogen Raad zien ontaarden, het hof van cassatie zou een hof van appèl, een alvermogende regter worden. Het woord regt heeft zijns inziens een te onbestemde zin.

De MINISTER VAN JUSTITIE toont nog nader aan, waarom hij zijne verandering heeft voorgestaan. Bij de belangrijke discussie die nu over dit artikel heeft plaats gehad, gelooft hij dat alle twijfel voor het vervolg zal worden opgeheven, en uit dien hoofde alle eigenliefde voor zijn voorstel op zijde zettende, verklaart hij het amendement van den heer Thorbecke over te nemen.

Het aldus gewijzigde artikel wordt daarop met 65 tegen 3 stemmen aangenomen (tegen de heeren van Bosse, Wintgens en van Twist).

De art. 83 en 84 worden zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Art. 85, luidende:

"De regtsmagt van den Hoogen Raad strekt zich op den voet, bij bijzondere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur bepaald, mede uit tot de beslissingen der regterlijke magt in de kolonien en bezittingen van den Staat in andere werelddeelen" — geeft den heer van Eck aanleiding om zich te verzetten tegen de uitdrukking *of algemeene maatregelen van inwendig bestuur*, die hij uit de wet wenscht genomen te zien.

De MINISTER VAN JUSTITIE verwijst naar hetgeen omtrent de bedoelde woorden is te kennen gegeven in de gewisselde stukken, en meent, dat de bedoelde woorden moeten behouden worden.

De heer VAN ECK stel daarop voor, de aangehaalde woorden te doen wegvallen.

De heeren van der Linden, Olivier, Thorbecke, Mijer en de Minister voeren hierover nog het woord. De laatste blijft zich tegen het amendement verzetten.

Het amendement van den heer van Eck wordt daarop met 39 tegen, 29 stemmen aangenomen.

Tegen de heeren: Cool, van Franck, Lycklama à Nyeholt, Begram, de Brauw, van Foreest, Heemskerk Azn., Schimmelpenninck, Luyben, Mensonides, Dommer van Poldersveldt, de Poorter, de Bieberstein, Dirks, Kingma, van Nispen van Sevenaer, Hoffman, Bots, Meeussen, Wijbenga, van Asch van Wijck, Kien, Meylink, van Lijnden, van Heiden Reinestein, Mijer, Hoekwater, Taets van Amerongen en de Voorzitter.

Art. 85 wordt hierop aldus gewijzigd *aangenomen*, art. 86.

Over de overgangsbepalingen in het algemeen voerde niemand het woord.

Art. 87 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Omtrent art. 88 geeft de heer Schimmelpenninck te kennen dat hij den inhoud van dat artikel niet kan overeenbrengen met het 2de der additionele artikelen van de Grondwet. Afgescheiden van dit bezwaar, heeft hij bedenkingen tegen den inhoud zelf, waarvan hij den zin vooral met betrekking tot de bepalingen aangaande de herbenoeming of overplaatsing niet duidelijk vond. Wenschelijk achtte hij het dat geen antecedent omtrent de onschendbaarheid der regterlijke magt hier werd daargesteld. Eerlijkheid en goede trouw, meende hij, bragten mede dat het wachtgeld op het volle bedrag van het tractement en niet op twee derden moest worden gesteld.

De heer VAN HEIDEN REINESTEIN ondersteunt het denkbeeld van den heer Schimmelpenninck.

De MINISTER VAN JUSTITIE merkt den heer Schimmelpenninck op, dat de Grondwet alleen verzekerd had dat de hier bedoelde ambtenaren hun ambt zouden behouden, zoo lang dit zelf zou bestaan. Wierd dit opgeheven dan bedoelde de Grondwet niet dat de ontslagenen zonder werkzaamheden te doen steeds de volle bezoldiging zouden genieten; 2/3 daarvan als wachtgeld was, zijns inziens, eene billijke vergoeding. Ten slotte gaf hij eenige inlichtingen ter verduidelijking van de woorden, die onduidelijk waren voorgekomen.

De heer SCHIMMELPENNINCK komt op het grondwettig bezwaar terug, en meent dat de Grondwet duidelijk is, als van schadevergoeding gewagende en niet van tegemoetkoming. In 1838 was men ook denzelfden weg ingeslagen. Ter opheffing zijner bezwaren stelt hij als amendement voor het artikel aldus te wijzigen, dat na het woord *herbenoemd*, zou gelezen worden:

"of behoudens de bepalingen van het 2de lid van dit artikel, eene herbenoeming weigeren, eene jaarlijksche schadevergoeding, waarvan het bedrag gelijk staat aan dat hunner bezoldiging tijdens de invoering dezer wet, met inbegrip voor de griffiers van hunne emolumenten, alles behoudens aanspraak op pensioen.

"Voor zoover de hier bedoelde ambtenaren mogten worden herbenoemd bij het geregtshof, waarvan de zetel gevestigd wordt ter plaatse alwaar zij tijdens de invoering dezer wet hun regterlijk ambt bekleedden, vervalt, bij weigering om de regterlijke betrekking te aanvaarden, de schadevergoeding behoudens aanspraak op pensioen."

Dit amendement in stemming gebragt zijnde, wordt met 41 tegen 26 stemmen verworpen.

Art. 89, luidende:

"De tegenwoordige kantonregters behouden hunne betrekking gedurende den tijd, waarvoor zij zijn benoemd.

"Wanneer zij na het uiteinde van hunnen bij de invoering dezer wet loopenden diensttijd worden herbenoemd, zijn zij aangesteld voor het leven.

"Bij herbenoeming is de eenmaal afgelegde eed bij voortduring verbindend," heeft de Minister nader voorgesteld te doen vervallen. Op het artikel is door den Heer Heemskerk Azn. een amendement voorgedragen; om daaraan een nieuw lid toe te voegen, luidende: "De kantonregters, wier tegenwoordige belooning, met inbegrip der emolumenten, meer bedraagt dan hetgeen volgens staat A, behoorende bij art. 41 dezer wet, aan hunne betrekking is verbonden, genieten, zoolang zij in die betrekking blijven, dat hoogere bedrag uit de schatkist, echter niet boven de som van *f* 3000." Door de intrekking van het artikel van het wetsontwerp, moet dit amendement als een op zich zelf staand artikel beschouwd worden.

De heer HEEMSKERK AZN. licht dit amendement toe, hetwelk strekken moet om bij aanneming der wet te voorkomen, dat eene groote onbillijkheid zou worden begaan.

De heer VAN BOSSE ondersteunt het amendement.

De heer COOL verklaart zich mede met hetzelve te kunnen vereenigen.

De heer HEEMSKERK AZN. voegt, ter tegemoetkoming aan een geopperd bezwaar, achter het woord *emolumenten*, de volgende: "berekend naar de gemiddelde opbrengst dier emolumenten in de drie jaren aan de invoering dezer wet voorafgaande."

De MINISTER VAN JUSTITIE verklaart bij rijper overleg, dat er termen bestaan om, voor het verlies der emolumenten, aan de kantonregters de voorgestelde vergoeding te verleenen. Dien ten gevolge verklaart hij het amendement over te nemen.

De heer VAN NISPEN VAN SEVENAER vraagt, of dit ook zou gelden bij eene herbenoeming, welke vraag de Minister toestemmend beantwoordt.

Het artikel wordt daarop met 50 tegen 17 stemmen aangenomen.

De artt. 90, 91 en 92 worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Over art. 93, hetwelk door den Minister van Justitie is gewijzigd, en aldus luidt: "De tegenwoordige ambtenaren van de regterlijke magt, die niet bezitten de vereischten in deze wet voorgeschreven, kunnen hunne ambten, voor zoo verre die in wezen blijven, behouden, of ook tot gelijksoortige ambten benoemd worden.

"De tegenwoordige substituut-griffiers, die den graad van meester in de regten niet bezitten, zijn tot griffier benoembaar.

"Art. 14 dezer wet is niet toepasselijk op regterlijke ambtenaren, die het drijven van handel, het doen van nering, het uitoefenen van eenig beroep, of ook de betrekking, al is zij bezoldigd, van lid, secretaris of penningmeester van waterschappen, hoogheemraadschappen, dijk- en polderbesturen onder de vroegere wetgeving met het lidmaatschap der regterlijke magt hebben vereenigd."
voert de heer Dullert het woord. Hij vindt de nieuwe laatste zinsnede geheel in strijd met het in art. 14 aangenomen beginsel, en stelt voor die bijvoeging weg te laten.

Na eenige discussie wordt het amendement van den heer Dullert met 34 tegen 31 stemmen verworpen.

Artt. 93 en 94 worden zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Art. 94 *a*, luidende:

"De regterlijke indeeling des Rijks in arrondissementen en kantons, het getal, de zetels en de klassen der arrondissements-regtbanken en kantongeregten worden binnen twee jaren na het in werking treden dezer wet herzien en inmiddels op den bestaanden voet gehandhaafd," wordt vervangen door het artikel door den heer Dullert in de Vergadering van gisteren bij de behandeling van art. 54 voorgesteld, en nu door den Minister overgenomen.

Nadat de heer van Eck en de Minister nog het woord hadden gevoerd wordt het nieuw art. 94 *a* en art. 95 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Bij de behandeling van art. 96, aangevende dat de wet in werking zou treden op 1 Januarij 1862, of op een vroeger door den Koning te bepalen tijdstip, vraagt de heer van der Linden of het niet beter ware te stellen, dat de termijn van het in werking treden nader bij de wet zou worden vastgesteld.

De MINISTER VAN JUSTITIE de noodzakelijkheid van zoodanige bepaling niet inziende, stelt de heer van der Linden een amendement in dien zin voor, dat met 51 tegen 16 stemmen wordt verworpen.

Na de goedkeuring van art. 96 en van den considerans wordt het wets-ontwerp zelf in stemming gebragt en met 41 tegen 26 stemmen aangenomen.

Tegen hebben gestemd de Heeren: Westerhoff, Begram, Duymaer van Twist, Thorbecke, de Brauw, Heemskerk Azn., van Goltstein, Schimmelpenninck, Luyben, van Voorthuysen, Hoffman, van Asch van Wijck, Kien, Meylink, van Heiden Reinestein, van Diggelen, van der Linden, van Hoëvell, Poortman, van der Veen, van Bosse, Wintgens, Reinders, Olivier, Wichers en Jespers.

Vóór hebben gestemd de heeren: Heemskerk Bzn., van Eck, Hoynck van Papendrecht, Delprat, Betz, Anemaet, Hoekwater, Idzerda, de Lom de Berg, Cool, Blussé van Oud-Alblas, van Franck, Lycklama à Nyeholt, Beens, Oomen, de Raadt, Hugenholtz, van Foreest, Storm van 's Gravesande, Gevers Deynoot, Zylker, Kerstens, Mensonides, van Heukelom, Dommer van Poldersveldt, Mackay, de Poorter, Nolthenius, de Bieberstein, Dullert, Dirks, Kingma, van Nispen van Sevenaer, Strens, Bots, Meeussen, Wybenga, van Lijnden, van Wintershoven, Myer en de Voorzitter.

Bij deze stemming was de heer Taets van Amerongen afwezig.

De Vergadering heeft bepaald dat de beraadslagingen over de begrootingswetten zullen aanvangen op Maandag aanstaande, des voormiddags ten elf ure.

UITTREKSEL *uit de Memorie van Beantwoording van het elfde hoofdstuk der staatsbegrooting voor het dienstjaar* 1861.

De meening door den Minister van Kolonien bij de opening der vergadering van de Staatscommissie tot onderzoek der remise-rekening van 1858 uitgesproken, dat de aanzienlijke directe en indirecte voordeelen, die het moederland uit Oost-Indie trekt, aan de werking der koloniale instellingen te danken zijn, is volgens het voorloopig verslag wedersproken door leden, welke aan het onderzoek deel namen. Volgens hen zijn de koloniale instellingen niet zoo als zij behoorden te bestaan; kan een toestand van onzekerheid en door willekeur beheerscht, geene waarborgen van welvaart schenken, en zijn de zegeningen, die de kolonien nog jaarlijks over het moederland uitstorten, niet door, maar in weerwil van den tegenwoordigen staat van zaken verkregen.

De Minister wenscht zich tot de opmerking te bepalen, dat instellingen, onder welke, gedurende zoo vele jaren, zoo vele zegeningen genoten werden, ook kunnen geacht worden waarborgen voor de toekomst op te leveren, ten ware omstandigheden, daarvan onafhankelijk, zich mogten voordoen, die evenzeer buiten het bereik der Regering als der Vertegenwoordiging liggen. De beschuldiging van willekeur, door de bedoelde leden den Minister ten laste gelegd, zal hij met stilzwijgen voorbijgaan maar alleen herinneren, dat zijne handelingen zijn begrensd door de voorstellen en handelingen van het Indisch Bestuur, door de bevelen des Konings en door de contrôle van de Vertegenwoordiging, en dat binnen die inderdaad enge grenzen niet veel ruimte voor willekeur overblijft.

Ondertusschen was het steeds en is het nog de meening van den Minister, dat meer waarborgen voor instandhouding van eenmaal aangenomen beginselen, en tegen dwaling en overijling behooren te worden in het leven geroepen dan thans bestaan. De Minister is van oordeel, dat die waarborgen moeten worden gezocht in eene gewijzigde en uitgebreide toepassing van art. 72 der Grondwet, waarbij het hooren van den Raad van State over alle maatregelen van inwendig bestuur ook in de kolonien en bezittingen in andere werelddeelen is voorgeschreven. Mogt de wensch van den Minister, waarop hij, zoo veel in hem is, sinds lang heeft aangedrongen, worden vervuld, en komt de ontworpen en thans bij dat hooge Staatscollegie in onderzoek zijnde wet op de zamenstelling en de bevoegdheid van den Raad van State tot stand, dan zal door toevoeging eener afzonderlijke koloniale af- of indeeling het doel op grondwettige wijze, en zonder vermindering van 's Ministers verantwoordelijkheid, kunnen worden bereikt.

Alvorens tot de behandeling der paragraphen over te gaan, meent de Minister, dat het hier de gepaste plaats mag geacht worden, om de bewijzen te leveren voor de door hem in de zitting van 15 October jl. afgelegde verklaring, dat de bevolking op Java sterk en gestadig toeneemt, niet alleen in getal, maar ook in welvaart.

De eigenlijk gezegde inlandsche bevolking, zonder dus mede te tellen Chinezen, Arabieren of andere vreemde Oosterlingen, bedroeg op het einde van

1856	11,105,279
1857	11,405,596
1858	11,747,565

De uitgestrektheid op Java, met uitzondering van Batavia, Buitenzorg en de Vorstenlanden, ontgonnen bouwland bedroeg in:

1856	2,011,834	bouws.
1857	2,043,498	〃
1858	2,062,387 (1)	〃

De aanslag van de landrente in:

1856	*f* 9,582,170.91
1857	〃 9,659,794.44
1858	〃 10,019,572.04

---

(1) Bovendien zijn nog door opmetingen, in Cheribon 336,372 bouws meer ontgonnen bevonden dan in 1857.

De veestapel, met uitzondering van Batavia en de Vorstenlanden, in:

	Buffels.	Runderen.	Paarden.
1856	1,483,797	629,840	397,128
1857	1,727,229	656,509	406,671
1858	1,789,792	679,322	423,384

Het debiet van zout in:

1856..............	20,892	kojans.
1857..............	21,423	„
1858..............	22,823	„

De opbrengst der in- en uitgaande regten in:

1856.......	ƒ 6,222,977.05
1857.......	„ 6,947,476.109
1858.......	„ 7,104,977.88½

Waar zulke cijfers spreken, zijn geene woorden noodig, en zulke uitkomsten zullen alle onpartijdigen terughouden, van het afkeurend oordeel, over de werking der koloniale instellingen in het Voorloopig Verslag uitgesproken, een blind vertrouwen te schenken.

§ 8. Bij deze paragraaph wordt tevens opgenomen hetgeen betrekkelijk het hier behandelde onderwerp voorkomt in de 4de alinea van § 1, aan het slot der 1ste alinea van § 2 en bij § 3 van het Voorloopig Verslag op het 1ste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1861, voor zooveel daarop niet reeds geantwoord is bij de 2de paragraaph der Memorie van Beantwoording op het Voorloopig Verslag omtrent het wetsontwerp tot verdere regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot over 1858.

De zucht om de wet tot regeling der wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, bij art. 60 der Grondwet gewild, tot stand te brengen, deed de Minister nu twee jaren geleden eene poging daartoe aanwenden. Eerst op het einde van Julij 1859, dus bijna 8 maanden na het indienen van dat wetsontwerp, werd daarover Voorloopig Verslag uitgebragt. Daarbij werd met nadruk gewezen op het gebrek aan het zoo noodzakelijke verband tusschen de wetgeving aangaande de comptabiliteitsregeling voor het moederland en die voor de kolonien, in art. 60 der Grondwet bedoeld, doch, uitgaande van de onderstelling, dat eene gewijzigde wet zou worden ingediend bij de opening der nieuwe zitting, voegde men er bij: maar dan moest men er om de aangeduide reden hoogen prijs op stellen, dat gelijktijdig de comptabiliteitswetten voor het moederland wierden aangeboden.

Het beweren dat het regeringsvoorstel den bijval der meerderheid vond is slechts in zeer beperkten zin juist. In menig belangrijk punt weken de inzigten en wenschen van de Kamer, zoo als die in het Voorloopig Verslag werden medegedeeld, daarvan af. Terwijl het voorstel inhield eene vijfjarige begrooting, in groote trekken, met ruime credieten voor onvoorziene of hoogere uitgaven, en onder bepaling dat de netto-opbrengst der door de Nederlandsche Handelmaatschappij verkochte producten onder de ontvangsten zou worden verantwoord, zoodat het handelsbedrijf van dit ligchaam, naar koopmansstijl plaats hebbende, niet onder de contrôle der Algemeene Rekenkamer zou worden gebragt, — wilde het Voorloopig Verslag zakelijk eene jaarlijksche begrooting, juiste opgave der onderscheidene posten van uitgaaf, en de uit den aard der zaak schier onmogelijke onderwerping van de handelingen der Nederlandsche Handelmaatschappij, als agent van het Gouvernement, aan de contrôle der Algemeene Rekenkamer. In tegenstelling aan deze hooger gestelde eischen, leverden onvoorziene gebeurtenissen en daardoor opgekomen behoeften alras het bewijs, dat zelfs het gouvernementsvoorstel reeds niet genoegzame ruimte overliet om onder alle omstandigheden het noodige in het belang der overzeesche bezittingen met den vereischten spoed te kunnen betrachten. De ernstige overwegingen, waartoe dit aanleiding gaf, deden, ook buiten het gewenscht verband tot de comptabiliteitswet voor het moederland, wijziging van het voorstel van 1858 als noodzakelijk kennen.

Ondertusschen erkent de Minister ten volle de verpligting, welke art. 60 der Grondwet aan de Regering oplegt, en de wenschelijkheid dat daaraan spoedig voldaan worde. Mogt hij door de voortduring van 's Konings vertrouwen en door genoegzame ondersteuning zijner pogingen zich geroepen achten en zijne krachten het toelaten nog langer aan het hoofd van het Departement van Kolonien geplaatst te blijven, dan stelt hij zich voor, eene nieuwe wet tot regeling der wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen te onderwerpen, om nog in den loop dezer zitting te worden ingediend, in de hoop van daardoor tot de oplossing van dit even moeijelijk als gewigtig vraagstuk te geraken.

Wat betreft de bedenkingen tegen het toestaan van uitgaven voor Indie, en de daaruit afgeleide vrees, dat hier te lande voorgenomen groote werken daaronder kunnen lijden, moet de Minister opmerken, dat hij bij zijne optreding aan het hoofd van het Departement van Kolonien meende er op te mogen vertrouwen, dat het beginsel zou worden aangenomen en gehandhaafd, dat voortaan niet meer over te verwachten, maar alleen over verkregen baten ten behoeve van het moederland zou worden beschikt, nadat aan de indien zou zijn toegewezen zooveel als niet alleen tot instandhouding, maar ook tot voortgaande ontwikkeling noodig en billijk was. Sinds lang toch was er over geklaagd, dat in dit opzigt de overzeesche bezittingen te karig werden bedeeld uit de baten die zij opleverden; eene klagt welke herhaaldelijk weêrklank vond in den boezem der Vertegenwoordiging.

De Minister blijft van gevoelen, dat de billijke behoeften der kolonien onder de steeds klimmende eischen van het moederland niet mogen lijden, en, als geroepen om in de eerste plaats de koloniale belangen te behartigen, meent hij nog steeds 's Konings bewilliging te mogen vragen tot het doen van uitgaven ter bevordering zoowel van materiele als van morele belangen; overtuigd dat de voordeelige terugwerking daarvan, ook op het moederland, zich ontwijfelbaar zal doen gevoelen.

Daaronder behoort ook de verbetering der middelen van vervoer op Java. Met dat doel zijn deskundigen uitgezonden om, na plaatselijke opnemingen, voorstellen aan de Regering te doen. Tot het daarstellen der verbetering zal gedeeltelijk noodig zijn het aanleggen van spoorwegen, meer uitsluitend voor het goederen-transport ingerigt, en dus betrekkelijk veel minder kostbaar dan de spoorwegen, bestemd om, door aanwending van stoomkracht, personen en goederen met groote snelheid te vervoeren. De vraag is nog onbeslist, of niet de aanleg en exploitatie daarvan aan particuliere ondernemers zal kunnen worden overgelaten.

§ 2. Nadat bij Koninklijk besluit van 24 November 1859, n°. 70, eene nieuwe verordening op de militaire pensioenen is vastgesteld, heeft de Minister zich onlangs ernstig bezig gehouden met het ontwerpen der grondslagen voor de burgerlijke pensioenen. Bij den steeds toenemenden omvang der werkzaamheden, is het hem onmogelijk geweest, dat zoo moeijelijk als ingewikkeld onderwerp tot afdoening te brengen.

Hij kan dus voor het tegenwoordige niet anders dan zich gedragen aan hetgeen ter dezer zake vroeger en laatstelijk bij de Memorie van Beantwoording van het Voorloopig Verslag nopens de wet tot regeling van het koloniaal batig slot over 1857 is in het midden gebragt. Van willekeurige ontneming of intrekking van verleende pensioenen is den Minister niets bekend. Intusschen aarzelt hij niet als zijne meening te doen kennen, dat hij het in het Voorloopig Verslag vermeld *berucht* besluit (waarschijnlijk is hier door de Commissie bedoeld het *Koninklijk* besluit) van 13 Januarij 1854 als niet zoo geheel ondoelmatig kan achten, wanneer hij let op de misbruiken, welke ten aanzien van het openbaar maken, zelfs van *geheime* regeringsstukken, hebben plaats gehad.

Eene lijst van de burgerlijke pensioenen, hier te lande betaalbaar, wordt hierbij overgelegd, evenzeer als lijsten van de ambtenaren en officieren met verlof in Nederland aanwezig.

§ 3. Van hetgeen in het Voorloopig Verslag voorkomt in de vier eerste zinsneden van § 3 heeft de Regering met te meer belangstelling kennis genomen, dewijl daaruit blijkt, dat ook bij de Vertegenwoordiging de overtuiging bestaat, dat de zamenstelling en het voltallig houden van de landmagt in de overzeesche bezittingen van het hoogste gewigt zijn voor een verzekerd bezit onzer kolonien.

Het lijdt geene tegenspraak, dat eene aanvulling van het Europeesch bestanddeel van die landmagt, *uitsluitend uit Nederlanders* bestaande, de meest gewenschte is; maar de ondervinding heeft het ondoenlijke daarvan ten allen tijde aangetoond, zoodat steeds getracht is moeten worden, door aanwerving van vreemdelingen te voorzien in het ontbrekende aan Nederlanders tot bijeenbrenging van het jaarlijks benoodigde getal suppletietroepen.

Ook in vroegere tijden bestond een groot deel der strijdmagt in Nederlandsch Indië uit vreemdelingen, voornamelijk Zwitsers en Wurtembergers, welke zelfs in afzonderlijke regementen vereenigd waren. Aan den eersten indruk van de onlangs ontvangen berigten nopens voorvallen van muiterij, waaraan vreemde militairen in Indië zich hebben schuldig gemaakt, is vermoedelijk toe te schrijven het hoogst ongunstig oordeel over hen in het verslag geuit; maar daarentegen vordert de billijkheid, dat men ook indachtig zij, dat vreemden tot dusverre de Nederlandsche krijgslieden trouw ter zijde stonden in het schragen van ons gezag in Indie.

Hoezeer de oorzaken der voorvallen van muiterij de Regering nog niet volledig bekend zijn, is intusschen de aanwerving van vreemdelingen in het algemeen beperkt geworden, en die van Zwitsers, welke men vroeger bij voorkeur in de gelederen opnam, geheel opgeheven; zullende de manschappen van dezen landaard, alsnog bestemd voor de koloniale dienst, maar thans tijdelijk bij het leger hier te lande ingedeeld, en aan welke dan de soldijen uit het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting worden betaald, niet dan in kleine getallen worden begrepen onder de in het volgend jaar naar Indie uit te zenden suppletietroepen.

Aan de in het verslag vermelde leering der "ondervinding in Groot-Brittannie, hoe een moederstaat met betrekkelijk geringe bevolking in *alle* wereldstreken door landskinderen gezag en invloed handhaven kan," paart zich ook deze: dat de zamenstelling van het leger in Britsch Indie is gebleken niet in alle opzigten als voorbeeld ter navolging te kunnen strekken; dat het mogelijk is dat in Groot-Brittannie meer opgewektheid voor de militaire dienst bestaat dan hier te lande, doch dat desniettemin reeds op een voorbeeld zou kunnen worden gewezen, dat ook de Britsche regering er voorziening in dringende behoefte aan militair personeel is overgegaan tot de aanwerving van vreemdelingen, en zelfs tot oprigting van vreemde legioenen, van wier ontbinding, in 1856, door de Regering hier te lande, bij de toen bestaande dringende behoefte aan militair personeel voor Oost-Indie, gebruik is gemaakt tot het aanwerven van manschappen dier legioenen voor de koloniale dienst.

De bezwaren, welke het versterken van het Nederlandsch bestanddeel in het leger in den weg staan en waarop in deze paragraaph gewezen wordt, hebben den Minister, reeds eenige maanden geleden, geleid om met zijne ambtgenoot en van Justitie, van Binnenlandsche Zaken en van Oorlog in overleg te treden omtrent het doen wijzigen van wettelijke bepalingen, waarop in het Voorloopig Verslag gedoeld wordt, die de vrijwillige dienstneming belemmeren. Art. 185 der Grondwet vordert als voorwaarde van bestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen alleen de toestemming der lotelingen zelven. Aan die bepaling zal uitvoering moeten gegeven worden.

Intusschen heeft de Regering het niet laten ontbreken aan pogingen en bepalingen om de aanwerving van Nederlanders te bevorderen. Hand- en aanbrenggelden zijn verhoogd, het uitzigt op het erlangen van een belangrijk hooger gagement dan vroeger was bepaald, en opname in een invalidenhuis is den militair geopend geworden; maar desniettemin heeft het getal Nederlanders, dat zich in dit jaar aan de koloniale dienst heeft verbonden, nog geen 900 bereikt, dat is 700 minder dan het benoodigde contingent.

Ten aanzien van het bijeenkomen in 1848 van meer dan 1500 Nederlanders voor de dienst in Oost-Indie, waarop in het verslag wordt gewezen, dient ook in aanmerking te worden genomen, dat gedurende de drie daaraan voorafgegane jaren geen overgang van militairen van het leger hier lande bij dat in Oost-Indie had plaats gehad. Sedert het jaar 1848 is de overgang van militairen van het leger hier te lande in de koloniale dienst niet alleen opengesteld gebleven, maar zelfs aangemoedigd door het uitloven van hooge premien.

In afwachting van de gevolgen, die in de militaire dienst zullen kunnen ontstaan uit de in het ontwerp van wet op de nationale militie opgenomen bepalingen, zal het immer eene der eerste zorgen van de Regering blijven, zooveel mogelijk het Nederlandsch bestanddeel bij de landmagt in de overzeesche bezittingen te versterken.

In de 5e alinea van deze paragraaph zijn verschillende beschouwingen medegedeeld, in de afdeelingen ter sprake gebragt betreffende de *officieren*. Zoowel in het belang van het leger hier te lande, als in dat van het Indisch leger, werd het noodzakelijk geacht, dat er een grooter zantal Nederlandsche officieren *tijdelijk* naar Indie gezonden wierd. De ervaring heeft vele en gewigtige bezwaren, verbonden aan het detacheren van officieren van het Nederlandsche bij het Indische leger doen kennen. De maatregel is zeer kostbaar, ook door de aanzienlijke gratificatien, zonder welke hij niet doenlijk werd bevonden.

In de door eenige leden uitgesproken waarschuwing tegen de politiek van *uitbreiding* in onze Oost-Indische bezittingen wordt door de Regering gedeeld, maar die uitbreiding is niet altijd te vermijden: vestiging op één punt dwingt niet zelden daartoe.

Maar wat er in beginsel ook van zij, de Minister kan geenszins het gevoelen beamen, dat de tegenwoordige landvoogd, ook in dit opzigt, zijne tegenstanders zou willen ontwapenen door overdrijving van hun stelsel.

Militaire expeditien zijn doorgaans het onvermijdelijk gevolg van vroegere daden of gebeurtenissen, en op hare beurt maken zij soms het brengen onder regtstreeksch bestuur van de landen, waar verzet ondervonden werd, of van een gedeelte daarvan, noodzakelijk, ten einde meer waarborg voor de toekomst tegen herhaling te bekomen en als voorbeeld tot afschrik te dienen.

Het denkbeeld om voor den militair, die na volbragte dienst in Indie wenscht te blijven, een stuk gronds uit te loven, en daardoor voor anderen een nieuwen prikkel daar te stellen om in de koloniale militaire dienst te treden, is, meer uitvoerig, reeds geopperd op bladz. 90—92 van het gedrukte rapport der Staatscommissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 16 Junij 1857, n°. 90. Ten einde de verwezenlijking van dit denkbeeld te bevorderen, schreef de Minister in de eerste maanden dezes jaars aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

De uitslag der door den Gouverneur-Generaal voorloopig toegezegde overweging van dit aangelegen onderwerp is nog niet bekend.

Steeds is vrije overtogt verleend aan ieder militair, die, na volbragten diensttijd, naar het vaderland verkiest terug te keeren. In hetgeen die overtogt voor de onderofficieren te wenschen overliet, is onlangs voorzien geworden. Tegen eenigzins verhoogde betaling door het Gouvernement, zullen zij in den vervolge meerder comfort aan boord genieten. De kosten der inrigting van het paveljoen op het met Koninklijke mildheid ten geschenke gegeven landgoed *Bronbeek* en van het in aanbouw zijnde invalidenhuis, met inbegrip der aanschaffing van het huisraad enz., ten behoeve van de ruim 200 invaliden, die daarin aanvankelijk zullen kunnen worden opgenomen, worden geraamd op ongeveer ƒ 300,000. De bouw van het invalidenhuis wordt overigens zoo aangelegd, dat hetzelve met betrekkelijk geringe kosten kan worden uitgebreid, wanneer de behoefte daartoe zou ontstaan.

§ 4. Ten aanzien van de in de residentie Banjoemaas bewerkstelligde proef nopens de indigo-cultuur kan alsnog op geene eindbeslissing gewezen worden. Blijkens een ontvangen voorloopig berigt, was de verkregen uitkomst niet gunstig en mag het definitief verslag deswege, benevens de voorstellen van den Gouverneur-Generaal, weldra worden te gemoet gezien.

Intusschen wil de Minister al dadelijk als zijn gevoelen doen kennen, dat eene uitgifte van gronden tot het beplanten met indigo, op den voet als in de Vorstenlanden geschiedt, in de gouvernementslanden niet zoude kunnen plaats hebben zonder in gevaar te brengen de grondslagen, waarop het inlandsch bestuur gevestigd is.

Welke aanvrage tot het bekomen van gronden voor particuliere indigocultuur op Java door de Indische Regering zonder gevolg zoude gelaten zijn, kan bij het Departement van Kolonien niet worden nagegaan; maar zooveel blijkt, dat in een verzoek, onder dagteekening van den 20sten April 1859, door W. van Prehn, te Voorburg, aan den Gouverneur-Generaal ingediend, tot den afstand in huur van 2500 (niet 5000) bouws gouvernementsgronden op Java, om daarop indigo- en andere cultures te ondernemen, door den Gouverneur-Generaal, bij besluit van den 6den Augustus 1859, *niet* getreden is, op grond van de overeenkomstig art. 62 van het Reglement op het beleid der Regering, bij Koninklijk Besluit van 3 Julij 1856 (*Indisch Staatsblad* n°. 64) vastgestelde verordening.

Een afschrift van het adres van den heer van Prehn wordt hierbij overgelegd. Daaruit blijkt dat het verzoek onvereenigbaar is niet alleen met het aangehaalde artikel, maar ook met art. 67 van het regeringsreglement, voor zooverre de adressant het regt tot het aanstellen en ontslaan van dessahoofden op hem overgedragen wenscht te zien.

Te dezer gelegenheid moet de Minister als zijn gevoelen de vrees uitspreken, dat de cultuur van stek-indigo op Java, zelfs in de Vorstenlanden, op den duur niet zal kunnen worden in stand gehouden, als te zeer de groeikracht van den grond uitputtende. Om echter tot belangrijke vermindering of geheele intrekking van die gewigtige cultuur over te gaan, is meer benoodigd dan zijne overtuiging; hij wacht den einduitslag van het ter zake ingestelde onderzoek af, alvorens daaromtrent een bepaald voorstel aan den Koning te doen. Aan de beslissing der hoofdvraag, of de teelt van stek-indigo kan worden in stand gehouden, is ondergeschikt de vraag, op welke wijze de bereiding van den indigo zal worden voortgezet dan wel gewijzigd.

Ten aanzien van de tabaks-cultuur wordt hierbij overgelegd een afschrift van het besluit van den Gouverneur-Generaal, dd. 8 Maart 1860, n°. 14, waarbij onder andere aan de hoofden van gewestelijk bestuur is te kennen gegeven, dat het de bepaalde wil is der Indische Regering, dat de Europesche ambtenaren en inlandsche hoofden zich onthouden van alle inmenging in de aangelegenheid van vrijen arbeid, hetzij om dien te bevorderen, hetzij om dien tegen te gaan; zijnde, naar aanleiding der uitlegging door den resident van Rembang aan dat besluit gegeven, bij latere beschikking van den Gouverneur-Generaal, dd. 11 September jl., dien resident opgemerkt, dat petingies en kamitoea's behooren tot de oudsten en voornaamsten der gemeenten, met wie het niet verboden is op den voet van *Staatsblad* 1838, n°. 50, overeenkomsten aan te gaan. De verantwoordingen van de in het 4de lid van eerstgemeld besluit bedoelde ambtenaren zijn ter beslissing opgezonden aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, en zoolang die beslissing niet bekend is, wordt het ondoelmatig geacht, te dezer zake in meerdere bijzonderheden te treden.

Het ligt niet in de bedoelingen der Regering, de gouvernementscultuur van tabak te bestendigen. Even als bereids ten aanzien van de thee plaats had, is de Gouverneur-Generaal aangeschreven, de tabakscontracten bij afloop niet te verlengen, maar aan de contractanten, tegen wier verblijf in de binnenlanden geene gegronde bezwaren bestaan, te vergunnen, hunne inrigtingen te behouden en daarvoor regt van opstal toe te kennen, ten einde den vrijwillig door de bevolking als tweede gewas geteelden tabak op te koopen en te bereiden, mits in het belang der bevolking gewaakt worde dat haar geen indirecte dwang worde aangedaan, hetzij in de teelt zelve, hetzij in het beschikken over het product.

Ten aanzien van de beweerde verwoesting van suikerrietvelden in de residentie Cheribon, op last van het bestuur aldaar, is de Minister in het bezit van een voorloopig rapport van den resident van Cheribon, dd. 4 Augustus 1860, n°. 2299, waarvan een afschrift hierbij wordt aangeboden, gelijk mede van het proces-verbaal van een ter zake ingesteld onderzoek. Latere berigten zijn nog niet ontvangen; maar de Minister vertrouwt, dat deze stukken reeds genoegzaam zullen zijn tot bewijs, dat aan de berigten ter voorschreven zake geen onvoorwaardelijk geloof moet gehecht worden.

Overigens behoudt hij zich voor, bij de beraadslagingen over het XIde hoofdstuk over vrije cultuur en vrijen arbeid in nadere bijzonderheden te eden.

§ 5. De bescherming van de inlandsche bevolking tegen wil[...] wien ook, den Gouverneur-Generaal bij art. 55 van het reg[...]ment uitdrukkelijk ten pligt gesteld, is eene aangelegenheid, [...] Regering bij voortduring niet minder ter harte gaat dan de [...] inlandsche hoofden.

Aan het Indisch Bestuur zijn dezerzijds bij herhaling aanbev[...] zonden, om de verbeterde regeling van de positie dier hoofden [...] tot stand komen. Uit de berigten, die ter zake uit Indië zijn [...] is gebleken, dat de Gouverneur-Generaal voor eenige maanden [...] Raad van Nederlandsch Indië te hebben gehoord, den directeur [...] tures heeft opgedragen, om deswege in overleg met den direc[...] nantien en na, des noodig oordeelende, nog de hoofden van [...] lijke besturen te hebben geraadpleegd, eene voordragt te doen. [...] gevolg van deze opdragt is nog niets bij de Regering alhier be[...]

Bij eene beoordeeling en eene eventuele regeling van de po[...] landsche hoofden zal intusschen niet mogen worden uit het oo[...] dat wanneer, zoo teregt, in het regeringsreglement het voors[...] genomen, dat geregeerd moet worden door middel van inlan[...] den, het voor de opvolging van dit voorschrift een onmisbaar [...] is, dat hun, met inachtname van de gebruiken en begrippen [...] het aanzien en de invloed worden toegekend, zonder welke [...] hun toegedachte taak in werkelijkheid den noodigen lust en [...] geschiktheid zouden missen.

Bij de overwegingen, die zullen plaats vinden om de rege[...] komsten van de inlandsche hoofden tot eene beslissing te b[...] ook het aannemelijke der bestendiging voor die hoofden va[...] van cultuur-procenten een punt van onderzoek uitmaken. Het [...] overtollig mogen worden geacht, thans het oordeel, te dezer [...] het verslag over dat genot van cultuur-procentrn door inland[...] uitgesproken, ter toetse te brengen.

Aan sommige regenten is vroeger, als gedeeltelijke bezoldig[...] schikking gegeven over zekere uitgestrektheid lands. Dat zulk[...] uitzondering bestaat, zal kunnen worden afgeleid uit de om[...] dat de gedeeltelijke zoogenaamde bezoldiging in land nog s[...] vindt ten aanzien van 12 regenten van de 63, op Java besch[...] van onregtmatige beschikking over gronden door regenten bij [...] is gebleken, heeft het niet verzuimd daaraan een einde te m[...] min is het oog gesloten voor knevelarijen of andere onwetti[...] waardige handelingen van inlandsche hoofden.

Uit het regeringsverslag over 1856 kan, wanneer men d[...] aandacht wil verleenen, reeds worden ontwaard, dat klagten, [...] Bestuur werden ingediend omtrent knevelarij en misbruik va[...] sommige inlandsche hoofden in de afdeeling Lebak. reside[...] het onderwerp zijn geweest van een opzettelijk onderzoek, en [...] derzoek ten gevolge heeft gehad, voor den regent, ten w[...] verschoonende motiven waren aangevoerd, eene ernstige tere[...] waarschuwing, en voor het districtshoofd, de dessahoofden [...] trie, die in de zaak betrokken waren, ontslag uit hunne betr[...]

Waar meer soortgelijke voorbeelden van knevelarij, misbruik [...] of strafwaardige handelingen van inlandsche hoofden zijn [...] gekomen, is ook nog zeer onlangs door het Indisch Bestuur [...] lijk het bewijs geleverd, dat eene te ver gedreven toegeeflijkh[...] zien van de inlandsche hoofden onvereenigbaar wordt g[...] voorschriften van het regeringsreglement en de aanspraken d[...] op bescherming.

§ 6. De Minister ontkent niet de toezegging, waaraan hij [...] herinnerd. Zoo hij daaraan tot heden nog geen gevolg be[...] dan is dit onafhankelijk van zijnen wil en hoofdzakelijk toe [...] aan de optreding van eenen nieuwen Minister aan het hoofd [...] partement van Justitie, met wien hij te dezer zake behoorde [...] gaan. Verhinderd, eerst door eene vrij ernstige ziekte, en la[...] steeds toenemenden omvang van werkzaamheden ten aanzien [...] welke dringend afdoening vereischten, is hij buiten de moge[...] weest, aan de bewerking, of liever aan de omwerking van een [...] verordening omtrent de drukpers den tijd en de zorg te best[...] een zoo gewigtig en teeder onderwerp vereischt. Middelerwijl [...] Koninklijk besluit van 8 April 1856, n°. 54, vastgestelde regl[...] drukwerken in Indie, in het Voorloopig Verslag aangewe[...] benaming van "gewrocht der duisternis," van kracht moeten [...]

§ 9. Het Koninklijk besluit van 2 Mei 1859 werd, op voor[...] Minister, in verband met vroeger geuite gevoelens, in het le[...] tot wijziging en verbetering van een bestaanden en tot voorb[...] eenen nieuwen toestand. De uitkomsten beantwoorden aan [...]

In Indie werd, na afgelegd examen, in 1859 aan 17 am[...] de 3de klasse het radicaal der 2de klasse verleend. In 1[...] weder met een twintigtal het geval zijn, en werd aan 6 am[...] grond van art. 9 het radicaal der 2de klasse toegekend. [...] werkt dat besluit niet minder gunstig.

De directeur der Koninklijke Akademie te Delft heeft zich [...] vonden, ter toelichting en wederlegging van in deze paragr[...] mende stellingen en beweringen, zakelijk het navolgende me[...]

Wat de studien aangaat, strekke de opgave ten bewijze, [...] overgang- en eind-examens van de kweekelingen, die tot [...] ambtenaren worden opgeleid, slechts een van de tien is af[...] wijl het getal, dat de akademie zonder succes verliet, niet [...] ven in het geheel bedraagt, en onder welke laatsten er drie [...] pen, die zich zelven regt hebben gedaan door de akademie [...] verlaten, daar zij anders door den directeur wegens berispelijk [...] verwijdering zouden zijn voorgedragen.

In het algemeen is het gedrag en de ijver der kweekelingen [...] van die welke aan deze akademie opgeleid worden tot ingenieurs [...] Oost-Indische ambtenaren, van dien aard geweest, dat er die [...] in vergelijking met het vorige jaar, een merkbare vooruitgang [...] speuren, blijkbaar uit de omstandigheid dat er betrekkelijk [...] jongelingen de academie met succes hebben verlaten, en daarent[...] minder de studiën hebben opgegeven; zijnde hierin eene ver[...] ruim 40 pCt. aan te wijzen.

§ 10. Aan het ruim twee jaren geleden aangekondigd voor[...] herziening van het tarief van inkomende en uitgaande regten [...] landsch Indie werd aanvankelijk gevolg gegeven. Eene voorloo[...] werd aan de overwegingen van het Indisch Bestuur onderw[...] verzoek om daarop ook het gevoelen van de autoriteiten en [...] den aldaar in te winnen.

Die adviesen zijn onlangs ontvangen en maken op dit oo[...] onderwerp van overwegingen uit. Alvorens tot een voorstel o[...] onderwerp van zoo groot belang over te gaan, moeten er no[...] kingen en raadplegingen hier te lande plaats hebben. De Mi[...] zich dat in het tegenwoordig zittingjaar een wetsvoorstel ter [...] nen worden ingeleverd. Daartoe zal hij, voor zooveel van [...] zijne beste pogingen aanwenden.

§ 13. De Minister kan geen strijd ontwaren in de verordening [...] Gouverneur-Generaal, dd. 6 Julij 1859 (*Indisch Staatsblad* [...] art. 119 van het regeringsreglement. Bij die verordening [...] belemmering gebragt in de uitoefening van de godsdienstpligt[...] landers. Mogt men er eene tegenovergestelde uitlegging aan [...] ven, dan zou men evenzeer strijd kunnen vinden tusschen de [...] 123 van het regeringsreglement. Beide deze bepalingen lossen [...] op in maatregelen in het belang van de openbare orde. Inb[...] beginsel van onzijdigheid in zaken van godsdienst is daardoor ni[...]

§ 17. Van plannen en aanzoeken bij het Gouvernement [...] van zeer achtenswaardige personen, die genegen waren de [...] toen op de Kust van Guinea, voor de beschaving der inland[...] king en de industrie hier te lande even wenschelijk, te onder[...] bij de Regering niets bekend. Zoo als men weet, zijn vroeger [...] vernementswege proeven met de katoencultuur ter Kuste geno[...] echter in 1855 zijn gestaakt, omdat de uitkomst niet kon geacht [...] aan de verwachting te hebben beantwoord. Wel was het bewijs [...] dat de bodem voor de katoencultuur niet ongeschikt is; maar, [...] nog van den bekenden onwil van den neger tot gezetten arbeid [...] eene met groote kosten gepaard gaande uitbreiding niet raadz[...] bij de onzekerheid of de opbrengst wel ooit een aan de uitgave[...] redigd voordeel zoude opleveren.

Alvorens echter door de Regering eenige last tot staking d[...] werd gegeven, is door haar aan een geacht handelshuis, dat met [...] van Guinea in veelvuldige handelsbetrekkingen staat, gevraagd, [...] genegen was om de bestaande aanplantingen voor zijne rekening [...] zetten en uit te breiden, welke vraag, na eenig beraad, ontk[...] beantwoord. Hierin ligt, dunkt der Regering, genoegzaam het b[...] gesloten, dat elk billijk aanzoek, hetwelk mogt gedaan zijn va[...] van particulieren, die de katoencultuur ter Kuste zouden wensch[...] dernemen, door haar met belangstelling ontvangen en in welwill[...] weging genomen zou zijn.

GEDRUKT TER DRUKKERIJ VAN HET ALGEMEEN HANDEL[...]

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, Zitting van Dingsdag, 20 November 1860.

Voortzetting der beraadslagingen over het

Ontwerp van Wet op de Nieuwe regterlijke inrigting.

...wel van artikel 59 en het daarop door den heer ELOUT voorgestelde amendement.

Tot goed verstand der kwestie worden hier het artikel en amendement ...haald.

Art. 59 luidt als volgt: "De arrondissements-regtbanken vonnissen in eersten aanleg over alle misdrijven, waarvan de kennisneming niet aan de kantonregters of den Hoogen Raad is opgedragen.

Alle overtredingen ter zake van rijks-belasting zijn aan de regtsmagt der arrondissements-regtbanken onderworpen.

Over de burgerlijke vordering tot vergoeding van kosten en schade, ...s zes honderd gulden niet te boven gaande, alsmede over elken an...en eisch tot betering, ingesteld door de beleedigde partij, die zich in ...geding over de strafzaak gevoegd heeft, doen de regtbanken gelijk...g met de strafzaak uitspraak.

Hare vonnissen zijn niet aan hooger beroep onderworpen, wanneer ...en het misdrijf geene andere straf bedreigd is dan eene geldboete van ...t meer dan twee honderd gulden, hetzij die straf al dan niet gepaard ... met gevangenisstraf, de geldboete vervangende, of wel met verbeurd...klaring of last tot vernietiging of onbruikbaarmaking van eenig voor...p, of met last tot slechting of opruiming van tot stand gebragte of ...gevangen werken."

Het amendement van den heer ELOUT VAN SOETERWOUDE strekt, om ... al. 1, achter het woord "vonnissen" te lezen "behoudens de bepaling ... de laatste zinsnede van dit artikel"; de volgende alinea's te behou..., en als nieuwe alinea bij het artikel te voegen: "Van misdrijven, ...reigd met de doodstraf, wegvoering naar een oord van ballingschap, ...banning of tuchthuisstraf of met straf deze ingevolge latere wetten ...vangende, nemen met uitsluiting der andore regtbanken en behoudens ... regeling omtrent de instructie bij het Wetboek van Strafvordering ...gesteld, de regtbanken in de hoofdplaats der provincien en in Noord-...land de regtbank in de hoofdstad des rijks, kennis." Daarbij behoort eene verandering in art. 62, volgens welke de arrondissements-regt...ken vonnissen in burgerlijke zaken met 3, in strafzaken bij de behan...ng ter teregtzitting met 4, en over de misdrijven, vermeld in de ...te zinsnede van art. 59 (sprekers amendement) met zes leden.

...e heer ELOUT VAN SOETERWOUDE verdedigt zijn amendement nader ... beantwoordt sommige stellingen, door den Minister gisteren in zijne ... bijgebragt. Spr. zegt dat hij zich plaatst tusschen het stelsel van ... heer Wintgens en dat van den Minister. Hij kan daarom het stelsel ... den Minister noch met Westersche koelheid afkeuren noch met Oos...chen gloed verdedigen. *Voor zoo verre hoorbaar*, komt Spr. ook op ...n de bewering des Ministers dat de Geregtshoven in strafzaken min... goed bezet zouden zijn dan de civiele Kamers; ook hij wil deugdelijke ...andeling, maar die is z. i. ook te vinden in een grooter aantal regters, ... goede waarborg in een voldoend onderzoek. — Men heeft gewezen ... den spoed, die in de regtspraak zou bevorderd worden: Spr. vraagt ... die dan zoo vele voordeelen aanbiedt, en gesteld dat dit zoo ware, ... de spoed dan zoo zeer in de hand gewerkt worden, als het hooger ...ep regel zal worden. Spr. komt nader tot zijn amendement, en is ...igd de redactie daarvan te wijzigen, mits het *beginsel*, daarin neêr...d, behouden blijve.

...e heer WINTGENS vraagt mede het woord, naar aanleiding van des ...sters reden van gisteren. Het zou hem leed doen, indien hij in eenig...t de gevoeligheid van dien Minister zou opwekken; daartoe draagt ...hem te veel achting toe; maar, zegt spr., wij behandelen hier de ... — De Minister zegt, dat hij het doel niet heeft om af te breken; ...t hier worden alle misdrijven gecorrectionaliseerd, om eenvormigheid ...erkrijgen. Daarom juist is spr. er tegen, omdat eenvormigheid geen ... heeft, omdat die eenvormigheid wordt toegepast op ongelijksoortige ...n, en omdat, indien hier al eenvormigheid *moest* zijn daargesteld, het ...schelijker zou zijn de behandeling te *criminaliseren*, vermits daarbij meer ...rborgen voor het onderzoek zouden bestaan. De onderscheiding tus...n *misdaden* en *wanbedrijven* moge op het gebied der straf*wetgeving* ...gzins willekeurig zijn, maar op het gebied der straf*vordering*, der ...*regtspleging* heeft die onderscheiding zulke slechte resultaten niet op...verd. Spr. betwist den Minister, dat alle wetenschappelijke schrijvers ... het gebied der strafregtspleging die onderscheiding verwerpen; ten ...ijze beroept hij zich op den hoogleeraar BLUNTSCHLI, te Munchen; ...RVAU en FAUSTIN verwerpen ook de onderscheiding niet, zelfs op het ...ed der straf*wetgeving*. Spr. noemt het stelsel van gelijkmaking van ... misdrijven een stelsel van *nivellement*, van *communisme* in de mis...en. Het gaat niet aan, gelijke regelen voor ongelijksoortige zaken te ...en. — Nu wijst men wel, als een der voordeelen, op de nabijheid ... den regter, ter behandeling van de zaken; maar spr. telt dat voor...nde zijn zoo klein land als het onze, niet zoo groot; de afstanden hier ...r. kan zoo aanmerkelijk niet.

... niet toegeven, dat alle regtbanken voldoende waarborgen tot ...gting van strafzaken opleveren, waarbij zooveel aankomt op het be... van den Voorzitter. Evenmin kan hij aannemen, dat overal de ...-bijstand voldoende zou zijn, of dat daarin op eene goede, practische ... zou kunnen worden voorzien. Spr. houdt vol, dat in geen land ter ...el het stelsel bestaat, dat hier voorgedragen wordt. Hij verwijst des...e naar zijne *Nota* en *Advies*, ten betooge, dat dit stelsel ook niet in ...n en Oostenrijk, waarop de Minister zich beroepen heeft, bestaat. ...LLANT zegt ook, dat in geen land van Europa zulk eene onbeperkte ...ellabiliteit is, als hier wordt voorgesteld. En zou het in ons vrije ... dan al zoo verre zijn gekomen, dat wij voor onze instellingen lessen ...den moeten nemen bij Oostenrijk. Spr. komt nu ook op hetgeen de ...ister noemde: "de niet verpligte instructie." Maar, hoe zal men ...iori kunnen zeggen: "hier is instructie noodig, daar niet!" Wie kent ...handa de omstandigheden. De Minister heeft breedvoerig uitgeweid ... de *reden* der appellabiliteit; hij heeft gezegd, dat hij zijne overtui... geput had niet uit fijngesponnen juridieke beschouwingen, maar uit ...gezond verstand en de ondervinding, die hem geleerd hadden, dat de ...sch is feilbaar.

...preker zegt geenszins het tegendeel: de mensch is feilbaar; maar is ... de regter in appèl niet of minder feilbaar? Is hoogere regtspraak ...der feilbaar? Wat is dan de logische gevolgtrekking, die uit 's Minis... woorden zoude zijn af te leiden? Dat men zou moeten hebben een ...de en vierde hooger beroep, en zoo voort. In het stelsel van men...elijke feilbaarheid zou aan het appèl geen einde zijn. Daartegen gelden ...ctische beschouwingen, ontleend aan de behoeften van ons land, reeds ... 1838 ontwikkeld, om namelijk in te rigten één enkel, goed geregeld en ... alle waarborgen voorzien onderzoek, bij een goed zamengesteld col...e, met cassatie voor voorziening in de regtspraak. Zoo lang wij ons ... kunnen beroepen op andere wezens, op onfeilbare menschen, moeten ... dat beginsel der feilbaarheid niet zoodanige gevolgen doen hebben als ... het geval is. De eenige reden voor het appèl in strafzaken vervalt ...o. — De Minister heeft er gisteren op gewezen, dat zelfs het Hof van ...rd-Holland een regterlijken misslag begaan heeft, men lette wel, het ..., dus de onfeilbare regter in appèl. Maar wat bleek verder? Onze wet...ing biedt het middel van *herstel* aan. De Minister gaat uit van een ...baren eersten regter en neemt aan een onfeilbaar tweede onderzoek. ...rin ligt de fout, zegt spreker. Het appèl zou alleen eenigzins verde...baar zijn, ofschoon nog niet voor spreker, wanneer het appèl een geheel ...w onderzoek ten gevolge had, eene beoordeeling *de novo*, maar niet ... als de Minister wilde, dat het zich bepalen moest tot de kritiek van ...*vonnis* des eersten regters. Hoe wil men dan oordeelen over de ge...edelijke overtuiging van den eersten regter? Neen, het appèl, dat de ...ister wil, zal een onvolledig onderzoek zijn. Hier te lande bestaat, ...de zij dank, het stelsel van bindende bewijstheorie niet, zoo als in vele ...len van Duitschland, maar de regtspraak naar gemoedelijke overtuiging, ...arop de vrijspraak of schuldigverklaring volgt.

Spreker hecht geene waarde aan noch vindt een waarborg in het pro...-verbaal, al wordt het onder het toezigt der leden van het Hof opge...akt. Al werd dat gestenographeerd, zou het nog niet juist uitdrukken ...t er was omgegaan, want het komt bij het oraal debat meestal minder ...n op wat de getuigen zeggen, maar hoe zij het zeggen. Eene schrifte...e instructie is volstrekt geen genoegzame waarborg. Ook de verkla...gen in appèl hebben niet meer dat oorspronkelijke, de nieuwheid, de ...cht, als bij de eerste gelegenheid, onder den indruk nog der omstandig...den, medegedeeld.

Wat nu het amendement van den heer Elout betreft, ook daarmede kan spreker zich niet vereenigen. Waartoe strekt het? Eigenlijk tot oprigting van zestien hoven. In plaats van minder hoven, zal men er meer krijgen; en inderdaad Nederland was tot dus verre rijk genoeg met hoven gezegend. In het systeem van den heer Elout wordt de regtbank in de hoofdplaats der provincie belast met de strafzaken der provincie. Wat zal daaruit voortvloeijen? Dat daardoor de kosten zeer vermeederen, terwijl het toch de wil van de Grondwet is, dat die juist verminderen.

Men zal erlangen regtbanken in strafzaken met zes leden, in appèl wederom met zes andere personen, minder goed ingelicht. Is dat aannemelijk? Dat kan nooit de oplossing zijn van het nationaal belang, waarnaar Nederland zoo lang wacht. Die oplossing ligt, spreker herhaalt het, in één enkel goed zamengesteld, met alle waarborgen voorzien, regterlijk ligchaam.

Spreker eindigt met de vraag: waarin de verbetering hier in de regtspleging noodig is? Zeker het minst in de strafregtspleging. Wees niet ondankbaar jegens de Nederlandsche Magistratuur, zegt hij; jegens haar, die gewis op dit gebied den lande uitstekende diensten heeft bewezen.

De heer ASCH VAN WIJCK heeft met groote belangstelling de rede des Ministers gehoord. De beginselen van het ontwerp zijn: gelijkvormigheid in de regtspleging en appèl in alle strafzaken. Maar die beginselen maken daarom nog geen onafscheidbaar geheel uit. Want al werd de gelijkvormigheid niet verkregen, dan nog, zeide de Minister, zou het appèl in strafzaken noodzakelijk zijn. Ook spreker is voorstander van het appèl en dus is hij het daaromtrent eens. Na de uitmuntende verdediging van den Minister zou het gewaagd zijn het woord te voeren; maar spreker moet den heer Wintgens eene opmerking onderwerpen. Gisteren heeft die heer verklaard, dat hij het met spreker eens is; maar hij moet hem herinneren, dat er een groot verschil van beschouwing bestaat, want spr. wenscht het appèl te hebben uitgebreid tot *alle* criminele zaken, en hij is dus op dit punt tegen het systeem van den heer Wintgens. De Minister heeft teregt gezegd, dat dit een ommekeer van het bestaande stelsel zou zijn, terwijl dat van den Minister eene verdediging is van het bestaande, dat slechts zou worden uitgebreid. Maar spreker is het met den Minister niet eens nopens de gelijksoortige regtspleging. De Minister is te kort geschoten in het betoog van de noodzakelijkheid en de wenschelijkheid te leveren. Spreker meent, dat dit deel van het ontwerp in verband met de redevoering steunt op eene *theorie*. — De Minister heeft gezegd: de onderscheiding der misdrijven lost zich niet op in de zwaarte van de straf, maar in de omstandigheden, waaronder zij gepleegd is. Naar inzien des sprekers is het feit gewigtiger, naar mate de maatschappelijke orde meer bedreigd is en de misdaad zwaarder. Moord en brandstichting zijn toch uit den aard der zaken gewigtiger dan bijv. het uiten van scheldwoorden. Ook de openbare meening hecht aan de teregtstelling door den hoogeren regter voor kapitale zaken, grootere schande. De indruk van zulke teregtstellingen is grooter; maar daarom kan de onderscheiding tusschen alle soorten van misdrijven kwalijk vervallen, en voor alle regtsgedingen dezelfde wijze van behandeling bestaan. Spreker noemt met den heer Wintgens het hier voorgedragen stelsel een stelsel van *correctionalisatie*. Vooral bestaat onderscheiding in de misdrijven en daarop gebaseerde onderscheiden behandeling. Dat moge de Minister vonnissen met het woord anomalie, maar de praktijk heeft goed gewerkt. Wil de Minister eenvormigheid, hij geve eenvormigheid van waarborgen, en late alle strafzaken door zes regters behandelen.

De heer HEEMSKERK Az. rigt eenige vragen tot den Minister, met name: 1°. Ad alinea 2 betrekkelijk de overtredingen ter zake van rijksbelasting, die aan de regtsmagt van de arrondissments-regtbanken worden onderworpen. Spreker komt daarbij terug op de kwestie, of de plaatselijke belastingen daaronder verstaan worden, en of de Minister niet zou kunnen wegnemen het woord *rijks-*, zoodat alle vervolgingen ter zake van belastingen bij denzelfden regter zouden komen. Dat is ook de tegenwoordige toestand. — 2°. Vraagt spreker, of het de bedoeling is, om, zelfs in de zwaarste zaken, de verpligte verdediging weg te nemen?

De heer VAN DER LINDEN stelt deze vraag: heeft het correctioneel appèl nadeel toegebragt? Zoo neen, moet het dan worden afgeschaft of behouden? Spr. zal, bij de beantwoording van die vraag, alle geleerdheid ter zijde stellen, maar roept de ondervinding in. Vijftig jaar lang bestaat het correctioneel appèl; zijn er ooit stemmen opgegaan tot afschaffing daarvan? Heeft men er zoovele bezwaren in gevonden als thans gezegd wordt? Waarom zal men dan nu die uitbreiding schromen? Reeds door de wet van 1854 is het getal appellabele zaken aanzienlijk toegenomen. Nu verlangt spreker dien meerderen waarborg te behouden, ook omdat daaronder behooren belastingzaken. Wil men daarin ook het appèl afschaffen? Er zal zeker geen der leden zijn die dat zou willen, en hieromtrent elk middel van herstel afsnijden. Ja ook bij den tweeden regter is dwaling mogelijk, maar toch, zal men niet in billijkheid moeten erkennen, dat er bij een dubbel onderzoek meer waarborgen bestaan, dan bij een enkel. In de tien laatste jaren zijn 104,000 correctionele zaken beslist, of ruim 10,000 per jaar. Daarin was het appèl geoorloofd voor het grootste gedeelte. Is er nu in al die zaken dat bezwaar gerezen, dat men thans tegen de uitbreiding in het midden brengt? En welke is die uitbreiding? Niet meer dan 726 zaken waarin bij ruim de helft correctionele straffen zijn toegepast. De uitbreiding zal dus in den regel zijn van 10,700 tot 11,000 zaken 's jaars. En zal men nu in ruim 10,000 zaken het appèl afsnijden omdat men het eigenlijk aan een 3 of 400 tal niet wil toekennen? Spr. kan geenszins deelen de opeengestapelde, breeduitgemete, opgevijzelde bezwaren tegen het ontwerp, en ziet daarentegen een groot voordeel in een versnelden gang in de beregting. Men overwege toch wel dat al de bezwaren tegen het appèl ingebragt, dan toch ook gelden tegen het correctioneel appèl dat wij reeds hebben. Waren dan daar de getuigen, de zaak en de omstandigheden zoozeer vergeten? Vertoonden zich dan daar al die ongelegenheden die men thans opeenstapelt? Hij, Spr., is het met den Minister eens dat de voorloopige instructie volstrekt niet voldoende is. — Thans komende tot het amendement voor den heer Elout acht hij dit onaannemelijk want spr. is het ook hier met den Minister eens dat de onderscheiding tusschen *crimineel* en *correctioneel* niets beteekent. De moeijelijkheid in de beregting ligt niet in de straf die bedreigd is. Dat zijn alle deskundigen eens. Maar als men dat dan ook als zeker mag stellen, dan vervalt ook het eenige argument van de onderscheiding. — Nu Spr. het op zoovele punten met den Minister eens is, zij het hem vergund op één punt van hem af te wijken. Hij durft namelijk de strafzaken niet opdragen aan de arrondissements-regtbank; wil men dat, dan moet dit gepaard gaan met eene reorganisatie van de regtbanken. Hij kan zich met de geheele regeling niet vereenigen, volgens welke men personen uit de uithoeken des lands voor de hoven van appèl zal willen doen verschijnen. Spr. zou dat appèl liever aan *tijdelijke gerigten* zien opgedragen. Hij is wel geen onbepaald voorstander van de jury, maar hij wenschte er toch meer toe te naderen. Vooral op dit punt is het ontwerp beneden zijne verwachting. Hij had hier vooral reorganisatie door dezen Minister te gemoet gezien. Hij kan zich dus met die voorgedragen regeling niet vereenigen.

De heer VAN GOLTSTEIN acht het onderwerp belangrijk genoeg om daarover nog eenige oogenblikken het woord te voeren, vooral na de rede van den Minister. Zal de strafbedreiging in het belang der maatschappij en der openbare orde, niet ijdel zijn, dan dient er eene behoorlijke inrigting van het strafgeding te zijn. Nu komt hem de bestaande inrigting zoo voldoende voor, dat geene verandering noodig is. Hij heeft de strafregtsbedeeling in Engeland en Frankrijk van nabij gadegeslagen, en is van oordeel, dat de onze volkomen aan het doel beantwoordt. Daarom wil hij het bestaande handhaven, omdat hij van oordeel is, dat de waarborgen, die wij thans bezitten, verre de voorkeur verdienen boven hetgeen ons nu wordt aangeboden. Waarom zou daarvan afgeweken worden? De Minister zegt, om de eenvormigheid. Dat denkbeeld is aanlokkelijk, maar de toepassing kan hier niet opgaan, omdat wel gelijke zaken ook gelijkelijk kunnen worden behandeld; maar geenszins ongelijksoortige zaken. Het algemeen gevoelen is toch, dat moord en vergiftiging niet op gelijke lijn kunnen geplaatst worden met diefstal, opligting, zakkenrollerij, enz. Eenvormigheid kan hier dus niet betracht worden. Ten andere zeide de Minister: "Gij vergeet, dat bij afschaffing van de jury, het appèl noodwendig in de plaats moet treden." Zoo hier eene dwaling bestaat, dan is zij wel van langen duur, van eene halve eeuw, en dat nog wel zonder dat zij is opgemerkt geworden, want twee malen is die dwaling bekrachtigd: eerst bij de Regterlijke Organisatie en daarna bij het Wetboek van Strafregt. Maar spr. ontkent echter, dat hier dwaling bestaat, want de jury is geheel iets anders dan onze tegenwoordige beregting. Hij bestrijdt de meening, dat de voorloopige instructie niets beteekent, en de verpligte instructie een onding zou zijn, want dat voorloopig onderzoek geschiedt ten overstaan van een onafhankelijken regter en staat niet op zich zelf, want later wordt geoordeeld, of er termen tot verwijzing zijn. Ook de beklaagde heeft geen waarborg in de verpligte instructie. Hij beantwoordt ook de argumenten, door den heer de Brauw aangevoerd. Spr. hecht meer waarborg aan een goed geïnstrueerd geding, waarbij alle middelen om tot de waarheid te geraken, worden gebezigd. Daarin is veel meer waarborg gelegen, dan in tweeërlei beregting, waarvan de een soms de uitspraak van den ander vernietigt. Als men bovendien niet heeft getuigen van een ijzervast geheugen en van eene onwrikbare gemoedstemming, dan zal men aan die tweede behandeling weinig hebben. Nu vroeg de heer van der Linden, of het appèl in correctionele zaken dan zoo slecht heeft gewerkt? en zoo neen, waarom het dan ook niet in het criminele aangenomen? Spr. meent, dat er tusschen beiden een groot onderscheid bestaat, en dat zij niet vergeleken kunnen worden. Dezelfde regelen kunnen niet gelden bij de beregting van hoofdmisdaden en van kleinere wanbedrijven. Vandaar, dat de vergelijking niet kan opgaan. Wat betreft het amendement van den heer Elout, de strekking daarvan is, om de behandeling van criminele zaken op te dragen aan den regter, die meerdere waarborgen oplevert dan die bij het ontwerp is aangewezen. Maar dat amendement voldoet hem niet, want hij is tegen het appèl in strafzaken, en wil het bestaande handhaven. Daarom stelt hij zijnerzijds een amendement voor, om in al. 1 van art. 59 achter het woord "kantonregters" in te voegen: "*de geregtshoven;*" en om tusschen art. 67 en 68 een nieuw artikel te plaatsen van dezen inhoud: "van misdrijven, bedreigd met de doodstraf, wegvoering naar een oord van ballingschap, verbanning of tuchthuisstraf, of met straffen deze volgens latere wetten vervangende, nemen de *geregtshoven* kennis."

De heer THORBECKE leest in art. 59, dat de arrondissements-regtbanken vonnissen in eersten aanleg over alle misdrijven, waarvan de kennisneming niet aan de kantonregters is opgedragen. Hij vraagt aan den Minister wat thans met betrekking tot de kantonregters aan de kennisneming der arrondissements-regtbanken is onttrokken. Ook mist hij in art. 59 de bijvoeging, die in art. 53 bij amendement van den heer OLIVIER daarin gebragt is: "onverminderd hunne bevoegdheid uit andere wetten voortvloeijende," uit welk gemis in de toepassing welligt bezwaren zouden kunnen ontstaan.

De heer VAN WINTERSHOVEN wijst het standpunt der discussie aan: 1°. de regering verlangt appèl in alle strafzaken; 2°. de heer ELOUT verlangt de beregting van de strafzaken aan de regtbanken in de hoofdplaatsen der provincien, en van Noord-Holland in de hoofdstad; en 3°. de heer VAN GOLTSTEIN wil geen appèl hoegenaamd. Maar er zijn bovendien leden, die, hoewel het appèl nadeelig achtende, het toch ongaarne voor de correctionele zaken afschaffen. Daarom wenscht hij een sub-amendement op dat van den heer ELOUT voor te stellen, waardoor het correctioneel appèl wordt behouden, en dus de geheele bestaande toestand van het strafgeding gehandhaafd. Dit sub-amendement licht hij kortelijk toe. Er is meer waarborg gelegen in een behoorlijk voorafgaand onderzoek, dan in het appèl, en onze geregtshoven leveren dien waarborg in allen deele op. De onderscheiding tusschen *crimes, délits et contraventions* is te eenvoudig en te duidelijk, dan dat men de gevolgen daarvan in betrekking tot de strafbaarheid zou kunnen ontkennen. Er is veel gesproken over de *erreurs judiciaires*, maar die kunnen nooit voorkomen worden, zoo lang menschelijke dwaling mogelijk is. Een tweede onderzoek zal die mogelijke dwaling niet verminderen, maar wel een behoorlijk met alle waarborgen omgeven onderzoek.

De heer VAN LIJNDEN verklaart zich voor het amendement van den heer VAN GOLTSTEIN, doch geeft hem in overweging om achter de woorden: "nemen de geregtshoven kennis," te voegen: "*zonder hooger beroep.*"

De MINISTER VAN JUSTITIE gelooft na de breedvoerige rede, gisteren gehouden, thans zoo kort mogelijk te kunnen zijn en zich te kunnen bepalen, de zaak uit een practisch oogpunt te beschouwen. En dan vraagt hij. wat hebben wij nu? Hoven en criminele zaken zonder appèl en regtbanken, die correctionele zaken behandelen met appèl. Hij doet opmerken, dat de grondslagen van de competentie volgens het Strafwetboek geheel afgescheiden zijn van het appèl. Als men nu dat bestaande aan de gezonde beginselen toetst, dan ontstaat de vraag, of er termen bestaan, om de zaken met de criminele straffen aan de hoven en de andere zaken aan de regtbanken op te dragen? Onze tegenwoordige strafvordering hinkt op twee gedachten: de verpligte instructie voor criminele en niet voor correctionele zaken. Is er in een grooter getal regters een waarborg gelegen, men geve dien waarborg dan aan beiderlei soort van zaken; is het appèl een waarborg tegen dwaling, geef het dan zoowel voor correctionele als criminele zaken. *Alle* zaken moeten goed behandeld worden, onverschillig of het correctionele of criminele zijn. De onderscheiding betreft alleen de straftoepassing, maar daarom is nog niet noodig een onderscheiden soort van beregting. Al de oogpunten van gemakkelijkheid of moeijelijkheid kunnen zich in alle strafzaken voordoen, onverschillig welke straf er op bedreigd is. De heer WINTGENS was dan ook zoo zeer doordrongen daarvan, dat hij een ander criterium voor de onderscheiding wilde aannemen, namelijk in zaken waar bekentenis en waar geen bekentenis is.

Hij toont aan tot welke nieuwe moeijelijkheden dit zou voeren, die veel grooter zouden zijn dan de onderscheiding tusschen misdaden en wanbedrijven. Er blijft niets anders over dan de eenvoudige behandeling, en dat de door hem voorgestelde wet de noodige waarborgen oplevert. Dit zet de Minister nader uiteen, waarbij hij uit den aard der zaak terug komt op zijn betoog van gisteren. In den loop daarvan doet hij nader uitkomen dat de verpligte instructie zoo als die nu bestaat, meerendeels eene formaliteit is, in stede van een deugdelijke waarborg. Het is die waarborg dien hij wil en dien hij als het hem gegeven is, ook bij de herziening van het Wetboek van Strafvordering zal invoeren en uitmaken. Het bewijs is niet geleverd dat de regtbanken niet in staat zouden zijn om in strafzaken te oordeelen. Al wat men tegen de eenvormigheid gezegd heeft berust op een moreel gezigtspunt, terwijl bij strafwetgeving alleen de vraag moet zijn, of het materieel belang van het onderwerp de beregting voor den hoogeren regter noodzakelijk maakt.

En ofschoon de Minister zich ten krachtigste verzet tegen het amendement van den heer van Goltstein, moet hij toch toegeven dat, als men capitale zaken aan een anderen regter wil opdragen, dat dan die andere regter een hoogere regter moet zijn. Maar wanneer men de criminele zaken in eersten aanleg aan de Hoven wil opdragen, dan moet het zijn aan provinciale Hoven, zooals die bestaan, en de Minister gelooft dat hij dit punt niet meer behoeft toe te lichten.

Voor het overige blijft hij als voordeelen van zijn stelsel beschouwen en aanprijzen: de nabijheid van den regter op de plaats waar het misdrijf gepleegd is; dit geeft veel meer indruk dan het vervoer naar de hoofdplaats van de provincie.

Nu zegt men dat overal geen goede balie is. Maar de verbetering van den regtsbijstand, waar die niet of niet goed geregeld is, kan immers plaats hebben. De Minister komt ook terug op het feilbare van den regter. Het is zoo, de regter in appèl is ook feilbaar, maar zeker is het dat hij minder dwalen kan dan de eerste regter, want hij heeft het geheele eerste onderzoek voor zich. En heeft dan de voorloopige instructie waaraan men zoo groote waarde hecht, dwaling verhoed? Neen, juist in die zaken waarin dwaling is gebleken, is die geheele instructie voorafgegaan. Om het vertrouwen op de regtspraak niet te schokken, is het appèl in alle strafzaken onmisbaar.

De Minister resumeert nog andere punten. Hij heeft gisteren reeds zijn gevoelen kenbaar gemaakt omtrent de waarde van het proces-verbaal omtrent de verbeteringen die hij daarin wenscht te brengen, omtrent de onvolmaaktheid van het getuigen-bewijs in appèl en omtrent andere bezwaren die men heeft aangevoerd. Maar eene vraag geldt hier bovenal: waarom zal men het correctioneel appèl afschaffen? Is dat door de regtspraak of door de openbare meening veroordeeld? En wanneer men dat appèl niet afschaft, waarom schroomt men dan voor eene uitbreiding daarvan tot alle criminele zaken? Waarom het appèl toegestaan aan hem die tot eene gevangenisstraf van vijf jaren is veroordeeld en waarom dat niet toegestaan aan hem die ter dood is veroordeeld? De heer van der Linden meende dat de opdragt van de beregting der strafzaken aan de regtbanken, moeijelijkheden zoude doen geboren worden, en wenscht afzonderlijke gerigten voor het appèl in te voeren. Maar, vraagt de Minister, hebben dan de hoven in de beregting van strafzaken in eersten aanleg, niet goed gewerkt? Waarom vreest men dan die verandering?

Uit al het gezegde kan blijken, dat de Minister is tegen het amendement van den heer van Goltstein, ook nadat het werd gesubamendeerd door den heer van Wintershoven. Wat het amendement betreft van den heer Elout, hij kan zich er evenmin mede vereenigen, omdat het is eene korting van het zuivere beginsel, nedergelegd in al. 1 van dit artikel. Afgescheiden van de bezwaren die hij heeft tegen de redactie van dat amendement, blijft hij er zich tegen verklaren, omdat het eene inbreuk is op het beginsel van het ontwerp. Naar aanleiding van eene vraag van den heer Heemskerk Az. wijzigt de Minister alinea 2 van het ontwerp in dien zin, dat alle overtredingen ter zake van belastingen aan de regtsmagt der arrondissements-regtbanken zullen worden onderworpen. In antwoord

De veestapel, met uitzondering van Batavia en de Vorstenlanden, in:

	Buffels.	Runderen.	Paarden.
1856	1,682,709	632,840	397,428
1857	1,727,349	656,300	406,671
1858	1,789,792	679,322	423,384

Het debiet van zout in:

1856	20,892	kojans.
1857	21,423	〃
1858	22,823	〃

De opbrengst der in- en uitgaande regten in:

1856	ƒ 6,222,977.05
1857	〃 6,947,476.109
1858	〃 7,104,977.88½

Waar zulke cijfers spreken, zijn geene woorden noodig, en zulke uitkomsten zullen alle onpartijdigen terughouden, aan het afkeurend oordeel, over de werking der koloniale instellingen in het Voorloopig Verslag uitgesproken, een blind vertrouwen te schenken.

§ 8. Bij deze paragraaph wordt tevens opgenomen hetgeen betrekkelijk het hier behandelde onderwerp voorkomt in de 4de alinea van § 1, aan het slot der 1ste alinea van § 2 en bij § 3 van het Voorloopig Verslag op het 1ste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1861, voor zooveel daarop niet reeds geantwoord is bij de 2de paragraaph der Memorie van Beantwoording op het Voorloopig Verslag omtrent het wetsontwerp tot verdere regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot van 1858.

De zucht om de wet tot regeling der wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, bij art. 60 der Grondwet gewild, tot stand te brengen, deed de Minister nu twee jaren geleden eene poging daartoe aanwenden. Eerst op het einde van Julij 1859, dus bijna 8 maanden na het indienen van dat wetsontwerp, werd daarover Voorloopig Verslag uitgebragt. Daarbij werd met nadruk gewezen op het gebrek aan het zoo noodzakelijke verband tusschen de wetgeving aangaande de comptabiliteitsregeling voor het moederland en die voor de kolonien, in art. 60 der Grondwet bedoeld, doch, uitgaande van de onderstelling, dat eene gewijzigde wet zou worden ingediend bij de opening der nieuwe zitting, voegde men er bij: maar dan moest men er om de aangeduide reden hoogen prijs op stellen, dat gelijktijdig de comptabiliteitswetten voor het moederland wierden aangeboden.

Het beweren dat het regeringsvoorstel den bijval der meerderheid vond is slechts in zeer beperkten zin juist. In menig belangrijk punt weken de inzigten en wenschen van de Kamer, zoo als die in het Voorloopig Verslag werden medegedeeld, daarvan af. Terwijl het voorstel inhield eene vijfjarige begrooting, in groote trekken, met ruime credieten voor onvoorziene of hoogere uitgaven, en onder bepaling dat de netto-opbrengst der door de Nederlandsche Handelmaatschappij verkochte producten onder de ontvangsten zou worden verantwoord, zoodat het handelsbedrijf van dit ligchaam, naar koopmansstijl plaats hebbende, niet onder de contrôle der Algemeene Rekenkamer zou worden gebragt, — wilde het Voorloopig Verslag zakelijk eene jaarlijksche begrooting, juiste opgave der onderscheidene posten van uitgaaf, en de uit den aard der zaak schier onmogelijke onderwerping van de handelingen der Nederlandsche Handelmaatschappij, als agent van het Gouvernement, aan de contrôle der Algemeene Rekenkamer. In tegenstelling aan deze hooger gestelde eischen, leverden onvoorziene gebeurtenissen en daardoor opgekomen behoeften alras het bewijs, dat zelfs het gouvernementsvoorstel reeds niet genoegzame ruimte overliet om onder alle omstandigheden het noodige in het belang der overzeesche bezittingen met den vereischten spoed te kunnen betrachten. De ernstige overwegingen, waartoe dit aanleiding gaf, deden, ook buiten het gewenscht verband tot de comptabiliteitswet voor het moederland, wijziging van het voorstel van 1858 als noodzakelijk kennen.

Ondertusschen erkent de Minister ten volle de verpligting, welke art. 60 der Grondwet aan de Regering oplegt, en de wenschelijkheid dat daaraan spoedig voldaan worde. Mogt hij door de voortduring van 's Konings vertrouwen en door genoegzame ondersteuning zijner pogingen zich geroepen achten en zijne krachten het toelaten nog langer aan het hoofd van het Departement van Kolonien geplaatst te blijven, dan stelt hij zich voor, eene nieuwe wet tot regeling der wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen te onderwerpen, om nog in den loop dezer zitting te worden ingediend, in de hoop van daardoor tot de oplossing van dit even moeijelijk als gewigtig vraagstuk te geraken.

Wat betreft de bedenkingen tegen het toestaan van uitgaven voor Indie, en de daaruit afgeleide vrees, dat hier te lande voorgenomen groote werken daaronder kunnen lijden, moet de Minister opmerken, dat hij bij zijne optreding aan het hoofd van het Departement van Kolonien meende er op te mogen vertrouwen, dat het beginsel zou worden aangenomen en gehandhaafd, dat voortaan niet meer over te verwachten, maar alleen over verkregen baten ten behoeve van het moederland zou worden beschikt, nadat aan de kolonien zou zijn toegewezen zooveel als niet alleen tot instandhouding. maar ook tot voortgaande ontwikkeling noodig en billijk was. Sinds lang toch was er over geklaagd, dat in dit opzigt de overzeesche bezittingen te karig werden bedeeld uit de baten die zij opleverden; eene klagt welke herhaaldelijk weêrklank vond in den boezem der Vertegenwoordiging.

De Minister blijft van gevoelen, dat de billijke behoeften der kolonien onder de steeds klimmende eischen van het moederland niet mogen lijden, en, als geroepen om in de eerste plaats de koloniale belangen te behartigen, meent hij nog steeds 's Konings bewilliging te mogen vragen tot het doen van uitgaven ter bevordering zoowel van materiele als van morele belangen; overtuigd dat de voordeelige terugwerking daarvan, ook op het moederland, zich ontwijfelbaar zal doen gevoelen.

Daaronder behoort ook de verbetering der middelen van vervoer op Java. Met dat doel zijn deskundigen uitgezonden om, na plaatselijke opnemingen, voorstellen aan de Regering te doen. Tot het daarstellen dier verbetering zal gedeeltelijk noodig zijn het aanleggen van spoorwegen, meer uitsluitend voor het goederen-transport ingerigt, en dus betrekkelijk veel minder kostbaar dan de spoorwegen, bestemd om, door aanwending van stoomkracht, personen en goederen met groote snelheid te vervoeren. De vraag is nog onbeslist, of niet de aanleg en exploitatie daarvan aan particuliere ondernemers zal kunnen worden overgelaten.

§ 2. Nadat bij Koninklijk besluit van 24 November 1859, n°. 70, eene nieuwe verordening op de militaire pensioenen is vastgesteld, heeft de Minister zich onlangs ernstig bezig gehouden met het ontwerpen der grondslagen voor de burgerlijke pensioenen. Bij den steeds toenemenden omvang der werkzaamheden, is het hem onmogelijk geweest, dat zoo moeijelijk als ingewikkeld onderwerp tot afdoening te brengen.

Hij kan dus voor het tegenwoordige niet anders dan zich gedragen aan hetgeen ter dezer zake vroeger en laatstelijk bij de Memorie van Beantwoording van het Voorloopig Verslag nopens de wet tot regeling van het koloniaal batig slot over 1857 is in het midden gebragt. Van willekeurige ontneming of intrekking van verleende pensioenen is den Minister niets bekend. Intusschen aarzelt hij niet als zijne meening te doen kennen, dat hij het in het Voorloopig Verslag vermeld *berucht* besluit (waarschijnlijk is hier door de Commissie bedoeld het *Koninklijk* besluit) van 13 Januarij 1854 als niet zoo geheel ondoelmatig kan achten, wanneer hij let op de misbruiken, welke ten aanzien van het openbaar maken, zelfs van *geheime* regeringsstukken, hebben plaats gehad.

Eene lijst van de burgerlijke pensioenen, hier te lande betaalbaar, wordt hierbij overgelegd, evenzeer als lijsten van de ambtenaren en officieren met verlof in Nederland aanwezig.

§ 3. Van hetgeen in het Voorloopig Verslag voorkomt in de vier eerste zinsneden van § 3 heeft de Regering met te meer belangstelling kennis genomen, dewijl daaruit blijkt, dat ook bij de Vertegenwoordiging de overtuiging bestaat, dat de zamenstelling en het voltallig houden van de landmagt in de overzeesche bezittingen van het hoogste gewigt zijn voor een verzekerd bezit onzer kolonien.

Het lijdt geene tegenspraak, dat eene aanvulling van het Europeesch bestanddeel van die landmagt, *uitsluitend uit Nederlanders* bestaande, de meest gewenschte is; maar de ondervinding heeft het ondoenlijke daarvan ten allen tijde aangetoond, zoodat steeds getracht is moeten worden, door aanwerving van vreemdelingen te voorzien in het ontbrekende aan Nederlanders tot bijeenbrenging van het jaarlijks benoodigde getal suppletietroepen.

Ook in vroegere tijden bestond een groot deel der strijdmagt in Nederlandsch Indië uit vreemdelingen, voornamelijk Zwitsers en Wurtembergers, welke zelfs in afzonderlijke regementen vereenigd waren. Aan den eersten indruk van de onlangs ontvangen berigten nopens voorvallen van muiterij, waaraan vreemde militairen in Indië zich hebben schuldig gemaakt, is vermoedelijk toe te schrijven het hoogst ongunstig oordeel over hen in het verslag geuit; maar daarentegen vordert de billijkheid, dat men ook indachtig zij, dat vreemden tot dusverre de Nederlandsche krijgslieden trouw ter zijde stonden in het schragen van ons gezag in Indie.

Hoezeer de oorzaken der voorvallen van muiterij bij de Regering nog niet volledig bekend zijn, is intusschen de aanwerving van vreemdelingen in het algemeen beperkt geworden, en die van Zwitsers, welke men vroeger bij voorkeur in de gelederen opnam, geheel opgeheven; zullende de manschappen van dezen landaard, alsnog bestemd voor de koloniale dienst, maar thans tijdelijk bij het leger hier te lande ingedeeld, en aan welke dan de soldijen uit het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting worden betaald, niet dan in kleine getallen worden begrepen onder de in het volgend jaar naar Indie uit te zenden suppletietroepen.

Aan de in het verslag vermelde leering der "ondervinding in Groot-Brittannie, hoe een moederstaat met betrekkelijk geringe bevolking in *alle* wereldstreken door landskinderen gezag en invloed handhaven kan," paart zich ook deze: dat de zamenstelling van het leger in Britsch Indie is gebleken niet in alle opzigten als voorbeeld ter navolging te kunnen strekken; dat het mogelijk is dat in Groot-Brittannie meer opgewektheid voor de militaire dienst bestaat dan hier te lande, doch dat desniettemin reeds op een voorbeeld zou kunnen worden gewezen, dat ook de Britsche regering er voorziening in dringende behoefte aan militair personeel is overgegaan tot de aanwerving van vreemdelingen, en zelfs tot oprigting van vreemde legioenen, van wier ontbinding, in 1856, door de Regering hier te lande, bij de toen bestaande dringende behoefte aan militair personeel voor Oost-Indie, gebruik is gemaakt tot het aanwerven van manschappen dier legioenen voor de koloniale dienst.

De bezwaren, welke het versterken van het Nederlandsch bestanddeel in het leger in den weg staan en waarop in deze paragraaph gewezen wordt, hebben den Minister, reeds eenige maanden geleden, geleid om met zijne ambtgenooten van Justitie, van Binnenlandsche Zaken en van Oorlog in overleg te treden omtrent het doen wijzigen van wettelijke bepalingen, waarop in het Voorloopig Verslag gedoeld wordt, die de vrijwillige dienstneming belemmeren. Art. 185 der Grondwet vordert als voorwaarde van bestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen alleen de toestemming der lotelingen zelven. Aan die bepaling zal uitvoering moeten gegeven worden.

Intusschen heeft de Regering het niet laten ontbreken aan pogingen en bepalingen om de aanwerving van Nederlanders te bevorderen. Hand- en aanbrenggelden zijn verhoogd, het uitzigt op het erlangen van een belangrijk hooger gagement dan vroeger was bepaald, en opname in een invalidenhuis is den militair geopend geworden; maar desniettemin heeft het getal Nederlanders, dat zich in dit jaar aan de koloniale dienst heeft verbonden, nog geen 900 bereikt, dat is 700 minder dan het benoodigde contingent.

Ten aanzien van het bijeenkomen in 1848 van meer dan 1500 Nederlanders voor de dienst in Oost-Indie, waarop in het verslag wordt gewezen, dient ook in aanmerking te worden genomen, dat gedurende de drie daaraan voorafgegane jaren geen overgang van militairen van het leger hier lande bij dat in Oost-Indie had plaats gehad. Sedert het jaar 1848 is de overgang van militairen van het leger hier te lande in de koloniale dienst niet alleen opengesteld gebleven, maar zelfs aangemoedigd door het uitloven van hooge premien.

In afwachting van de gevolgen, die in de militaire dienst zullen kunnen ontstaan uit de in het ontwerp van wet op de nationale militie opgenomen bepalingen, zal het immer eene der eerste zorgen van de Regering blijven, zooveel mogelijk het Nederlandsch bestanddeel bij de landmagt in de overzeesche bezittingen te versterken.

In de 5e alinea van deze paragraaph zijn verschillende beschouwingen medegedeeld, in de afdeelingen ter sprake gebragt betreffende de *officieren*. Zoowel in het belang van het leger hier te lande, als in dat van het Indisch leger, werd het noodzakelijk geacht, dat er een grooter zantal Nederlandsche officieren *tijdelijk* naar Indie gezonden wierd. De ervaring heeft vele en gewigtige bezwaren, verbonden aan het detacheren van officieren van het Nederlandsche bij het Indische leger doen kennen. De maatregel is zeer kostbaar, ook door de aanzienlijke gratificatien, zonder welke hij niet doenlijk werd bevonden.

In de door eenige leden uitgesproken waarschuwing tegen de politiek van *uitbreiding* in onze Oost-Indische bezittingen wordt door de Regering gedeeld, maar die uitbreiding is niet altijd te vermijden: vestiging op één punt dwingt niet zelden daartoe.

Maar wat er in beginsel ook van zij, de Minister kan geenszins het gevoelen beamen, dat de tegenwoordige landvoogd, ook in dit opzigt, zijne tegenstanders zou willen ontwapenen door overdrijving van hun stelsel.

Militaire expeditien zijn doorgaans het onvermijdelijk gevolg van vroegere daden of gebeurtenissen, en op hare beurt maken zij soms het brengen onder regtstreeksch bestuur van de landen, waar verzet ondervonden werd, of van een gedeelte daarvan, noodzakelijk, ten einde meer waarborg voor de toekomst tegen herhaling te bekomen en als voorbeeld tot afschrik te dienen.

Het denkbeeld om voor den militair, die na volbragte dienst in Indie wenscht te blijven, een stuk gronds uit te loven, en daardoor voor anderen een nieuwen prikkel daar te stellen om in de koloniale militaire dienst te treden, is, meer uitvoerig, reeds geopperd op bladz. 90—92 van het gedrukte rapport der Staatscommissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 16 Junij 1857, n°. 90. Ten einde de verwezenlijking van dit denkbeeld te bevorderen, schreef de Minister in de eerste maanden dezes jaars aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

De uitslag der door den Gouverneur-Generaal voorloopig toegezegde overweging van dit aangelegen onderwerp is nog niet bekend.

Steeds is vrije overtogt verleend aan ieder militair, die, na volbragten diensttijd, naar het vaderland verkiest terug te keeren. In hetgeen die overtogt voor de onderofficieren te wenschen overliet, is onlangs voorzien geworden. Tegen eenigzins verhoogde betaling door het Gouvernement, zullen zij in den vervolge meerder comfort aan boord genieten. De kosten der inrigting van het paveljoen op het met Koninklijke mildheid ten geschenke gegeven landgoed *Bronbeek* en van het in aanbouw zijnde invalidenhuis, met inbegrip der aanschaffing van het huisraad enz., ten behoeve van de ruim 200 invaliden, die daarin aanvankelijk zullen kunnen worden opgenomen, worden geraamd op ongeveer ƒ 300,000. De bouw van het invalidenhuis wordt overigens zoo aangelegd, dat hetzelve met betrekkelijk geringe kosten kan worden uitgebreid, wanneer de behoefte daartoe zou ontstaan.

§ 4. Ten aanzien van de in de residentie Banjoemaas bewerkstelligde proef nopens de indigo-cultuur kan alsnog op geene eindbeslissing geweZen worden. Blijkens een ontvangen voorloopig berigt, was de verkregen uitkomst niet gunstig en mag het definitief verslag deswege, benevens de voorstellen van den Gouverneur-Generaal, weldra worden te gemoet gezien.

Intusschen wil de Minister al dadelijk als zijn gevoelen doen kennen, dat eene uitgifte van gronden tot het beplanten met indigo, op den voet als in de Vorstenlanden geschiedt, in de gouvernementslanden niet zoude kunnen plaats hebben zonder in gevaar te brengen de grondslagen, waarop het inlandsch bestuur gevestigd is.

Welke aanvrage tot het bekomen van gronden voor particuliere indigocultuur op Java door de Indische Regering zonder gevolg zoude gelaten zijn, kan bij het Departement van Kolonien niet worden nagegaan; maar zooveel blijkt, dat in een verzoek, onder dagteekening van den 20sten April 1859, door W. van Prehn, te Voorburg, aan den Gouverneur-Generaal ingediend, tot den afstand in huur van 2500 (niet 5000) bouws gouvernementsgronden op Java, om daarop indigo- en andere cultures te ondernemen, door den Gouverneur-Generaal, bij besluit van den 6den Augustus 1859, *niet* getreden is, op grond van de overeenkomstig art. 62 van het Reglement op het beleid der Regering, bij Koninklijk Besluit van 3 Julij 1856 (*Indisch Staatsblad* n°. 64) vastgestelde verordening.

Een afschrift van het adres van den heer van Prehn wordt hierbij overgelegd. Daaruit blijkt dat het verzoek onvereenigbaar is niet alleen met het aangehaalde artikel, maar ook met art. 67 van het regeringsreglement, voor zooverre de adressant het regt tot het aanstellen en ontslaan van dessahoofden op hem overgedragen wenscht te zien.

Te dezer gelegenheid moet de Minister als zijn gevoelen de vrees uitspreken, dat de cultuur van stek-indigo op Java, zelfs in de Vorstenlanden, op den duur niet zal kunnen worden in stand gehouden, als te zeer de groeikracht van den grond uitputtende. Om echter tot belangrijke vermindering of geheele intrekking van die gewigtige cultuur over te gaan, is meer benoodigd dan zijne overtuiging; hij wacht den einduitslag van het ter zake ingestelde onderzoek af, alvorens daaromtrent een bepaald voorstel aan den Koning te doen. Aan de beslissing der hoofdvraag, of de teelt van stek-indigo kan worden in stand gehouden, is ondergeschikt de vraag, op welke wijze de bereiding van den indigo zal worden voortgezet dan wel gewijzigd.

Ten aanzien van de tabaks-cultuur wordt hierbij overgelegd een afschrift van het besluit van den Gouverneur-Generaal, dd. 8 Maart 1860, n°. 14, waarbij onder andere aan de hoofden van gewestelijk bestuur is te kennen gegeven, dat het de bepaalde wil is der Indische Regering, dat de Europesche ambtenaren en inlandsche hoofden zich onthouden van alle inmenging in de aangelegenheid van vrijen arbeid, hetzij om dien te bevorderen, hetzij om dien tegen te gaan; zijnde, naar aanleiding der uitlegging door den resident van Rembang aan dat besluit gegeven, bij latere beschikking van den Gouverneur-Generaal, dd. 11 September jl., dien resident opgemerkt, dat petingies en kamitoea's behooren tot de oudsten en voornaamsten der gemeenten, met wie het niet verboden is op den voet van *Staatsblad* 1838, n°. 50, overeenkomsten aan te gaan. De verantwoordingen van de in het 4de lid van eerstgemeld besluit bedoelde ambtenaren zijn ter beslissing opgezonden aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, en zoolang die beslissing niet bekend is, wordt het ondoelmatig geacht, te dezer zake in meerdere bijzonderheden te treden.

Het ligt niet in de bedoelingen der Regering, de gouvernementscultuur van tabak te bestendigen. Even als bereids ten aanzien van de thee plaats had, is de Gouverneur-Generaal aangeschreven, de tabakscontracten bij afloop niet te verlengen, maar aan de contractanten, tegen wier verblijf in de binnenlanden geene gegronde bezwaren bestaan, te vergunnen, hunne inrigtingen te behouden en daarvoor regt van opstal toe te kennen, ten einde den vrijwillig door de bevolking als tweede gewas geteelden tabak op te koopen en te bereiden, mits in het belang der bevolking gewaakt worde dat haar geen indirecte dwang worde aangedaan, hetzij in de teelt zelve, hetzij in het beschikken over het product.

Ten aanzien van de beweerde verwoesting van suikerrietvelden in de residentie Cheribon, op last van het bestuur aldaar, is de Minister in het bezit van een voorloopig rapport van den resident van Cheribon, dd. 4 Augustus 1860, n°. 2299, waarvan een afschrift hierbij wordt aangeboden, gelijk mede van het proces-verbaal van een ter zake ingesteld onderzoek. Latere berigten zijn nog niet ontvangen; maar de Minister vertrouwt, dat deze stukken reeds genoegzaam zullen zijn tot bewijs, dat aan de berigten ter voorschreven zake geen onvoorwaardelijk geloof moet gehecht worden.

Overigens behoudt hij zich voor, bij de beraadslagingen over het XIde hoofdstuk over vrije cultuur en vrijen arbeid in nadere bijzonderheden te [tr]eden.

§ 5. De bescherming van de inlandsche bevolking tegen wil[lekeur]
wien ook, den Gouverneur-Generaal bij art. 55 van het reg[lement]
ment uitdrukkelijk ten pligt gesteld, is eene aangelegenheid, [die de]
Regering bij voortduring niet minder ter harte gaat dan de [...]
inlandsche hoofden.

Aan het Indisch Bestuur zijn dezerzijds bij herhaling aanbe[volen ...]
zonden, om de verbeterde regeling van de positie dier hoofden [...]
tot stand komen. Uit de berigten, die ter zake uit Indië zijn [...]
is gebleken, dat de Gouverneur-Generaal voor eenige maanden [...]
Raad van Nederlandsch Indië te hebben gehoord, den directe[...]
tures heeft opgedragen, om deswege in overleg met den direc[...]
nantien en na, des noodig oordeelende, nog de hoofden van [...]
lijke besturen te hebben geraadpleegd, eene voordragt te doen [...]
gevolg van deze opdragt is nog niets bij de Regering alhier be[kend.]

Bij eene beoordeeling en eene eventuele regeling van de po[sitie ...]
landsche hoofden zal intusschen niet mogen worden uit het oog [...]
dat wanneer, zoo teregt, in het regeringsreglement het voorsc[hrift ...]
genomen, dat geregeerd moet worden door middel van inlan[dsche hoof-]
den, het voor de opvolging van dit voorschrift een onmisbaar [...]
is, dat hun, met inachtname van de gebruiken en begrippen [...]
het aanzien en de invloed worden toegekend, zonder welke [...]
hun toegedachte taak in werkelijkheid den noodigen lust en [...]
geschiktheid zouden missen.

Bij de overwegingen, die zullen plaats vinden om de regeli[ng ...]
komsten van de inlandsche hoofden tot eene beslissing te b[rengen ...]
ook het aannemelijke der bestendiging voor die hoofden van [...]
van cultuur-procenten een punt van onderzoek uitmaken. Het [...]
overtollig mogen worden geacht, thans het oordeel, te dezer [...]
het verslag over dat genot van cultuur-procentrn door inlandsc[he ...]
uitgesproken, ter toetse te brengen.

Aan sommige regenten is vroeger, als gedeeltelijke bezoldi[ging ...]
schikking gegeven over zekere uitgestrektheid lands. Dat zulk[s ...]
uitzondering bestaat, zal kunnen worden afgeleid uit de om[standigheid]
dat de gedeeltelijke zoogenaamde bezoldiging in land nog s[lechts plaats]
vindt ten aanzien van 12 regenten van de 63, op Java besch[...]
van onregtmatige beschikking over gronden door regenten bij [...]
is gebleken, heeft het niet verzuimd daaraan een einde te m[aken ...]
min is het oog gesloten voor knevelarijen of andere onwetti[ge of straf-]
waardige handelingen van inlandsche hoofden.

Uit het regeringsverslag over 1856 kan, wanneer men d[...]
aandacht wil veleenen, reeds worden ontwaard, dat klagten [...]
Bestuur werden ingediend omtrent knevelarij en misbruik va[n ...]
sommige inlandsche hoofden in de afdeeling Lebak. resid[...]
het onderwerp zijn geweest van een opzettelijk onderzoek, en [...]
derzoek ten gevolge heeft gehad, voor den regent, ten w[...]
verschoonende motiven waren aangevoerd, eene ernstige ter[...]
waarschuwing, en voor het districtshoofd, de dessahoofden e[...]
trie, die in de zaak betrokken waren, ontslag uit hunne betr[ekkingen.]

Waar meer soortgelijke voorbeelden van knevelarij, misbru[ik ...]
of strafwaardige handelingen van inlandsche hoofden zijn [...]
gekomen, is ook nog zeer onlangs door het Indisch Bestuur [...]
lijk het bewijs geleverd, dat eene te ver gedreven toegeeflijk[heid ...]
zien van de inlandsche hoofden onvereenigbaar wordt g[...]
voorschriften van het regeringsreglement en de aanspraken de[...]
op bescherming.

§ 6. De Minister ontkent niet de toezegging, waaraan hij [...]
herinnerd. Zoo hij daaraan tot heden nog geen gevolg he[eft ...]
dan is dit onafhankelijk van zijnen wil en hoofdzakelijk toe [...]
aan de optreding van eenen nieuwen Minister aan het hoofd [...]
partement van Justitie, met wien hij te dezer zake behoor[...]
gaan. Verhinderd, eerst door eene vrij ernstige ziekte, en la[ter ...]
steeds toenemenden omvang van werkzaamheden ten aanzien [...]
welke dringend afdoening vereischten, is hij buiten de mog[elijkheid ge-]
weest, aan de bewerking, of liever aan de omwerking van een[e ...]
verordening omtrent de drukpers den tijd en de zorg te best[eden ...]
een zoo gewigtig en teeder onderwerp vereischt. Middelerwij[l ...]
Koninklijk besluit van 8 April 1856, n°. 54, vastgestelde reg[...]
drukwerken in Indie, in het Voorloopig Verslag aangewe[...]
benaming van "gewrocht der duisternis," van kracht moeten [...]

§ 9. Het Koninklijk besluit van 2 Mei 1859 werd, op voor[...]
Minister, in verband met vroeger geuite gevoelens, in het le[ven ...]
tot wijziging en verbetering van een bestaanden en tot voorb[...]
eenen nieuwen toestand. De uitkomsten beantwoorden aan d[...]

In Indie werd, na afgelegd examen, in 1859 aan 17 amb[tenaren ...]
de 3de klasse het radicaal der 2de klasse verleend. In 1[...]
weder met een twintigtal het geval zijn, en werd aan 6 amb[...]
grond van art. 9 het radicaal der 2de klasse toegekend. [...]
werkt dat besluit niet minder gunstig.

De directeur der Koninklijke Akademie te Delft heeft zich [...]
vonden, ter toelichting en wederlegging van in deze paragr[aaph ...]
mende stellingen en beweringen, zakelijk het navolgende me[...]

Wat de studien aangaat, strekke de opgave ten bewijze, [...]
overgang- en eind-examens van de kweekelingen, die tot [...]
ambtenaren worden opgeleid, slechts een van de tien is af[...]
wijl het getal, dat de akademie zonder succes verliet, niet [...]
ven in het geheel bedraagt, en onder welke laatsten er drie [...]
pen, die zich zelven regt hebben gedaan door de akademie [...]
verlaten, daar zij anders door den directeur wegens berispelijk[...]
verwijdering zouden zijn voorgedragen.

In het algemeen is het gedrag en de ijver der kweekelin[gen ...]
van die welke aan deze akademie opgeleid worden tot ingeni[eurs ...]
Oost-Indische ambtenaren, van dien aard geweest, dat er d[...]
in vergelijking met het vorige jaar, een merkbare vooruitga[ng ...]
speuren, blijkbaar uit de omstandigheid dat er betrekkelijk [...]
jongelingen de academie met succes hebben verlaten, en daar[...]
minder de studiën hebben opgegeven; zijnde hierin eene ver[...]
ruim 40 pCt. aan te wijzen.

§ 10. Aan het ruim twee jaren geleden aangekondigd voo[rnemen ...]
herziening van het tarief van inkomende en uitgaande regte[n ...]
landsch Indie werd aanvankelijk gevolg gegeven. Eene voorloo[...]
werd aan de overwegingen van het Indisch Bestuur onderw[orpen ...]
verzoek om daarop ook het gevoelen van de autoriteiten en [...]
den aldaar in te winnen.

Die adviesen zijn onlangs ontvangen en maken op dit oog[...]
onderwerp van overwegingen uit. Alvorens tot een voorstel o[...]
onderwerp van zoo groot belang over te gaan, moeten er nog [...]
kingen en raadplegingen hier te lande plaats hebben. De Mi[nister ...]
zich dat in het tegenwoordig zittingjaar een wetsvoorstel ter [...]
nen worden ingeleverd. Daartoe zal hij, voor zooveel van h[...]
zijne beste pogingen aanwenden.

§ 13. De Minister kan geen strijd ontwaren in de verordeni[ng ...]
Gouverneur-Generaal, dd. 6 Julij 1859 (*Indisch Staatsblad* [...]
art. 119 van het regeringsreglement. Bij die verordening to[ch ...]
belemmering gebragt in de uitoefening van de godsdienstpligt[en ...]
landers. Mogt men er eene tegenovergestelde uitlegging aan [...]
ven, dan zou men evenzeer strijd kunnen vinden tusschen de [...]
123 van het regeringsreglement. Beide deze bepalingen lossen [...]
op in maatregelen in het belang van de openbare orde. Inbr[euk ...]
beginsel van onzijdigheid in zaken van godsdienst is daardoor ni[et ...]

§ 17. Van plannen en aanzoeken bij het Gouvernement [...]
van zeer achtenswaardige personen, die genegen waren de [...]
toen op de Kust van Guinea, voor de beschaving der inland[...]
king en de industrie hier te lande even wenschelijk, te onde[rnemen, is]
bij de Regering niets bekend. Zoo als men weet, zijn vroeg[er ...]
vernementswege proeven met de katoencultuur ter Kuste geno[men ...]
echter in 1855 zijn gestaakt, omdat de uitkomst niet kon ge[acht ...]
aan de verwachting te hebben beantwoord. Wel was het bewij[s ...]
dat de bodem voor de katoencultuur niet ongeschikt is; maar, [...]
nog van den bekenden onwil van den neger tot gezetten arbe[id ...]
eene met groote kosten gepaard gaande uitbreiding niet raad[...]
bij de onzekerheid of de opbrengst wel ooit een aan de uitga[ven ...]
redigd voordeel zoude opleveren.

Alvorens echter door de Regering eenige last tot staking de[...]
werd gegeven, is door haar aan een geacht handelshuis, dat m[et ...]
van Guinea in veelvuldige handelsbetrekkingen staat, gevraagd, [...]
genegen was om de bestaande aanplantingen voor zijne rekening [...]
zetten en uit te breiden, welke vraag, na eenig beraad, ont[...]
beantwoord. Hierin ligt, dunkt der Regering, genoegzaam het [...]
gesloten, dat elk billijk aanzoek, hetwelk mogt gedaan zijn van [...]
van particulieren, die de katoencultuur ter Kuste zouden wensc[hen te on-]
dernemen, door haar met belangstelling ontvangen en in welwill[ende over-]
weging genomen zou zijn.

GEDRUKT TER DRUKKERIJ VAN HET ALGEMEEN HANDEL[SBLAD.]

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, Zitting van Dingsdag, 20 November 1860.

Voortzetting der beraadslagingen over het

Ontwerp van Wet op de Nieuwe regterlijke inrigting.

[illegible] wel van artikel 59 en het daarop door den heer ELOUT voorgestelde amendement.

Tot goed verstand der kwestie worden hier het artikel en amendement herhaald.

Art. 59 luidt als volgt: "De arrondissements-regtbanken vonnissen in eersten aanleg over alle misdrijven, waarvan de kennisneming niet aan de kantonregters of den Hoogen Raad is opgedragen.

"Alle overtredingen ter zake van rijks-belasting zijn aan de regtsmagt der arrondissements-regtbanken onderworpen.

"Over de burgerlijke vordering tot vergoeding van kosten en schade, de zes honderd gulden niet te boven gaande, alsmede over elken aanvullenden eisch tot betering, ingesteld door de beleedigde partij, die zich in het geding over de strafzaak gevoegd heeft, doen de regtbanken gelijktijdig met de strafzaak uitspraak.

"Hare vonnissen zijn niet aan hooger beroep onderworpen, wanneer op het misdrijf geene andere straf bedreigd is dan eene geldboete van niet meer dan twee honderd gulden, hetzij die straf al dan niet gepaard gaat met gevangenisstraf, de geldboete vervangende, of wel met verbeurdverklaring of last tot vernietiging of onbruikbaarmaking van eenig voorwerp, of met last tot slechting of opruiming van tot stand gebragte of begevangen werken."

Het amendement van den heer ELOUT VAN SOETERWOUDE strekt, om in al. 1, achter het woord "vonnissen" te lezen "behoudens de bepaling in de laatste zinsnede van dit artikel"; de volgende alinea's te behouden, en als nieuwe alinea bij het artikel te voegen: "Van misdrijven, bedreigd met de doodstraf, wegvoering naar een oord van ballingschap, verbanning of tuchthuisstraf of met straf deze ingevolge latere wetten vervangende, nemen met uitsluiting der andere regtbanken en behoudens de regeling omtrent de instructie bij het Wetboek van Strafvordering vastgesteld, de regtbanken in de hoofdplaats der provincien en in Noord-Holland de regtbank in de hoofdstad des rijks, kennis." Daarbij behoort eene verandering in art. 62, volgens welke de arrondissements-regtbanken vonnissen in burgerlijke zaken met 3, in strafzaken bij de behandeling ter teregtzitting met 4, en over de misdrijven, vermeld in de laatste zinsnede van art. 59 (sprekers amendement) met zes leden.

De heer ELOUT VAN SOETERWOUDE verdedigt zijn amendement nader en beantwoordt sommige stellingen, door den Minister gisteren in zijne rede bijgebragt. Spr. zegt dat hij zich plaatst tusschen het stelsel van den heer Wintgens en dat van den Minister. Hij kan daarom het stelsel van den Minister noch met Westersche koelheid afkeuren noch met Oosterschen gloed verdedigen. *Voor zoo verre hoorbaar*, komt Spr. ook op tegen de bewering des Ministers dat de Geregtshoven in strafzaken min goed bezet zouden zijn dan de civiele Kamers; ook hij wil deugdelijke behandeling, maar die is z. i. ook te vinden in een grooter aantal regters, goede waarborg in een voldoend onderzoek. — Men heeft gewezen op den spoed, die in de regtspraak zou bevorderd worden: Spr. vraagt die dan zoo vele voordeelen aanbiedt, en gesteld dat dit zoo ware, de spoed dan zoo zeer in de hand gewerkt worden, als het hooger beroep regel zal worden. Spr. komt nader tot zijn amendement, en is bereid de redactie daarvan te wijzigen, mits het *beginsel*, daarin neergelegd, behouden blijve.

De heer WINTGENS vraagt mede het woord, naar aanleiding van des Ministers reden van gisteren. Het zou hem leed doen, indien hij in eenig opzigt de gevoeligheid van dien Minister zou opwekken; daartoe draagt hij hem te veel achting toe; maar, zegt spr., wij behandelen hier de zaak. — De Minister zegt, dat hij het doel niet heeft om af te breken; maar hier worden alle misdrijven gecorrectionaliseerd, om eenvormigheid te verkrijgen. Daarom juist is spr. er tegen, omdat eenvormigheid geen [illegible], en omdat die eenvormigheid wordt toegepast op ongelijksoortige zaken, en omdat, indien hier al eenvormigheid *moest* zijn daargesteld, het wenschelijker zou zijn de behandeling te *criminaliseren*, vermits daarbij meer waarborgen voor het onderzoek zouden bestaan. De onderscheiding tusschen *misdaden* en *wanbedrijven* moge op het gebied der straf*wetgeving* eenigzins willekeurig zijn, maar op het gebied der straf*vordering*, der *regtspleging* heeft die onderscheiding zulke slechte resultaten niet opgeleverd. Spr. betwist den Minister, dat alle wetenschappelijke schrijvers op het gebied der strafregtspleging die onderscheiding verwerpen; ten bewijze beroept hij zich op den hoogleeraar BLUNTSCHLI, te Munchen; CHAUVAU en FAUSTIN verwerpen ook de onderscheiding niet, zelfs op het gebied der straf*wetgeving*. Spr. noemt het stelsel van gelijkmaking van misdrijven een stelsel van *nivellement*, van *communisme* in de misdrijven. Het gaat niet aan, gelijke regelen voor ongelijksoortige zaken te stellen. — Nu wijst men wel, als een der voordeelen, op de nabijheid van den regter, ter behandeling van de zaken; maar spr. telt dat voordeel voor een klein land als het onze, niet zoo groot; de afstanden hier te lande zijn zoo aanmerkelijk niet.

Spr. kan niet toegeven, dat alle regtbanken voldoende waarborgen tot beregting van strafzaken opleveren, waarbij zooveel aankomt op het beleid van den Voorzitter. Evenmin kan hij aannemen, dat overal de regtsbijstand voldoende zou zijn, of dat daarin op eene goede, practische wijze zou kunnen worden voorzien. Spr. houdt vol, dat in geen land ter wereld het stelsel bestaat, dat hier voorgedragen wordt. Hij verwijst deswege naar zijne *Nota* en *Advies*, ten betooge, dat dit stelsel ook niet in [illegible] en Oostenrijk, waarop de Minister zich beroepen heeft, bestaat. [illegible]LANT zegt ook, dat in geen land van Europa zulk eene onbeperkte appellabiliteit is, als hier wordt voorgesteld. En zou het in ons vrije [illegible] dan al zoo verre zijn gekomen, dat wij voor onze instellingen lessen moeten nemen bij Oostenrijk. Spr. komt nu ook op hetgeen de Minister noemde: "de niet verpligte instructie." Maar, hoe zal men a priori kunnen zeggen: "hier is instructie noodig, daar niet!" Wie kent vooraf de omstandigheden. De Minister heeft breedvoerig uitgeweid over de *reden* der appellabiliteit; hij heeft gezegd, dat hij zijne overtuiging geput had niet uit fijngesponnen juridieke beschouwingen, maar uit gezond verstand en de ondervinding, die hem geleerd hadden, dat de mensch is feilbaar.

Spreker zegt geenszins het tegendeel: de mensch is feilbaar; maar is de regter in appèl niet of minder feilbaar? Is hoogere regtspraak minder feilbaar? Wat is dan de logische gevolgtrekking, die uit 's Ministers woorden zoude zijn af te leiden? Dat men zou moeten hebben een derde en vierde hooger beroep, en zoo voort. In het stelsel van menschelijke feilbaarheid zou aan het appèl geen einde zijn. Daartegen gelden practische beschouwingen, ontleend aan de behoeften van ons land, reeds in 1838 ontwikkeld, om namelijk in te rigten één enkel, goed geregeld en met alle waarborgen voorzien onderzoek, bij een goed zamengesteld collegie, met cassatie voor voorziening in de regtspraak. Zoo lang wij ons niet kunnen beroepen op andere wezens, op onfeilbare menschen, moeten wij dat beginsel der feilbaarheid niet zoodanige gevolgen doen hebben als thans het geval is. De eenige reden voor het appèl in strafzaken vervalt [illegible]. — De Minister heeft er gisteren op gewezen, dat zelfs het Hof van Noord-Holland een regterlijken misslag begaan heeft, men lette wel, het Hof, dus de onfeilbare regter in appèl. Maar wat bleek verder? Onze wetgeving biedt het middel van *herstel* aan. De Minister gaat uit van een feilbaren eersten regter en neemt aan een onfeilbaar tweede onderzoek. Daarin ligt de fout, zegt spreker. Het appèl zou alleen eenigzins verdedigbaar zijn, ofschoon nog niet voor spreker, wanneer het appèl een geheel nieuw onderzoek ten gevolge had, eene beoordeeling *de novo*, maar niet zoo als de Minister wilde, dat het zich bepalen moest tot de kritiek van de *connis* des eersten regters. Hoe wil men dan oordeelen over de gemoedelijke overtuiging van den eersten regter? Neen, het appèl, dat de Minister wil, zal een onvolledig onderzoek zijn. Hier te lande bestaat, de zij dank, het stelsel van bindende bewijstheorie niet, zoo als in vele staten van Duitschland, maar de regtspraak naar gemoedelijke overtuiging, waarop de vrijspraak of schuldigverklaring volgt.

Spreker hecht geene waarde aan noch vindt een waarborg in het proces-verbaal, al wordt het onder het toezigt der leden van het Hof opgemaakt. Al werd dat gestenographeerd, zou het nog niet juist uitdrukken wat er was omgegaan, want het komt bij het oraal debat meestal minder aan op wat de getuigen zeggen, maar hoe zij het zeggen. Eene schriftelijke instructie is volstrekt geen genoegzame waarborg. Ook de verklaringen in appèl hebben niet meer dat oorspronkelijke, de nieuwheid, de [illegible]acht, als bij de eerste gelegenheid, onder den indruk nog der omstandigheden, medegedeeld.

Wat nu het amendement van den heer Elout betreft, ook daarmede kan spreker zich niet vereenigen. Waartoe strekt het? Eigenlijk tot oprigting van zestien hoven. In plaats van minder hoven, zal men er meer krijgen; en inderdaad Nederland was tot dus verre rijk genoeg met hoven gezegend. In het systeem van den heer Elout wordt de regtbank in de hoofdplaats der provincie belast met de strafzaken der provincie. Wat zal daaruit voortvloeijen? Dat daardoor de kosten zeer vermeederen, terwijl het toch de wil van de Grondwet is, dat die juist verminderen.

Men zal erlangen regtbanken in strafzaken met zes leden, in appèl wederom met zes andere personen, minder goed ingelicht. Is dat aannemelijk? Dat kan nooit de oplossing zijn van het nationaal belang, waarnaar Nederland zoo lang wacht. Die oplossing ligt, spreker herhaalt het, in één enkel goed zamengesteld, met alle waarborgen voorzien, regterlijk ligchaam.

Spreker eindigt met de vraag: waarin de verbetering hier in de regtspleging noodig is? Zeker het minst in de strafregtspleging. Wees niet ondankbaar jegens de Nederlandsche Magistratuur, zegt hij; jegens haar, die gewis op dit gebied den lande uitstekende diensten heeft bewezen.

De heer ASCH VAN WIJCK heeft met groote belangstelling de rede des Ministers gehoord. De beginselen van het ontwerp zijn: gelijkvormigheid in de regtspleging en appèl in alle strafzaken. Maar die beginselen maken daarom nog geen onafscheidbaar geheel uit. Want al werd de gelijkvormigheid niet verkregen, dan nog, zeide de Minister, zou het appèl in strafzaken noodzakelijk zijn. Ook spreker is voorstander van het appèl en dus is hij het daaromtrent eens. Na de uitmuntende verdediging van den Minister zou het gewaagd zijn het woord te voeren; maar spreker moet den heer Wintgens eene opmerking onderwerpen. Gisteren heeft die heer verklaard, dat hij het met spreker eens is; maar hij moet hem herinneren, dat er een groot verschil van beschouwing bestaat, want spr. wenscht het appèl te hebben uitgebreid tot *alle* criminele zaken, en hij is dus op dit punt tegen het systeem van den heer Wintgens. De Minister heeft teregt gezegd, dat dit een ommekeer van het bestaande stelsel zou zijn, terwijl dat van den Minister eene verdediging is van het bestaande, dat slechts zou worden uitgebreid. Maar spreker is het met den Minister niet eens nopens de gelijksoortige regtspleging. De Minister is te kort geschoten in het betoog van de noodzakelijkheid en de wenschelijkheid te leveren. Spreker meent, dat dit deel van het ontwerp in verband met de redevoering steunt op eene *theorie*. — De Minister heeft gezegd: de onderscheiding der misdrijven lost zich niet op in de zwaarte van de straf, maar in de omstandigheden, waaronder zij gepleegd is. Naar inzien des sprekers is het feit gewigtiger, naar mate de maatschappelijke orde meer bedreigd is en de misdaad zwaarder. Moord en brandstichting zijn toch uit den aard der zaken gewigtiger dan bijv. het uiten van scheldwoorden. Ook de openbare meening hecht aan de teregtstelling door den hoogeren regter voor kapitale zaken, grootere schande. De indruk van zulke teregtstellingen is grooter; maar daarom kan de onderscheiding tusschen alle soorten van misdrijven kwalijk vervallen, en voor alle regtsgedingen dezelfde wijze van behandeling bestaan. Spreker noemt met den heer Wintgens het hier voorgedragen stelsel een stelsel van *correctionalisatie*. Vooral bestaat onderscheiding in de misdrijven en daarop gebaseerde onderscheiden behandeling. Dat moge de Minister vonnissen met het woord anomalie, maar de praktijk heeft goed gewerkt. Wil de Minister eenvormigheid, hij geve eenvormigheid van waarborgen, en late alle strafzaken door zes regters behandelen.

De heer HEEMSKERK Az. rigt eenige vragen tot den Minister, met name: 1°. Ad alinea 2 betrekkelijk de overtredingen ter zake van rijksbelasting, die aan de regtsmagt van de arrondissments-regtbanken worden onderworpen. Spreker komt daarbij terug op de kwestie, of de plaatselijke belastingen daaronder verstaan worden, en of de Minister niet zou kunnen wegnemen het woord *rijks-*, zoodat alle vervolgingen ter zake van belastingen bij denzelfden regter zouden komen. Dat is ook de tegenwoordige toestand. — 2°. Vraagt spreker, of het de bedoeling is, om, zelfs in de zwaarste zaken, de verpligte verdediging weg te nemen?

De heer VAN DER LINDEN stelt deze vraag: heeft het correctioneel appèl nadeel toegebragt? Zoo neen, moet het dan worden afgeschaft of behouden? Spr. zal, bij de beantwoording van die vraag, alle geleerdheid ter zijde stellen, maar roept de ondervinding in. Vijftig jaar lang bestaat het correctioneel appèl; zijn er ooit stemmen opgegaan tot afschaffing daarvan? Heeft men er zoovele bezwaren in gevonden als thans gezegd wordt? Waarom zal men dan nu die uitbreiding schromen? Reeds door de wet van 1854 is het getal appellabele zaken aanzienlijk toegenomen. Nu verlangt spreker dien meerderen waarborg te behouden, ook omdat daaronder behooren belastingzaken. Wil men daarin ook het appèl afschaffen? Er zal zeker geen der leden zijn die dat zou willen, en hieromtrent elk middel van herstel afsnijden. Ja ook bij den tweeden regter is dwaling mogelijk, maar toch, zal men niet in billijkheid moeten erkennen, dat er bij een dubbel onderzoek meer waarborgen bestaan, dan bij een enkel. In de tien laatste jaren zijn 104,000 correctionele zaken beslist, of ruim 10,000 per jaar. Daarin was het appèl geoorloofd voor het grootste gedeelte. Is er nu in al die zaken dat bezwaar gerezen, dat men thans tegen de uitbreiding in het midden brengt? En welke is die uitbreiding? Niet meer dan 726 zaken waarin bij ruim de helft correctionele straffen zijn toegepast. De uitbreiding zal dus in den regel zijn van 10,700 tot 11,000 zaken 's jaars. En zal men nu in ruim 10,000 zaken het appèl afsnijden omdat men het eigenlijk aan een 3 of 400 tal niet wil toekennen? Spr. kan geenszins deelen de opeengestapelde, breeduitgemete, opgevijzelde bezwaren tegen het ontwerp, en ziet daarentegen een groot voordeel in een versnelden gang in de beregting. Men overwege toch wel dat al de bezwaren tegen het appèl ingebragt, dan toch ook gelden tegen het correctioneel appèl dat wij reeds hebben. Waren dan daar de getuigen, de zaak en de omstandigheden zoozeer vergeten? Vertoonden zich dan daar al die ongelegenheden die men thans opeenstapelt? Hij, Spr., is het met den Minister eens dat de voorloopige instructie volstrekt niet voldoende is. — Thans komende tot het amendement voor den heer Elout acht hij dit onaannemelijk want spr. is het ook hier met den Minister eens dat de onderscheiding tusschen *crimineel* en *correctioneel* niets beteekent. De moeijelijkheid in de beregting ligt niet in de straf die bedreigd is. Dat zijn alle deskundigen eens. Maar als men dat dan ook als zeker mag stellen, dan vervalt ook het eenige argument van de onderscheiding. — Nu Spr. het op zoovele punten met den Minister eens is, zij het hem vergund op één punt van hem af te wijken. Hij durft namelijk de strafzaken niet opdragen aan de arrondissements-regtbank; wil men dat, dan moet dit gepaard gaan met eene reorganisatie van de regtbanken. Hij kan zich met de geheele regeling niet vereenigen, volgens welke men personen uit de uithoeken des lands voor de hoven van appèl zal willen doen verschijnen. Spr. zou dat appèl liever aan *tijdelijke gerigten* zien opgedragen. Hij is wel geen onbepaald voorstander van de jury, maar hij wenschte er toch meer toe te naderen. Vooral op dit punt is het ontwerp beneden zijne verwachting. Hij had hier vooral reorganisatie door dezen Minister te gemoet gezien. Hij kan zich dus met die voorgedragen regeling niet vereenigen.

De heer VAN GOLTSTEIN acht het onderwerp belangrijk genoeg om daarover nog eenige oogenblikken het woord te voeren, vooral na de rede van den Minister. Zal de strafbedreiging in het belang der maatschappij en der openbare orde, niet ijdel zijn, dan dient er eene behoorlijke inrigting van het strafgeding te zijn. Nu komt hem de bestaande inrigting zoo voldoende voor, dat geene verandering noodig is. Hij heeft de strafregtsbedeeling in Engeland en Frankrijk van nabij gadegeslagen, en is van oordeel, dat de onze volkomen aan het doel beantwoordt. Daarom wil hij het bestaande handhaven, omdat hij van oordeel is, dat de waarborgen, die wij thans bezitten, verre de voorkeur verdienen boven hetgeen ons nu wordt aangeboden. Waarom zou daarvan afgeweken worden? De Minister zegt, om de eenvormigheid. Dat denkbeeld is aanlokkelijk, maar de toepassing kan hier niet opgaan, omdat wel gelijke zaken ook gelijkelijk kunnen worden behandeld; maar geenszins ongelijksoortige zaken. Het algemeen gevoelen is toch, dat moord en vergiftiging niet op gelijke lijn kunnen geplaatst worden met diefstal, opligting, zakkenrollerij, enz. Eenvormigheid kan hier dus niet betracht worden. Ten andere zeide de Minister: "Gij vergeet, dat bij afschaffing van de jury, het appèl noodwendig in de plaats moet treden." Zoo hier eene dwaling bestaat, dan is zij wel van langen duur, van eene halve eeuw, en dat nog wel zonder dat zij is opgemerkt geworden, want twee malen is die dwaling bekrachtigd: eerst bij de Regterlijke Organisatie en daarna bij het Wetboek van Strafregt. Maar spr. ontkent echter, dat hier dwaling bestaat, want de jury is geheel iets anders dan onze tegenwoordige beregting. Hij bestrijdt de meening, dat de voorloopige instructie niets beteekent, en de verpligte instructie een onding zou zijn, want dat voorloopig onderzoek geschiedt ten overstaan van een onafhankelijken regter en staat niet op zich zelf, want later wordt geoordeeld, of er termen tot verwijzing zijn. Ook de beklaagde heeft geen waarborg in de verpligte instructie. Hij beantwoordt ook de argumenten, door den heer de Brauw aangevoerd. Spr. hecht meer waarborg aan een goed geïnstrueerd geding, waarbij alle middelen om tot de waarheid te geraken, worden gebezigd. Daarin is veel meer waarborg gelegen, dan in tweeërlei beregting, waarvan de een soms de uitspraak van den ander vernietigt. Als men bovendien niet heeft getuigen van een ijzervast geheugen en van eene onwrikbare gemoedstemming, dan zal men aan die tweede behandeling weinig hebben. Nu vroeg de heer van der Linden, of het appèl in correctionele zaken dan zoo slecht heeft gewerkt? en zoo neen, waarom het dan ook niet in het criminele aangenomen? Spr. meent, dat er tusschen beiden een groot onderscheid bestaat, en dat zij niet vergeleken kunnen worden. Dezelfde regelen kunnen niet gelden bij de beregting van hoofdmisdaden en van kleinere wanbedrijven. Vandaar, dat de vergelijking niet kan opgaan. Wat betreft het amendement van den heer Elout, de strekking daarvan is, om de behandeling van criminele zaken op te dragen aan den regter, die meerdere waarborgen oplevert dan die bij het ontwerp is aangewezen. Maar dat amendement voldoet hem niet, want hij is tegen het appèl in strafzaken, en wil het bestaande handhaven. Daarom stelt hij zijnerzijds een amendement voor, om in al. 1 van art. 59 achter het woord "kantonregters" in te voegen· "*de geregtshoven;*" en om tusschen art. 67 en 68 een nieuw artikel te plaatsen van dezen inhoud: "van misdrijven, bedreigd met de doodstraf, wegvoering naar een oord van ballingschap, verbanning of tuchthuisstraf, of met straffen deze volgens latere wetten vervangende, nemen de *geregtshoven* kennis."

De heer THORBECKE leest in art. 59, dat de arrondissements-regtbanken vonnissen in eersten aanleg over alle misdrijven, waarvan de kennisneming niet aan de kantonregters is opgedragen. Hij vraagt aan den Minister wat thans met betrekking tot de kantonregters aan de kennisneming der arrondissements-regtbanken is onttrokken. Ook mist hij in art. 59 de bijvoeging, die in art. 53 bij amendement van den heer OLIVIER daarin gebragt is: "onverminderd hunne bevoegdheid uit andere wetten voortvloeijende," uit welk gemis in de toepassing welligt bezwaren zouden kunnen ontstaan.

De heer VAN WINTERSHOVEN wijst het standpunt der discussie aan: 1°. de regering verlangt appèl in alle strafzaken; 2°. de heer ELOUT verlangt de beregting van de strafzaken aan de regtbanken in de hoofdplaatsen der provincien, en van Noord-Holland in de hoofdstad; en 3°. de heer VAN GOLTSTEIN wil geen appèl hoegenaamd. Maar er zijn bovendien leden, die, hoewel het appèl nadeelig achtende, het toch ongaarne voor de correctionele zaken afschaffen. Daarom wenscht hij een sub-amendement op dat van den heer ELOUT voor te stellen, waardoor het correctioneel appèl wordt behouden, en dus de geheele bestaande toestand van het strafgeding gehandhaafd. Dit sub-amendement licht hij kortelijk toe. Er is meer waarborg gelegen in een behoorlijk voorafgaand onderzoek, dan in het appèl, en onze geregtshoven leveren dien waarborg in allen deele op. De onderscheiding tusschen *crimes, délits et contraventions* is te eenvoudig en te duidelijk, dan dat men de gevolgen daarvan in betrekking tot de strafbaarheid zou kunnen ontkennen. Er is veel gesproken over de *erreurs judiciaires*, maar die kunnen nooit voorkomen worden, zoo lang menschelijke dwaling mogelijk is. Een tweede onderzoek zal die mogelijke dwaling niet verminderen, maar wel een behoorlijk met alle waarborgen omgeven onderzoek.

De heer VAN LIJNDEN verklaart zich voor het amendement van den heer VAN GOLTSTEIN, doch geeft hem in overweging om achter de woorden: "nemen de geregtshoven kennis," te voegen: "*zonder hooger beroep.*"

De MINISTER VAN JUSTITIE gelooft na de breedvoerige rede, gisteren gehouden, thans zoo kort mogelijk te kunnen zijn en zich te kunnen bepalen, de zaak uit een practisch oogpunt te beschouwen. En dan vraagt hij. wat hebben wij nu? Hoven en criminele zaken zonder appèl en regtbanken, die correctionele zaken behandelen met appèl. Hij doet opmerken, dat de grondslagen van de competentie volgens het Strafwetboek geheel afgescheiden zijn van het appèl. Als men nu dat bestaande aan de gezonde beginselen toetst, dan ontstaat de vraag, of er termen bestaan, om de zaken met de criminele straffen aan de hoven en de andere zaken aan de regtbanken op te dragen? Onze tegenwoordige strafvordering hinkt op twee gedachten: de verpligte instructie voor criminele en niet voor correctionele zaken. Is er in een grooter getal regters een waarborg gelegen, men geve dien waarborg dan aan beiderlei soort van zaken; is het appèl een waarborg tegen dwaling, geef het dan zoowel voor correctionele als criminele zaken. *Alle* zaken moeten goed behandeld worden, onverschillig of het correctionele of criminele zijn. De onderscheiding betreft alleen de straftoepassing, maar daarom is nog niet noodig een onderscheiden soort van beregting. Al de oogpunten van gemakkelijkheid of moeijelijkheid kunnen zich in alle strafzaken voordoen, onverschillig welke straf er op bedreigd is. De heer WINTGENS was dan ook zoo zeer doordrongen daarvan, dat hij een ander criterium voor de onderscheiding wilde aannemen, namelijk in zaken waar bekentenis en waar geen bekentenis is.

Hij toont aan tot welke nieuwe moeijelijkheden dit zou voeren, die veel grooter zouden zijn dan de onderscheiding tusschen misdaden en wanbedrijven. Er blijft niets anders over dan de eenvoudige behandeling, en dat de door hem voorgestelde wet de noodige waarborgen oplevert. Dit zet de Minister nader uiteen, waarbij hij uit den aard der zaak terug komt op zijn betoog van gisteren. In den loop daarvan doet hij nader uitkomen dat de verpligte instructie zoo als die nu bestaat, meerendeels eene formaliteit is, in stede van een deugdelijke waarborg. Het is die waarborg dien hij wil en dien hij als het hem gegeven is, ook bij de herziening van het Wetboek van Strafvordering zal invoeren en uitmaken. Het bewijs is niet geleverd dat de regtbanken niet in staat zouden zijn om in strafzaken te oordeelen. Al wat men tegen de eenvormigheid gezegd heeft berust op een moreel gezigtspunt, terwijl bij strafwetgeving alleen de vraag moet zijn, of het materieel belang van het onderwerp de beregting voor den hoogeren regter noodzakelijk maakt.

En ofschoon de Minister zich ten krachtigste verzet tegen het amendement van den heer van Goltstein, moet hij toch toegeven dat, als men capitale zaken aan een anderen regter wil opdragen, dat dan die andere regter een hoogere regter moet zijn. Maar wanneer men de criminele zaken in eersten aanleg aan de Hoven wil opdragen, dan moet het zijn aan provinciale Hoven, zooals die bestaan, en de Minister gelooft dat hij dit punt niet meer behoeft toe te lichten.

Voor het overige blijft hij als voordeelen van zijn stelsel beschouwen en aanprijzen: de nabijheid van den regter op de plaats waar het misdrijf gepleegd is; dit geeft veel meer indruk dan het vervoer naar de hoofdplaats van de provincie.

Nu zegt men dat overal geen goede balie is. Maar de verbetering van den regtsbijstand, waar die niet of niet goed geregeld is, kan immers plaats hebben. De Minister komt ook terug op het feilbare van den regter. Het is zoo, de regter in appèl is ook feilbaar, maar zeker is het dat hij minder dwalen kan dan de eerste regter, want hij heeft het geheele eerste onderzoek voor zich. En heeft dan de voorloopige instructie waaraan men zoo groote waarde hecht, dwaling verhoed? Neen, juist in die zaken waarin dwaling is gebleken, is die geheele instructie voorafgegaan. Om het vertrouwen op de regtspraak niet te schokken, is het appèl in alle strafzaken onmisbaar.

De Minister resumeert nog andere punten. Hij heeft gisteren reeds zijn gevoelen kenbaar gemaakt omtrent de waarde van het proces-verbaal omtrent de verbeteringen die hij daarin wenscht te brengen, omtrent de onvolmaaktheid van het getuigen-bewijs in appèl en omtrent andere bezwaren die men heeft aangevoerd. Maar eene vraag geldt hier bovenal: waarom zal men het correctioneel appèl afschaffen? Is dat door de regtspraak of door de openbare meening veroordeeld? En wanneer men dat appèl niet afschaft, waarom schroomt men dan voor eene uitbreiding daarvan tot alle criminele zaken? Waarom het appèl toegestaan aan hem die tot eene gevangenisstraf van vijf jaren is veroordeeld en waarom dat niet toegestaan aan hem die ter dood is veroordeeld? De heer van der Linden meende dat de opdragt van de beregting der strafzaken aan de regtbanken, moeijelijkheden zoude doen geboren worden, en wenscht afzonderlijke gerigten voor het appèl in te voeren. Maar, vraagt de Minister, hebben dan de hoven in de beregting van strafzaken in eersten aanleg, niet goed gewerkt? Waarom vreest men dan die verandering?

Uit al het gezegde kan blijken, dat de Minister is tegen het amendement van den heer van Goltstein, ook nadat het werd gesubamendeerd door den heer van Wintershoven. Wat het amendement betreft van den heer Elout, hij kan zich er evenmin mede vereenigen, omdat het is eene korting van het zuivere beginsel, nedergelegd in al. 1 van dit artikel. Afgescheiden van de bezwaren die hij heeft tegen de redactie van dat amendement, blijft hij er zich tegen verklaren, omdat het eene inbreuk is op het beginsel van het ontwerp. Naar aanleiding van eene vraag van den heer Heemskerk Az. wijzigt de Minister alinea 2 van het ontwerp in dien zin, dat alle overtredingen ter zake van belastingen aan de regtsmagt der arrondissements-regtbanken zullen worden onderworpen. In antwoord

op den heer Thorbecke, die gevraagd heeft hoe al. 1 van dit artikel is overeen te brengen met de bepaling van art. 1 van de wet van 1854, en of de jagt-delicten nu niet onttrokken zijn aan de kantongeregten en overgegaan bij de regtbanken, antwoordt de Minister, dat de wet van 1857 de jagtwet van 1852 heeft afgeschaft, en [illegible] 58 van [illegible]rstgeno[illegible]e wet heeft het geval, waarop de heer Thorbe[illegible] [illegible]elde, [illegible]ien en [illegible]egeld.

De heer ELOUT VAN SOETERWOUDE [illegible] het [illegible], om [illegible] wijziging te brengen in zijn amendement, strekkende om de regtbanken in de hoofdplaatsen der provincien *in eersten aanleg* te doen kennis nemen van de misdrijven in de provincie gepleegd, waartegen doodstraf en de andere zware straffen zijn bedreigd.

Ook door de heeren van Goltstein en van Wintershoven worden wijzigingen in hunne amendementen gebragt. Die van den heer van Goltstein strekt om duidelijk te doen uitkomen, dat de Hoven over die straffen oordeelen in het *eerste* en *hoogste* ressort. Het subamendement van den heer van Wintershoven, thans op het amendement van den heer Elout, strekt om de woorden van het amendement *in eersten aanleg* te doen vervangen door de woorden *in hooger beroep*.

De MINISTER beantwoordt nog kortelijk den heer Elout en den heer van Lijnden; welken laatsten spreker hij straks verzuimde op de door hem gedane vraag antwoord te geven.

Geen der leden vraagt meer het woord. De amendementen worden in stemming gebragt.

Het amendement van den heer van Goltstein wordt in omvrage gebragt en *verworpen* met 51 tegen 17 stemmen.

Voor, de heeren: van Hoëvell, van Goltstein, Thorbecke, Hoffman, van Voorthuyzen, van Zuylen van Nijevelt, Kien, Westerhoff, v. Asch v. Wijck, Luyben, Meylink, van Bosse, Wintgens, van Lijnden, Olivier, Betz en Mesonnides.

Het subamendement van den heer van Wintershoven in stemming gebragt wordt *verworpen* met 51 tegen 18 stemmen.

Voor, de heeren: van Heiden Reinestein, van Hoëvell, van Goltstein, Thorbecke, Hoffman, van Zuylen van Nijevelt, Kien, Westerhoff, Mackay, van Wintershoven, Meylink, van Bosse, Wintgens, van Lijnden, Olivier, Elout, Betz en Nolthenius.

Het amendement van den heer Elout wordt in stemming gebragt en *verworpen* met 46 tegen 23 stemmen.

Voor, de heeren: Elout, Heemskerk Az., Anemaet, Lijcklama, Betz, Schimmelpenninck, Bots, Beens, Jespers, Nolthenius, de Brauw, Strens, van Heiden Reinestein, van Nispen, Dirks, Meeussen, Mackay, van Asch van Wijck, van Wintershoven, Mijer, Begram, Luyben en Oomen.

Het artikel 59 thans in stemming gebragt wordt met 39 tegen 30 stemmen *aangenomen*.

Voor, de heeren: Strens, Wibenga, Mensonides, van Foreest, de Bieberstein, van Heukelom, Idserda, Kerstens, Dullert, Dirks, Meeussen, Kingma, van Diggelen, Mijer, de Raadt, Begram, Lom de Berg, Reinders, Heemskerk Bz., Gevers Deynoot, Hoynck v. Papendrecht, de Poorter, van der Veen, Hoekwater, Taets van Amerongen, van Eck, Zijlker, Anemaet, Delprat, Lijcklama, Oomen, van Franck, Hugenholz, Blussé, Storm van 's Gravesande, Bots, Beens, Nolthenius en Cool.

Tegen, de heeren: de Brauw, van Heiden Reinestein, van Nispen, van Hoëvell, van Goltstein, van der Linden, Thorbecke, Hoffman, van Voorthuyzen, van Zuylen van Nijevelt, Kien, Westerhoff, Mackay, van Asch van Wijck, van Wintershoven, Wichers, Luyben, Meylink, Poortman, v. Bosse, Wintgens, van Lijnden, Olivier, Elout, Heemskerk Az., van Twist, Betz, Schimmelpenninck, Jespers en de Voorzitter.

Morgen voortzetting: art. 60.

VOORLOOPIG VERSLAG *betreffende het wets-ontwerp, houdende bepalingen omtrent den doortogt en het vervoer van landverhuizers.*

Het in de afdeelingen gehouden onderzoek van het wetsvoorstel, houdende bepalingen omtrent den doortogt en het vervoer van landverhuizers, heeft tot de volgende beschouwingen en bedenkingen aanleiding gegeven.

§ 1. Van sommige leden is bij deze gelegenheid op nieuw de wensch uitgegaan, om de Regering aan te sporen tot bemoediging dezer regeling als een middel, om de verwezenlijking van een denkbeeld te bevorderen, waarmede ontegenzeggelijk het lot der kolonie naauw samenhangt. Uit een tweeledig oogpunt achten zij het bij eene aanstaande emancipatie der slavenbevolking in de West-Indische koloniën, noodig deze wet tevens te doen strekken, om eene in zooveel opzigten wenschelijke emigratie naar die kolonie uit te lokken. Bestaat daar toch sedert lang reeds groote behoefte aan werkbare handen, om eenen rijken en weligen bodem te bebouwen en de producten te verwerken, waardoor deze den besteden arbeid ruimschoots loonen zal, de vervulling dier behoefte wordt door de emancipatie eene levensvraag voor die gewest. Er tot het in dien toestand niet raadzaam moeten geacht worden, al het mogelijke te doen dat medewerken kan, om eene zoo vruchtbare kolonie te behouden en op te beuren? Het zou mitsdien oordeelkundig zijn, door eene voorzigtige regeling van dit onderwerp, bij deze gelegenheid eene nieuwe poging te wagen, om in het buitenland, vooral in Duitschland — de aandacht op Suriname te vestigen en tot emigratie daarheen aan te moedigen. Wierdat gewest te vestigen en tot emigratie daarheen aan te moedigen. Wierden aan den overtogt der emigranten voordeelige voorwaarden verbonden en de ongunstige indrukken van eene vroeger mislukte poging uitgewischt door wettelijke waarborgen, dat al dadelijk bij de aankomst in een gezond oord geschikte huisvesting en verzorging in de eerste behoeften zullen worden aangetroffen, men mogt zich overtuigd houden dit meniggeen, die in zoek dit verbetering wenscht te zoeken, de ondersteuning, van staatswege aan zijn streven verzekerd, stellen zal boven de onzekerheid van elders niet te kunnen slagen. Dat in die kolonie bovenal versterking van het meer ontwikkeld Europeesch element niet anders dan gunstig voor hare toekomst kan werken, behoeft schier geene herinnering. In Engelsch Guyana is, meende men, Europesche kolonisatie ook niet mislukt. En zoo dit vroeger in Suriname wel het geval is geweest, het is tevens voldoende gebleken, dat gebrek aan voorzorgen daarvan de ware oorzaak was.

Ook de aanvoer van Afrikanen en Aziaten zoud hierbij welligt met vrucht kunnen geregeld worden, en de wet tevens kunnen dienen om aan de maagdheden, die een waakzaam oog op den verfoeijelijken slavenhandel gevestigd houden, de zekerheid te verschaffen, dat de bemoeijingen dergenen, die voor deze kolonie nieuwe arbeiders zullen trachten te verkrijgen, met gansch andere bedoelingen door de Nederlandsche Regering werden ondersteund.

§ 2. Met het oog op de vroeger wel eens geopperde en ook nu weder door enkele leden herhaalde bedenking, dat deze wettelijke regeling voor het oogenblik haren eersten grond mist, nu de landverhuizing over onze zeehavens eigenlijk had opgehouden te bestaan, werd door eenige leden [illegible]eme[illegible]at [illegible] [illegible]tip [illegible] aang[illegible]ken i[illegible]t ij[illegible] tot [illegible]nd-ko[illegible] der [illegible] bevor[illegible]n. E[illegible] [illegible]at gro[illegible]n aan te [illegible]emen [illegible], bij [illegible] beho[illegible] wet[illegible] rege[illegible] [illegible]zer [illegible]nhei[illegible] landverhuizing over ons grondgebied welligt zal toenemen. De omstandigheid, dat dezer dagen, zelfs met directe bestemming naar Australie, schepen met landverhuizers zijn vertrokken, mag strekken om het vermoeden te wettigen, dat in het buitenland meer op de voordeelen gelet wordt, welke regtstreeksche riviergemeenschap en de voordeeliger ligging onzer havens aanbieden boven omslagtiger en duurder gemeenschapsmiddelen te land en verdere afstand van andere zeehavens zoowel van het punt van aanvang als van het einddoel der reize. Gebrek aan beschermende wettelijke bepalingen heeft voorzeker den doortogt van landverhuizers hier te lande aanmerkelijk doen afnemen; of evenwel hieraan alleen het nagenoeg geheel ophouden daarvan, gedurende de laatste jaren, moet worden toegeschreven, valt te betwijfelen, daar toch ook algemeen in den vreemde, waarschijnlijk voor den groot gedeelte ten gevolge van toegenomen welvaart, vermindering van landverhuizing werdt waargenomen. De jongste tijden van algemeene spanning en politieke onzekerheid, de stilstand in handels- en industriele ontwikkeling, die daarvan het gevolg is, en de door een en ander noodwendig te weeg gebragte afneming van welvaart, zullen echter vermoedelijk niet nalaten, de zucht tot emigratie weder op te wekken. En indien daarbij in den vreemde ook de zekerheid ontstaat, dat hier te lande de wet en de overheid den landverhuizer bescherming en zorg verleenen, laat het zich verwachten, dat ook onze scheepvaart een ruim aandeel in dat zoo weldadig terugwerkend vervoer zal krijgen. In deze verwachting gaven dan ook onderscheidene leden den ernstigen wensch te kennen om zoo spoedig mogelijk deze wettelijke regeling tot stand te brengen.

§ 3. In verband met de beschouwingen, welke gevonden worden in § 3 van het verslag omtrent het onderzoek van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting, werd gevraagd, of het waar is, wat sommigen meenden te mogen verzekeren, dat de Regering geen gebruik gemaakt heeft van het aanbod of de gelegenheid om een vrijer personenverkeer, zonder passen, tusschen ons land en Pruissen te bevorderen. Mogt dit beweren juist zijn, men zou gaarne de gronden vernemen, waarop het inzigt der Regering in deze aangelegenheid steunt.

§ 4. Meer onmiddelijk de wetsvoordragt zelve betreffende zijn de beschouwingen omtrent de door de Regering in art. 1 van het ontwerp aangebragte wijziging.

Terwijl verre de meeste leden zich daarmede in het algemeen wel scheen te kunnen vereenigen, en velen daarin eene wezenlijke verbetering van het ontwerp verklaarden te zien, waren evenwel anderen van oordeel dat de Regering, bepaaldelijk bij § 1 der Memorie van Toelichting, te ver is gegaan in de afscheiding dezer regeling van de wet van 13 Augustus 1849 betrekkelijk de toelating en uitzetting van vreemdelingen. Toegevende aan hetgeen vroeger van vele zijden — dit moest erkend worden — herhaaldelijk was verlangd, wil zij thans het tot nog toe vastgehouden verband tusschen beide regelingen geheel doen wegvallen. Zij adstrueert deze afwijking van vroegere voordragten hoofdzakelijk door een beroep op de gewisselde stukken en de discussien omtrent de vreemdelingenwet, ten betooge dat die wet niet op doortrekkende vreemdelingen ziet. Zoodanige adstructie kan evenwel niet opgaan zoolang de wet zelve de onderscheiding niet vestigt tusschen vreemdelingen, die zich hier verlangen neder te zetten, of die slechts op hunnen doortogt zijn naar verdere gewesten, en zonder die bepaalde onderscheiding zou ten onregte art. 4 dier wet bij uitsluiting van toepassing worden verklaard op "vreemdelingen, die in Nederland verlangen te worden toegelaten *met het doel om er te verblijven.*"

Is mitsdien deze onderscheiding in de vreemdelingenwet willekeurig te noemen, naar het gevoelen dezer leden mag de hier voorgestelde afwijking ook bedenkelijk heeten, zoowel om de daarin gelegen zijdelingsche afkeuring van hetgeen tot nu toe door de uitvoerende magt met betrekking tot de toelating van vreemde landverhuizers naar de voorschriften dier wet reeds gedaan is, als omdat uit de verbreking van dien zamenhang in het vervolg wezenlijke moeijelijkheden kunnen geboren worden. Zonder deze toch zal door het *gebiedend* voorschrift van art. 1 dezer voordragt de wering van verdachte personen zoo niet geheel belet, dan toch zeer belemmerd worden. Aan een ieder die zich als landverhuizer aanmeldt, zal doortogt moet worden verleend, indien hij slechts voldoet aan de enkele voorwaarde van *ten genoege van den politiebeambte aan de grenzen te doen blijken, dat het doel van den doortogt landverhuizing is.* Hierbij valt vooral op te merken — en dit is een bezwaar te meer, — dat met dit voorschrift de Regering, in eene aangelegenheid, welke dikwijls van teederen aard kan zijn, moeijelijk verantwoordelijk is te stellen voor de handelingen der politiebeambten aan de grenzen of ter plaatse van eerste aankomst. En wanneer de landverhuizer eenmaal voorzien is van het bewijs van verleenden doortogt, kan hij gedurende twee maanden de bescherming der Regering inroepen, ook indien zijne uitzetting wenschelijk zou zijn, welligt zelfs als zij op grond van internationale tractaten verlangd wordt.

Tot tempering van zoodanig alvermogen der politie aan de grenzen en ter voorkoming van de aangewezen moeijelijkheden, zouden deze leden — hoewel anders door de bewoordingen zelve van het voorgedragen artikel de toepasselijkheid der vreemdelingen-wet huns inziens niet wordt uitgesloten, — met het oog op de verklaring der Memorie van Toelichting, ware het slechts eene bloote herinnering, willen opgenomen zien van de toepasselijkheid dier wet, voor zoo verre zulks mogt blijken noodig te zijn.

Aan de toelating der landverhuizers knoopte zich als van zelf weder de wensch van sommigen, om en in het belang van de algemeene veiligheid, en in dat van den landverhuizer zelven, op de voorname punten van doortogt aan de grenzen speciale commissarissen of agenten der Regering te plaatsen, in wier meer bijzondere kennis zoowel van de zaak der landverhuizing, als in geoefendheid om deze soort van personen te onderscheiden en daarmede om te gaan, meer vertrouwen dan in de gewone beambten kan worden gesteld.

§ 5. Onderscheidene leden zouden gewenscht hebben, dat de Regering ook met betrekking tot het stellen van *wettelijke* regelen omtrent de inrigting en uitrusting der schepen, voor het vervoer van landverhuizers bestemd, meer aan de vroeger door de Kamer geuite wenschen ware te gemoet gekomen. Zij bleven bij de vroegere meening, [illegible] het verloren vertrouwen van het buitenland te herwinnen, [illegible] genheid een hoofdpunt van wettelijke voorziening had [illegible] te maken. De Regering beroept zich voortdurend op de n[illegible] [illegible]de be[illegible]ngen [illegible]et [illegible] vereenstemming te houden [illegible] andere [illegible]en, vo[illegible] in [illegible]d-Amerika, afwisselend [illegible] schreven [illegible] [illegible]nzien van schepen, die landverhuizers aanbr[illegible] indien, zoo als in de Memorie van Toelichting zelve erkend [illegible] voorschriften daar, gelijk ook in Engeland, bij de *wet* word[illegible] welk bezwaar kan er dan bestaan om hetzelfde hier te la[illegible] daarbij de Noord-Amerikaansche bepalingen in het oog houd[illegible] den in die wetgeving wijzigingen gebragt, welke op de N[illegible] wet behooren terug te werken, het kan aan geen bezwaar [illegible] zijn, deze in verband daarmede te herzien.

Onafhankelijk van de nadere beslissing ten dezen opzigte [illegible] meen vóór de verdere behandeling van het wets-ontwerp me[illegible] den af te kondigen algemeenen maatregel van inwendig b[illegible] 24 bedoeld, verlangd.

§ 6. De vroeger geopperde en ook nu herhaalde bedenk[illegible] voordragt niet had moeten uitgestrekt zijn tot Nederla[illegible] zers, werd op nieuw wederlegd met de bewering, dat de we[illegible] ming, die zij aan vreemden verleent, niet behoort te [illegible] landgenooten. En dat ook dezen haar dringend behoeven, [illegible] kelen beweerden, wel eens gebleken.

§ 7. De laatste algemeene bedenking, welke van slechts [illegible] uitging, betrof het gemis aan volledige en regelmatige o[illegible] denkbeelden in het ontwerp, te bespeuren in drieërlei opzigt.

Daarin zou namelijk niet genoegzaam gelet zijn op het [illegible] ondernemers en andere agenten en tusschenpersonen. Er [illegible] lingen in voor, op beiden te gelijk of afzonderlijk toepasseli[illegible] uitvoering op verwarring en botsing kunnen uitloopen. [illegible] art. 7 van ondernemers en lasthebbers (onder welke laatste[illegible] ten van buitenlandsche ondernemingen begrepen zijn) gelijk[illegible] vorderd. Dit achtte men niet meer dan billijk. Maar in [illegible] tevens gewaagd van personen, die hunne dienst aanbieden [illegible] voer van landverhuizers te bevorderen, en die slechts de [illegible] togt behoeven te stellen van het bedrag, voor de onderne[illegible] Wel worden deze uitsluitend als tusschenpersonen beschou[illegible] er waarborgen genoeg, dat de agenten der vreemde onde[illegible] hier te lande met inlandsche ondernemingen willen dinge[illegible] sluitend in die hoedanigheid zullen voordoen om van den [illegible] togt ontslagen te zijn? Bij art. 19, aan den anderen kant, [illegible] tusschenagent verpligtingen opgelegd, die volgens art. 10 o[illegible] dernemer kleven. Zal dit geene verwarring stichten? Ook [illegible] dien tusschenpersoon van toepassing. Op wien van beiden [illegible] missie van toezigt bij voorkomende gevallen den maatreg[illegible] alin. 2 van dit artikel, toepassen?

In de tweede plaats werd op nieuw betwijfeld, of in h[illegible] bevoegdheden der commissie van toezigt wel naar behoore[illegible] ontwikkeld zijn. Men erkende gaarne het publiek-regtelijk [illegible] instelling, maar met deze bloote verklaring in de Memorie [illegible] zijn toch al de bevoegdheden der commissie benevens hare r[illegible] tot de ondernemers en landverhuizers niet in alle opzigte[illegible] en aangewezen. Welke zijn bijv. hare bevoegdheden in ge[illegible] van bepalingen der wet vervolging tot straf medebrengt, [illegible] trekking tot het invorderen van opgelegde boeten? Is [illegible] pen wanneer de zaak in handen van het openbaar minist[illegible] Maar hoe dan, wanneer zich tusschen het publiek officie en [illegible] verschil van meening voordoet?

Het schijnt tevens aan geen redelijken twijfel onderhe[illegible] zijn, dat aan den gestelden borgtogt door de commissie [illegible] mogen worden geslagen dan ten gevolge van een regterlijk [illegible] het tegendeel uitdrukkelijk bij de wet bepaald of bij de [illegible] dingen werde. Zal *de commissie* eene regtsvordering m[illegible] dan rijst tevens de vraag, of het wenschelijk is, haar [illegible] van de gewone procedure te doen naleven. Dit zou in [illegible] taak der commissie zeer kunnen belemmeren of zelfs [illegible] ken, bijv. in geval van verschil omtrent de naleving van [illegible] en 19, of van andere soortgelijke voorschriften. Aan den [illegible] kan het ook te ver gaan, aan haar het regt toe te ke[illegible] eenige hoogere voorziening, uit een publiek-regtelijk standpu[illegible] tig te beslissen en te handelen.

De Regering erkent wijders zelve, dat de landverhuizer [illegible] van de actie, door de commissie ten zijnen behoeve inge[illegible] zelfden hoofde zijne regtsvordering behoudt; maar zij [illegible] zulk geval niet denkbaar is en overigens beheerscht [illegible] artikel 158 van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvorder[illegible] laat zich echter wel denken, wanneer bijv. de elders [illegible] verhuizer buiten de commissie om verkiest te handelen, [illegible] de vordering, zoo als zij door de commissie is ingesteld, [illegible] wordt genomen. Of art. 158 toepasselijk zal zijn, moet [illegible] ces blijken, en juist daarom schijnt bij deze wet, in het ge[illegible] tijdig of opvolgelijk ingestelde dubbele actie, te moeten wor[illegible]

Eindelijk laat, volgens enkele leden, de bewerking va[illegible] nog te wenschen over, in zoover daarin zonder zamenhan[illegible] de voorschriften omtrent de verschillende punten van rege[illegible] liggen. Zoo wordt bijv. in art. 5 van verpligtingen van o[illegible] tusschenpersonen gewaagd, vóór dat dezen zelve in de we[illegible] aangeduid zijn; geeft art. 4 de bestanddeelen der commissi[illegible] aan, terwijl eerst art. 24 gewaagt van den algemeenen ma[illegible] wendig bestuur, die — naar de verklaring in de toelichting [illegible] ders regeling zal bevatten; is art. 5, regelende punten van [illegible] verzet of verzuim, geplaatst vóór de gedeeltelijke omschrijvi[illegible] der commissien, te vinden in art. 6, dat mitsdien aan art. [illegible] ren aan te sluiten. Een en ander had kunnen voorgekom[illegible] bij de bewerking van het wetsvoorstel het voorbeeld [illegible] wetten ware in het oog gehouden, waarbij in verschillend[illegible] elk onderwerp afzonderlijk en in zijn geheel behandeld wo[illegible]

GEDRUKT TER DRUKKERIJ VAN HET ALGEMEEN HAND[illegible]